

การระบุนและต่อต้านการบิดเบือนโฮโลคอสต์:

บทเรียนสำหรับเอเชีย
อาคเนย์และบทเรียน
จากเอเชียอาคเนย์

Tuol Sleng (Credit: Rafal Pankowski) - หน้าปก: ตาลสเลง
(เครดิต: ราฟาล พานโควสกี)

การระบุและการต่อต้านการบิดเบือนโฮโลคอสต์: บทเรียนสำหรับเอเชียอาคเนย์และบทเรียนจากเอเชียอาคเนย์

บทนำ

อะไรคือการปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์

๑. เกี่ยวกับคำนิยามเชิงปฏิบัติการของคำว่า การปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์ ของ IHRA

๒. ผู้ปฏิเสธโฮโลคอสต์อ้างว่าอะไร

๓. อะไรคือการบิดเบือนโฮโลคอสต์และการบิดเบือนต่างจากการปฏิเสธอย่างไร

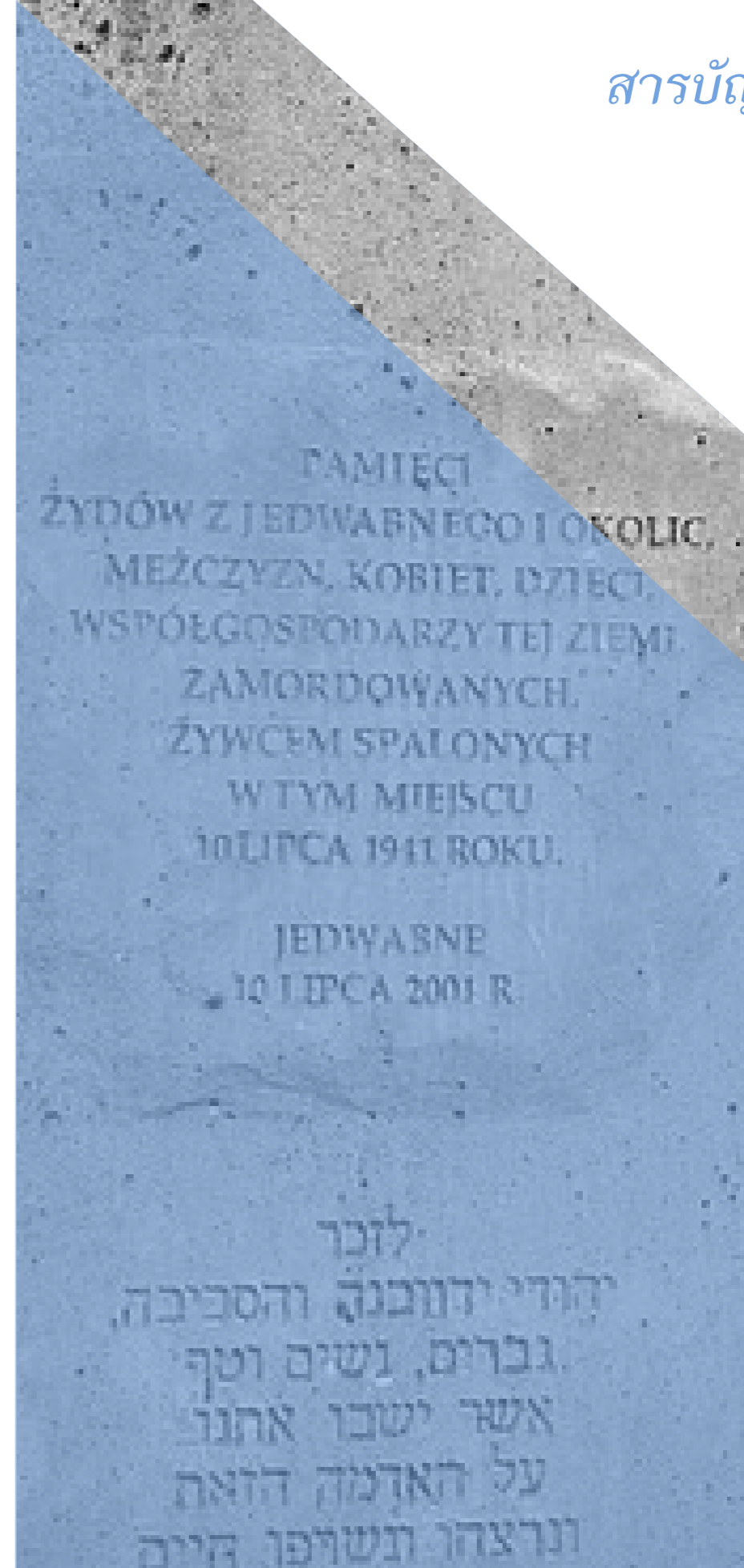
๔. การบิดเบือนโฮโลคอสต์ในยุโรปตะวันออก - เรื่องราวการถกเถียง

การถกเถียงเชิงวิพากษ์ เกี่ยวกับหนังสือของยาน ที. โกรสส์

ต้นศตวรรษ ๒๐๐๐ ๒๐๐๙/๑๐ ๒๐๑๒ ๒๐๑๗

๕. เราสามารถเปรียบเทียบเหตุการณ์โฮโลคอสต์ได้หรือไม่ เราจะหลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบการทำให้เรื่องรุนแรงกลายเป็นเรื่องไม่สำคัญ การนำเหยื่อมาใช้เป็นเครื่องมือ และการการปฏิบัติว่าโฮโลคอสต์เป็นเรื่องไม่มีสาระ ได้อย่างไร

๖. เราจะต่อต้านผู้ปฏิเสธโฮโลคอสต์ได้อย่างไรบ้าง

All titles are clickable!

ข้อมูลประเทศ (ประวัติโดยย่อ) กัมพูชา

๑. ภูมิหลังและบริบท

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของประเทศและเหตุการณ์หลักที่เกี่ยวกับความรุนแรงหมู่
ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นิพนธ์: หัวข้อหลัก องค์ประกอบหลักของการสร้างเครื่องเตือนความทรงจำ
บทบาทของประเทศในสงครามโลกครั้งที่สอง มีการสร้างเครื่องเตือนความทรงจำของสงครามโลกครั้งที่สองหรือไม่ และอยู่ในรูป
แบบใด
ลักษณะของความหลากหลายในสังคม ชนกลุ่มน้อยหลักในประเทศ กรณีการลงโทษหลังปีค.ศ. ๑๙๘๕

๒. ประเภทของการปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่มีอยู่

Multideniers (ผู้ปฏิเสธหลายเรื่อง)

เชียว สัมพัน (Khieu Samphan) | ฌาคส์ แวร์เจส (Jacques Verges) | ยาน เมียร์ดัล (Jan Myrdal)

อิสราเอล ซาเมียร์ (Israel Shamir) | โนม ชอมสกี (Naom Chomsky)

องค์ประกอบท้องถิ่นที่กัมพูชาอาจนำมาใช้ได้เพื่อสู้กับการปฏิเสธและการบิดเบือน: ปัญหาเรื่องความรับผิดชอบและการขัดแย้งใน
ระหว่างการปกครองของเขมรแดง

เรื่องราวของการกลับมาใช้ชีวิตและการต่อสู้ของผู้หญิงชนกลุ่มน้อยในระหว่างการปกครองของเขมรแดง

มีการดำเนินการของรัฐหรือเอกชนเพื่อป้องกัน/ต่อสู้กับการปฏิเสธหรือไม่

ตัวอย่างของการดำเนินการของรัฐ

ตัวอย่างของการดำเนินการของสังคม

ข้อมูลประเทศ (ประวัติโดยย่อ) เมียนมา (พม่า)

๑. ภูมิหลังและบริบท

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของประเทศและเหตุการณ์หลักที่เกี่ยวกับความรุนแรงหมู่
ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นิพนธ์: หัวข้อหลัก องค์ประกอบหลักของการสร้างเครื่องเตือนความทรงจำ
บทบาทของประเทศในสงครามโลกครั้งที่สอง มีการเครื่องเตือนความทรงจำถึงสงครามโลกครั้งที่สองหรือไม่ และอยู่ในรูป
แบบใด
ทางรถไฟสายพม่า-ไทย

๒. ประเภทของการปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่มีอยู่

วัฒนธรรมการปฏิเสธที่มีอยู่เรื่องชาวโรฮิงญาและการปฏิเสธเหตุการณ์โหดร้ายที่เกิดขึ้นกับชาวโรฮิงญา
สัญลักษณ์ของนาซี

๓. ประเด็นหลักจากประวัติศาสตร์ร่วมสมัยใดที่เกี่ยวข้องกับงานของเราที่เป็นการต่อต้านการปฏิเสธและบิดเบือนโฮโลคอสต์และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

ชาวยิวในฐานะส่วนหนึ่งของพหุสังคมในเมียนมา (พม่า)
ใครคือชาวยิวคนแรกในพม่า
ชาวยิวจากกรุงแบกแดดเหล่านี้คือใคร
ชุมชนชาวยิวนั้นมีความหลากหลายต่างๆ
เกิดอะไรขึ้นระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง

๔. ครอบครัวซามูเอลส์

การขุดขึ้นในประเทศ
แคมเปญกุหลาบขาว

ข้อมูลประเทศ (ประวัติโดยย่อ) ไทย

๑. ภูมิหลังและบริบท

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของประเทศและเหตุการณ์หลักที่เกี่ยวกับความรุนแรงหมู่

ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นิพนธ์: หัวข้อหลัก องค์ประกอบหลักของการสร้างเครื่องเตือนความทรงจำ
โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ ๖ ตุลา

บทบาทของประเทศในสงครามโลกครั้งที่สอง มีการสร้างเครื่องเตือนความทรงจำของสงครามโลกครั้งที่สองหรือไม่ และอยู่ในรูปแบบใด

พิพิธภัณฑ์ช่องเขาขาด และ พิพิธภัณฑ์ทางรถไฟไทย - พม่า

หอศิลป์และพิพิธภัณฑ์สงครามโลกครั้งที่ ๒ ในจังหวัดกาญจนบุรี

ขบวนการเสรีไทย

ลักษณะของความหลากหลายทางสังคม ชนกลุ่มน้อยหลักในประเทศ และกรณีการลงโทษหลังปี ๒๕๕๕

ชาวยิวในประเทศไทย

๒. ประเภทของการปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่มีอยู่

Nazi chic

๓. โครงการริเริ่มของภาครัฐและเอกชนเพื่อป้องกัน/ต่อต้านการปฏิเสธ

อภิธานศัพท์ของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับโฮโลคอสต์

บทนำ

นิทรรศการ Identifying and Countering Holocaust Distortion: Lessons for and from Southeast Asia (การระบุและการต่อต้านการบิดเบือนโฮโลคอสต์: บทเรียนสำหรับเอเชียอาคเนย์และบทเรียนจากเอเชียอาคเนย์) จะนำเสนอประสบการณ์โฮโลคอสต์ (การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว หรือ Holocaust) ของประเทศโปแลนด์และประเทศยุโรปตะวันออกเป็นสิ่งแรก และจากนั้นจะนำเสนอประวัติศาสตร์และสิ่งที่สืบทอดมาในประเทศและในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ นิทรรศการนี้จะมุ่งเน้นไปที่ประเทศกัมพูชา พม่า และไทย

ถึงแม้ว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีประสบการณ์โดยรวมเรื่องสงครามโลกครั้งที่สองร่วมกับยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก แต่แต่ละภูมิภาคก็มีประสบการณ์ของตนเองที่ต่างกันไป โฮโลคอสต์เริ่มต้นในประเทศยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกโดยนาซีเยอรมนีและผู้สมรู้ร่วมคิดได้สังหารชาวยิวหลักล้านคน (และเหยื่อจากกลุ่มอื่น ๆ) ในค่ายมรณะหรือโดยการประหารชีวิต ณ จุดที่พบในระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๓๓ - ๑๙๔๕ ประเทศยุโรปตะวันออกซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองระบอบคอมมิวนิสต์และระบอบเผด็จการก็มีอดีตที่โหดร้ายเช่นกัน เรื่องนี้จึงเป็นหัวข้อถกเถียงที่ยากลำบากและยังเกี่ยวข้องกับบทบาทของประเทศที่ถูกยึดครองในภูมิภาคนี้ในระหว่างที่เกิดโฮโลคอสต์ โดยบางส่วนเป็นผู้สมรู้ร่วมคิด ผู้เพิกเฉยต่อเหตุการณ์นี้ ในขณะที่อีกส่วนเป็นผู้ช่วยเหลือและผู้ไม่ยอมเพิกเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้น

แม้ว่าเอเชียอาคเนย์จะประสบกับการเข้ายึดครองของประเทศญี่ปุ่นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง และยังมีความขัดแย้งอื่นๆ และมีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เกิดขึ้นอีกด้วย แต่การตระหนักรู้เรื่องโฮโลคอสต์นั้นยังมีน้อย จึงมีโอกาสเกิดการบิดเบือนและการลดความสำคัญจนเหมือนว่าเรื่องนี้ไม่มีความสำคัญ (trivialisation) อยู่มาก นอกจากความไม่สนใจด้านประวัติศาสตร์ การไม่มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์โฮโลคอสต์ และความสามารถประยุกต์ใช้บทเรียนจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในบริบทที่ไม่เกี่ยวข้องกับยุโรปแล้ว ก็ยังมีตัวอย่างการบิดเบือนเรื่องโฮโลคอสต์ในที่สาธารณะและในวาทกรรมตามสื่อต่างๆ จำนวนมากอีกด้วย นิทรรศการนี้มุ่งเน้นไปที่การกระตุ้นเพื่อให้เกิดวาทกรรมเชิงวิพากษ์เรื่องการจัดการสิ่งที่ตกทอดมาจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยใช้วิธีแปลกเปลี่ยนประสบการณ์และจัดหาเครื่องมือและการโต้แย้งเพื่อพูดถึงการบิดเบือนโฮโลคอสต์โดยใช้การอภิปรายจากประเทศยุโรปตะวันออก

วัตถุประสงค์ของเราคือเพื่อจัดการบิดเบือน การทำให้เรื่องรุนแรงกลายเป็นเรื่องไม่สำคัญ (banalization) และการปฏิเสธว่าไม่มีโฮโลคอสต์และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อื่นๆ เกิดขึ้น เพื่อเน้นย้ำความสำคัญของโฮโลคอสต์ว่าเป็นสิ่งที่สืบทอดร่วมกันและเป็นจุดอ้างอิงในการอภิปรายร่วมสมัยในเรื่องสิทธิมนุษยชน เราเห็นว่าการปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์นั้นเป็นความเกลียดชังรูปแบบหนึ่งที่มาพร้อมกับ การด้อยค่าของเหยื่อ ซึ่งเป็นหนึ่งในเหตุผลที่ใช้เพื่อสนับสนุนว่าการแบ่งแยกและการกระทำรุนแรงรูปแบบอื่นๆ ต่อชนกลุ่มต่างๆ นั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

นิทรรศการรูปแบบดิจิทัลนี้จะมีข้อมูลจากองค์กร NEVER AGAIN Association และข้อมูลที่เพื่อนร่วมงานจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของเราเก็บสะสมไว้และแบ่งปัน

ได้รับการสนับสนุนจาก

INTERNATIONAL
**HOLOCAUST
REMEMBRANCE**
ALLIANCE

Heinrich Boell Stiftung Cambodia

**ผู้เขียนบทความสำหรับงานนิทรรศการ: ท่านลาบลู บาร์ว (วัดพรม
วังสี, ไทย), Ronan Lee (Loughborough University,
สหราชอาณาจักร), เทอร์รี แมนตัน (พิพิธภัณฑ์การรถไฟ
ไทย - พม่า, ไทย), Rafal Pankowski (องค์กร NEVER
AGAIN Association, โปแลนด์), กัทกร กูทอง (โครงการ
จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ 6 ตุลา, ไทย), Sammy Samuels (ชุมชน
ชาวยิวแห่งพม่า), Sayana Ser (สถาบัน Peace Institute,
กัมพูชา), Natalia Sineeva (องค์กร NEVER AGAIN
Association, โปแลนด์), วริตตา ศรีรัตน (จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ไทย), Thet Swe Win (Synergy, เมียนมา)**

**ผู้แปล: วิรกานต์ ชลอมงด์ (ภาษาไทย), Hay Mann Zu Zue,
Khing Khing, และ Yaya (David) Aye Myat (ภาษา
พม่า), Sayana Ser (ภาษาเขมร)**

**บรรณาธิการภาษาอังกฤษ: Kevin McRobb (สหราชอาณาจักร/
โปแลนด์)**

**ออกแบบ: Andrey Sergunkin (Memorial, รัสเซีย/
โปแลนด์)**

www.neveragainassociation.org

www.holocausteducation-asia.org

www.holocaustremembrance.com

อะไรคือการปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์

เกี่ยวกับคำนิยามเชิงปฏิบัติการของคำว่า การปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์ ของ IHRA

ประเทศสมาชิก ๓๑ ประเทศของ International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) ใช้คำนิยามเชิงปฏิบัติการของคำว่า การปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์ (Holocaust denial and distortion) ในการประชุมใหญ่ของ IHRA ณ เมืองโตรอนโต เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ค.ศ. ๒๐๑๓

คำนิยามเชิงปฏิบัติการนี้พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญของ IHRA ในคณะกรรมการด้านการต่อต้านชาวยิวและการปฏิเสธโฮโลคอสต์ (Committee on Antisemitism and Holocaust Denial) ที่ทำงานร่วมกับตัวแทนรัฐบาลของ IHRA เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการทำงาน

คำนิยามเชิงปฏิบัติการของคำว่า การปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์

คำนิยามในปัจจุบันเป็นการแสดงถึงการรับรู้ว่าเป็นต้องมีการทำทลายและประนามการปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ และยังต้องมีการตรวจสอบในระดับโลกอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ IHRA จึงใช้คำนิยามเชิงปฏิบัติการที่ไม่มีข้อผูกมัดทางกฎหมายต่อไปนี้เป็นเครื่องมือสำหรับการทำงาน

การปฏิเสธโฮโลคอสต์คือวาทกรรมและการโฆษณาชวนเชื่อที่ปฏิเสธสิ่งที่เกิดขึ้นจริงด้านประวัติศาสตร์และขอบเขตของการกำจัดชาวยิวให้สิ้นซากของนาซีและเหล่าผู้สมรู้ร่วมคิดระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองที่รู้จักในนามว่า โฮโลคอสต์ (การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว หรือ Holocaust) หรือ โซอาห์ (Shoah) ส่วนการปฏิเสธโฮโลคอสต์นั้นหมายถึงความพยายามใดๆ ก็ตามที่จะอ้างว่าโฮโลคอสต์/โซอาห์นั้นไม่ได้เกิดขึ้นจริงโดยเฉพาะ

การปฏิเสธโฮโลคอสต์อาจรวมไปถึงการปฏิเสธหรือตั้งข้อสงสัยในที่สาธารณะเกี่ยวกับการใช้กลไกการทำลายหลักฐาน (เช่น ห้องรมแก๊ส การยิงคนจำนวนมาก การอดอาหารและการทรมาน) หรือเกี่ยวกับเจตนาของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว

การปฏิเสธโฮโลคอสต์ที่มีหลายรูปแบบนับเป็นการแสดงออกถึงลัทธิการต่อต้านชาวยิว (antisemitism) ความพยายามที่จะปฏิเสธว่าไม่มีโฮโลคอสต์นั้นเป็นความพยายามที่จะให้ลัทธิสังคมนิยมแห่งชาติ (National Socialism) และลัทธิต่อต้านชาวยิวพ้นจากความผิดหรือความรับผิดชอบต่อการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว รูปแบบการปฏิเสธโฮโลคอสต์ต่างๆ ยังรวมไปถึงการโทษชาวยิวว่าพูดเรื่องโซอาห์เกินจริง หรือสร้างโซอาห์ขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองหรือทางการเงินราวกับว่าโซอาห์นั้นเป็นผลมาจากการสมรู้ร่วมคิดที่ชาวยิวเป็นผู้วางแผน ซึ่งวัตถุประสงค์ของการกระทำเช่นนี้คือเพื่อยุบความผิดให้ให้ชาวยิวและเพื่อให้ลัทธิการต่อต้านชาวยิวกลับมา มีความชอบธรรมอีกครั้ง

วัตถุประสงค์ของการปฏิเสธโฮโลคอสต์มักจะเป็นไปเพื่อให้ลัทธิต่อต้านชาวยิวกลับมาชัดเจนและเพื่อเป็นการส่งเสริมแนวคิดทางการเมืองและเชื้อนไขที่เหมาะสมเพื่อให้ประเภทของเหตุการณ์ที่ปฏิเสธนั้นเกิดขึ้นอีกครั้ง

การบิดเบือนโฮโลคอสต์หมายถึง (นอกเหนือจากความหมายอื่นๆ):

1. ความพยายามตั้งใจที่จะหาข้ออ้างให้กับหรือทำให้ผลกระทบของโฮโลคอสต์หรือองค์ประกอบหลัก ซึ่งรวมไปถึงผู้สมรู้ร่วมคิดและพันธมิตรของนาซีเยอรมนีนั้นน้อยลง;
2. การลดจำนวนเหยื่อทั้งหมดของโฮโลคอสต์ซึ่งเป็นการขัดแย้งกับแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้
3. ความพยายามที่จะโกยว่าชาวยิวเป็นผู้ที่ทำให้เกิดโฮโลคอสต์เอง;
4. ถ้อยแถลงที่ทำให้โฮโลคอสต์เป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เป็นด้านบวก ถ้อยแถลงเหล่านี้มิใช่การปฏิเสธโฮโลคอสต์แต่เป็นการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับรูปแบบพื้นฐานของการต่อต้านชาวยิว ถ้อยแถลงเหล่านี้อาจชี้แนะว่าโฮโลคอสต์ไม่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ “การกำจัดชาวยิวให้สิ้นซาก” ตามที่ตั้งไว้
5. ความพยายามที่จะให้ความรับผิดชอบเรื่องการสร้างค่ายกักกันและค่ายมรณะที่นาซีเยอรมนีเป็นผู้คิดค้นและปฏิบัติการนั้นไม่ชัดเจน โดยกล่าวโทษประเทศอื่นหรือกลุ่มชนชาติอื่น

อะไรคือการปฏิเสธโฮโลคอสต์ (Holocaust denial)

การปฏิเสธเป็นสิ่งที่มักเกิดขึ้นเมื่อมีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ผู้กระทำความผิดมักเป็นบุคคลแรกที่ปฏิเสธโดยพยายามปกปิดความผิดของตนเอง

เกรเกอร์ี เอช. สแตนตัน (Gregory H. Stanton) ผู้ก่อตั้ง Genocide Watch ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างองค์กรกว่า ๗๕ แห่งทั่วโลก ได้รวม 'การปฏิเสธ' ไว้ใน ๑๐ ขั้นตอนของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ โดยเขียนไว้ว่า:

'การปฏิเสธเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะเกิดขึ้นไปตลอดและจะเกิดขึ้นหลังจากมีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เสมอ มันเป็นตัวชี้วัดที่เชื่อถือได้ว่าจะเกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อื่นในอนาคต ผู้ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ได้ขูดหลุมฝังขนาดใหญ่ เพลศพ พยายามปกปิดหลักฐานและช่วยเหลือพวกเขาปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิดใดๆ และมักจะโทษว่าเรื่องที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดของเหยื่อ พวกเขาจะปิดกั้นการสอบสวนความผิดที่เกิดขึ้นและปกครอประเทศต่อไปจนกว่าจะถูกขับไล่ลงจากอำนาจโดยการใช้กำลัง ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องหลบหนีไปนอกประเทศและยังสามารถใช้ชีวิตต่อไปได้โดยไม่ต้องรีบร้อน เช่นเดียวกับพอล พต หรือ อี้ดี อามิน เว็นเซียแต่พวกเขาเกิดถูกจับกุมและมีการตีศาลเพื่อพิจารณาพิพากษาพวกเขา'

ด้วยวิธีเดียวกันนี้ เราจึงพบที่มาของการปฏิเสธโฮโลคอสต์ในหมู่ผู้กระทำความผิด นั่นคือ เหล่านาซี โดยคนเหล่านี้ได้พยายามลบล้างหลักฐานการกระทำผิดของตนในช่วงที่เกิดโฮโลคอสต์ แม้ว่าฮิตเลอร์ไม่ได้ออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้สังหารชาวยิว แต่ในทางกลับกัน เหล่าผู้กระทำความผิดจะใช้รหัสคำและภาษาที่ลดความรุนแรง (euphemism) เพื่อปกปิดการสังหารเหล่านี้ ตัวอย่าง เช่น การใช้คำว่า 'Aussiedlung' ('การอพยพ') 'Abschiebung' ('การเนรเทศ') และ 'Endloesung' ('มาตรการสุดท้าย' หรือ 'the Final Solution') เหล่านาซีได้จัดตั้งการรณรงค์ลับที่มีชื่อว่า Unit Action ๑๐๐๕ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๒ จนถึงช่วงปลายปีค.ศ. ๑๙๔๔ เพื่อทำลายหลักฐานการสังหารหมู่ที่เกิดขึ้นภายใต้ 'Operation Reinhard' ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อกำจัดชาวยิวทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในยุโรปตะวันออกที่ถูกนาซีเยอรมนียึดครอง พวกเขาขุดหลุมฝังศพขนาดใหญ่เพื่อนำศพออกมาเผาและยังทำลายค่ายมรณะต่าง ๆ โดยค่ายเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้สามารถทำการรื้อถอนได้ง่าย

ไม่นานหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองจบลง การปฏิเสธโฮโลคอสต์ก็ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่เคยให้การสนับสนุนและผู้มีส่วนร่วมในการปกครองระบอบนาซีและในกลุ่มการเคลื่อนไหวของผู้ที่ให้ความร่วมมือในยุโรปที่ไม่ยอมรับผิดชอบการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การปฏิเสธโฮโลคอสต์นั้นเป็นชุดการเรียกร้องทางประวัติศาสตร์ที่นำเสนอว่าการปกครองระบอบนาซีเป็นสิ่งที่เหมาะสมและเป็นผลมาจากความต้องการทางการเมืองของกลุ่มการเคลื่อนไหวของกลุ่มนีโอนาซี (นาซีใหม่)

เกรเกอร์ี เอช. สแตนตัน (Gregory H. Stanton) (เครดิต: Genocide Watch)

ผู้ปฏิเสธโฮโลคอสต์อ้างว่าอะไร

การปฏิเสธ (หรือการคัดค้าน) โฮโลคอสต์นั้นถือว่าเป็นรูปแบบของการแก้ไขทางประวัติศาสตร์² (historical revisionism) ที่เกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่สองที่รุนแรงที่สุด แม้จะมีการยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าคำว่า การปฏิเสธโฮโลคอสต์ และการแก้ไข นั้นเป็นการกระทำที่ต่างกัน แต่ก็มักมีการใช้คำว่า ‘การแก้ไขโฮโลคอสต์’ (‘Holocaust revisionism’) ในการบรรยายเชิงวิชาการหรือ ในที่สาธารณะ ผู้ที่ปฏิเสธมักจะเรียกตนเองว่า ‘นักแก้ไข’ (‘revisionists’) การใช้คำเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามของคนเหล่านี้ที่ต้องการแสดงว่าตนเป็นนักวิชาการและนักค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ที่แท้จริง

เหล่าผู้ปฏิเสธเชื่อว่าโฮโลคอสต์ไม่เคยเกิดขึ้น เป็นเรื่องที่ถูกสร้างขึ้นทั้งหมดโดยถูกแต่งขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์ของการสมคบคิดที่เกี่ยวข้องกับชาวยิวในระดับนานาชาติและ/หรือประเทศอิสราเอล เหล่าผู้ปฏิเสธจะไม่ยอมรับว่านาซีตั้งใจกำจัดชาวยิว นอกจากจะปฏิเสธว่าไม่มีแผนการกำจัดชาวยิวและการใช้ห้องแก๊สที่ค่ายเอาชวิตซ์-เบียร์เคนาเพื่อสังหารชาวยิวจำนวนมากแล้ว ผู้ปฏิเสธจะลดจำนวนของเหยื่อลงด้วย นอกจากนี้ พวกเขายังลดความทุกข์ทรมานและการทำลายล้างในยุโรปที่มีผลมาจากนโยบายของนาซีให้น้อยลง โดยอ้างว่าเป็นเพียงผลที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธและโรคร้ายไข้เจ็บเท่านั้น พวกเขาปฏิเสธด้วยว่าวัตถุประสงค์ของนาซีที่จะสังหารชาวยิวให้หมดไปนั้นไม่มีอยู่จริง และยืนยันว่าชาวยิวส่วนใหญ่ได้รับอนุญาตให้อพยพไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกาและคำให้การของผู้รอดชีวิตนั้นเป็นเรื่องที่เกินจริง พวกเขาอ้างว่าบันทึกของแอนน์ แฟรงค์นั้นไม่ใช่เรื่องจริง

หลักฐานต่างๆ เหล่านี้สามารถใช้หักล้างคำโต้แย้งของผู้ปฏิเสธได้โดยง่าย :

- ▶ โฮโลคอสต์เป็นเหตุการณ์ที่ถูกบันทึกไว้เป็นอย่างดีและกองทัพของฝ่ายพันธมิตรได้ยึดเอกสารเหล่านี้จำนวนมากก่อนที่นาซีจะสามารถทำลายเอกสารเหล่านี้ ซึ่งเอกสารที่ยึดได้นั้นรวมไปถึงรายงานการสังหารหมู่และการรวมแก๊สพร้อมรายละเอียด และฝ่ายอักษาก็ได้นำเสนอสองเอกสารเหล่านี้บางส่วนระหว่างการประชุมวอร์ซอเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 1942
- ▶ คำให้การโดยตรงของผู้รอดชีวิตจากโฮโลคอสต์ซึ่งรวมไปถึงภาพยนตร์และภาพถ่ายเมื่อทำการสังหาร โดยบางส่วนนั้นถูกถ่ายเก็บไว้อย่างลับๆ และภาพยนตร์และภาพถ่ายที่ผู้ปลดปล่อยค่ายต่างๆ เป็นผู้ถ่ายไว้
- ▶ นาซีเยอรมนีและผู้ร่วมมือไม่เพียงแต่สังหารชาวยิวที่อาศัยอยู่ในประเทศเยอรมนีเท่านั้นแต่ยังสังหารชาวยิวที่ยุโรปอีกด้วย นี่คือนโยบายของตัวเลขโดยประมาณของชาวยิวหกล้านคนที่ถูกสังหาร
- ▶ มีการพิสูจน์ว่ามีการสังหารหมู่ชาวยิวโดยใช้แก๊ส Zyklon B ในค่ายมรณะโดยใช้คำให้การของผู้กระทำคามผิด นักโทษและสมาชิกของ ‘Sonderkommando’ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ตอขวางที่บุกบิวกบิขณย้ายผู้เสียชีวิตจากห้องรวมแก๊สและนำศพเหล่านั้นไปกำจัด และยังมีหลักฐานจากการขุดค้นทางโบราณคดีที่บริเวณค่ายมรณะและค่ายกักตันทองนาซีอีกด้วย
- ▶ ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติเวชและนักโบราณคดียังได้ทำการตรวจสอบบริเวณที่เกิดการสังหารหมู่ชาวยิวในยุโรปตะวันออกและในอดีตสหภาพโซเวียตซึ่งเป็นสถานที่ที่นาซีเยอรมันมีสังหารชาวยิว ณ จุดที่พบ (โดยใช้กระสุน) ซึ่งเหตุการณ์เดียวกันนี้เกิดขึ้นกับชาวยิวในขณะที่ถูกส่งตัวไปยังค่ายต่างๆ ในประเทศโปแลนด์ด้วยเช่นกัน

คำถามชวนคิด :

1. การปฏิเสธโฮโลคอสต์ก่อให้เกิดผลที่ตามมาอะไรได้บ้าง
2. ผู้ที่ปฏิเสธเหตุการณ์รุนแรงโหดร้าย/การสังหารหมู่ในประเทศของคุณใช้การแฉหรือกลอุบายใดเป็นหลัก (เช่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับชาวโรฮิงญาในพม่า การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของเขมรแดง เหตุการณ์รุนแรงโหดร้ายต่างๆ ในไทย) และส่งผลกระทบต่อสังคมทุกวันนี้

2 การแก้ไขทางประวัติศาสตร์ หรือ historical revisionism คือการตีความความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ หลักฐานของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งขึ้นมาใหม่

PDF

แหล่งข้อมูลเรื่องการปฏิเสธโฮโลคอสต์ :

- ▶ [Teachers resources 'What is Holocaust Denial' by Simon Wiesenthal Center](#)
- ▶ [Prof. Deborah Lipstadt's talk "Behind the Lies of Holocaust Denial" \(video\)](#)
- ▶ [The United States Holocaust Memorial Museum's materials about Holocaust denial](#)
- ▶ [What is Holocaust denial? by the Auschwitz-Birkenau Memorial Museum](#)

อะไรคือการบิดเบือนโฮโลคอสต์และการบิดเบือนต่างจากการปฏิเสธอย่างไร

การปฏิเสธโฮโลคอสต์คือการปฏิเสธข้อเท็จจริงโดยสมบูรณ์ที่ว่ามีโฮโลคอสต์เกิดขึ้น ในขณะที่การบิดเบือนเป็นเรื่องที่ซับซ้อนกว่านั้นและแยกออกมาได้ยากกว่า โดยมีนัยคือปรากฏการณ์การบิดเบือนและจัดการข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เพื่อผลลัพธ์ที่ตนต้องการ การโต้แย้งหรือกลยุทธ์ของผู้บิดเบือนนั้นอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ โดยขึ้นอยู่กับพื้นเพทางประวัติศาสตร์ สังคม และการเมืองของประเทศนั้นๆ และโดยเฉพาะประสบการณ์ที่ประเทศนั้นประสบพบเจอในระหว่างและหลังสงครามโลกครั้งที่สอง กล่าวคือ ประเทศนั้นเป็นประเทศที่รุกรานผู้อื่นหรือไม่ ประเทศนั้นถูกนาซีหรือประเทศฝ่ายอักษะยึดครองหรือไม่ เป็นประเทศที่เป็นกลางหรือเป็นประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร

การปฏิบัติว่าโฮโลคอสต์เป็นเรื่องไม่มีสาระ (Holocaust trivialization) ถือเป็น การบิดเบือนอีกแบบหนึ่ง การปฏิบัติว่าโฮโลคอสต์เป็นเรื่องไม่มีสาระคือการใช้คำศัพท์และสัญลักษณ์เกี่ยวกับโฮโลคอสต์เพื่อทำให้โฮโลคอสต์เป็นเหตุการณ์ธรรมดาเหตุการณ์หนึ่ง โดย ๑. เปรียบเทียบว่าโฮโลคอสต์ที่เกิดจากนาซีเป็นเหตุการณ์ที่รุนแรงน้อยกว่ามากหรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ๒. ลดคุณค่าของผู้ต่อต้านโฮโลคอสต์หรือผู้ช่วยเหลือชาวยิวว่าเป็นความคิดเรื่องการรักษาแบบเดิมๆ หรือใช้คนเหล่านี้เป็นเครื่องมือสำหรับวัตถุประสงค์ด้านชาตินิยม/อุดมการณ์ต่างๆ ๓. อธิบายพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือพฤติกรรมมิชอบว่าเป็นเหมือนลัทธินาซี หรือ ๔. ด้อยความสำคัญและด้อยความหมายของโฮโลคอสต์ว่าเป็นส่วนสำคัญของประวัติศาสตร์ยิวและประวัติศาสตร์โลก

การเปรียบเทียบโฮโลคอสต์และความโหดร้ายของนาซีกับความขัดแย้งในตะวันออกกลางเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของการบิดเบือนโฮโลคอสต์ด้วยเช่นกัน เพราะมักถูกกระตุ้นจากลัทธิต่อต้านยิว (antisemitism) ซึ่งคือความเกลียดชังชาวยิวและประเทศอิสราเอล ในฐานะที่เป็นรัฐของชาวยิว และอาจเป็นผลมาจากความไม่รู้เกี่ยวกับโฮโลคอสต์และบริบทของโฮโลคอสต์ ในบางกรณี การกระทำเหล่านี้อาจเรียกว่าเป็นการผกผันของโฮโลคอสต์ (Holocaust inversion) โดยชาวยิวถูกกล่าวหาอย่างผิดๆ ว่าได้ก่ออาชญากรรมที่คล้ายคลึงหรืออาจจะรุนแรงกว่าโฮโลคอสต์

การผลิตและขายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับโฮโลคอสต์เพื่อกำไรเป็นอีกปรากฏการณ์ที่อันตรายเพราะเป็นการทำเงินจากความทรงจำที่เกี่ยวข้องโฮโลคอสต์และยังทำให้ความทรงจำเหล่านี้ดูเหมือนไม่มีความสำคัญอีกด้วย

คุณสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการบิดเบือนประเภทนี้และประเภทอื่นๆ ได้ที่ [งานตีพิมพ์ของ IHRA](#) (ภาษาอังกฤษ)

ในขณะที่ทางตะวันตกได้มีการพูดคุยเรื่องปัญหาของโฮโลคอสต์มากขึ้นมาตั้งแต่ทศวรรษที่ ๑๙๗๐ แต่สำหรับในยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกนั้น การพูดคุยเรื่องเหล่านี้กลายเป็นความท้าทายบทใหม่หลังจากที่ระบบคอมมิวนิสต์ล่มสลายลง โดยที่การย้อนกลับไปดูเหตุการณ์ในอดีตยังคงมาคู่กันกับการแข่งขันกันว่าใครเป็นเหยื่อที่เลวร้ายกว่ากัน และยังมี การด้อยค่าและการบิดเบือนโฮโลคอสต์อีกหลายประเภทซึ่งถูกนำไปอุดรอยรั่วหลังจากที่ประวัติศาสตร์ชาติที่เคยยิ่งใหญ่ล่มสลายไป

รูป: ศาสตราจารย์ไมเคิล ชาเฟียร์ (เครดิต: Europa Libera)

ศาสตราจารย์ไมเคิล ชาเฟียร์ (Michael Shafir) เขียนเกี่ยวกับความแพร่หลายของ ‘การเลือกปฏิเสธ’ หรือ ‘selective negationism’ ในประเทศที่ให้ความร่วมมือกับเยอรมนีภายใต้การปกครองของฮิตเลอร์ (เช่น โรมาเนีย) หรือประเทศในยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกที่ถูกปกครองโดยนาซีซึ่งเป็นประเทศที่ให้การสนับสนุนว่า “ไม่ปฏิเสธว่ามีโฮโลคอสต์เกิดขึ้นที่อื่น แต่จะกันเรื่องของคนในชาติ ให้ความร่วมมือออกไปหรือพูดถึงอย่างน้อยมากที่สุด” อีกรูปแบบหนึ่งที่ศาสตราจารย์ชาเฟียร์นิยามไว้ในภูมิภาคนี้คือ การทำให้โฮโลคอสต์นั้น ‘เป็นเรื่องไม่มีสาระเมื่อเทียบกับสิ่งอื่น’ หรือ ‘comparative trivialisation’ การกระทำเช่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงว่า “โฮโลคอสต์นั้นเคยเกิดขึ้นมากแล้วในประวัติศาสตร์ หรือไม่ได้เป็นหนึ่งในการกระทำที่ป่าเถื่อนที่ร้ายแรงที่สุดในศตวรรษที่ ๒๑”

ตัวอย่างหนึ่งของการทำให้โฮโลคอสต์เป็นเรื่องไม่มีสาระที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้คือเหล่าผู้ประท้วงที่ต่อต้านวัคซีนเปรียบเทียบการที่นาซีสังหารชาวยิวกับมาตรการป้องกันโควิด และการนำสัญลักษณ์ที่ใช้ในช่วงที่เกิดโฮโลคอสต์มาใช้ เช่น ตรารูปดาวเดวิดสีเหลืองที่ชาวยิวในยุโรปถูกนาซีบังคับให้ติดตรานี้เพื่อดูหมิ่นชาวยิว โดยผู้ประท้วงเหล่านี้เรียกรูปดาวเดวิดว่าเป็นสัญลักษณ์ของ ‘การลงโทษ’ ที่คนทั้งโลกใช้กับผู้ที่ไม่ได้ฉีดวัคซีน

งานอ่านที่แนะนำ:

- ▶ บทความของศาสตราจารย์ยูดา เบาเออร์ (Prof. Yehuda Bauer) ซึ่งเป็นหนึ่งในนักวิชาการชั้นนำด้านโฮโลคอสต์และเป็นประธานกิตติมศักดิ์ของ The International Holocaust Remembrance Alliance โดยในบทความนี้ ศาสตราจารย์เบาเออร์พูดถึงแนวคิดเรื่องการนำเรื่องราวในอดีตมาใช้ (Usable past) และการกระทำเช่นนี้ถูกใช้เพื่อสนับสนุนระเบียบวาระชาตินิยมได้อย่างไร ในบทความที่ชื่อว่า [Creating a "Usable" Past: On Holocaust Denial and Distortion](#) (ภาษาอังกฤษ) ศาสตราจารย์เบาเออร์ได้จำแนกความแตกต่างระหว่างการปฏิเสธและการบิดเบือน ซึ่งเป็นรากฐานทางประวัติศาสตร์ของการปฏิเสธ ศาสตราจารย์เบาเออร์ยังได้กล่าวด้วยว่า ภูมิหลังที่สำคัญของการบิดเบือนโฮโลคอสต์ที่เพิ่มขึ้นคือ “การเพิ่มขึ้นของลัทธิอำนาจนิยม ประชาธิปไตย ระบอบการปกครองแบบเผด็จการ ลัทธิชาตินิยม และการต่อต้านลัทธิเสรีนิยมในโลกในช่วงประมาณสองทศวรรษที่ผ่านมา”
- ▶ อ่านตัวอย่างของการบิดเบือนโฮโลคอสต์เพิ่มเติมได้ที่ [Understanding Holocaust Distortion - Contexts, Influences and Examples](#). (ภาษาอังกฤษ)

คำถามชวนคิด :

1. การห้ามพูดถึงหัวข้อหรือแง่มุมบางแง่มุมของประวัติศาสตร์ชาติถือว่าเป็นการปฏิเสธโฮโลคอสต์/การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์หรือไม่
2. ลัทธิหรือเหตุผลที่ผู้บิดเบือนโฮโลคอสต์และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์มักใช้คืออะไร
3. แนวคิดชาตินิยมมีบทบาทอย่างไรต่อการปฏิเสธและการบิดเบือนการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

ตัวอย่างที่ ๑ ผู้ประท้วงที่ต่อต้านวัคซีนใช้ตรารูปดาวเดวิดสีเหลืองซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ในช่วงที่เกิดโฮโลคอสต์ที่นาซีบังคับให้ชาวยิวในยุโรปต้องติดตรานี้ (เครดิต: ADL.org)

ตัวอย่างที่ ๒ ตุ๊กตา “ยิวละโมบ” ที่มีขายในโปแลนด์เป็นตัวอย่างหนึ่งของการนำการเหมารวมที่แสดงถึงการต่อต้านชาวยิวมาใช้เพื่อหาผลประโยชน์ (เครดิต: NEVER AGAIN Association)

การบิดเบือนโฮโลคอสต์ในยุโรปตะวันออก - เรื่องราวการถกเถียง

ในขณะที่ทางตะวันตกได้มีการพูดคุยเรื่องปัญหาของโฮโลคอสต์มากขึ้นมาตั้งแต่ทศวรรษที่ ๑๙๗๐ แต่สำหรับในยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกนั้น การพูดคุยเรื่องเหล่านี้กลายเป็นความท้าทายบทใหม่หลังจากที่ระบบคอมมิวนิสต์ล่มสลายลง โดยที่การย้อนกลับไปดูเหตุการณ์ในอดีตยังคงมาคู่กันกับการแข่งขันกันว่าใครเป็นเหยื่อที่เลวร้ายกว่ากัน และยังมี การด้อยค่าและการบิดเบือนโฮโลคอสต์อีกหลายประเภทซึ่งถูกนำไปอุดรอยรั่วหลังจากที่ประวัติศาสตร์ชาติที่เคยยิ่งใหญ่ล่มสลายไป

การถกเถียงเชิงวิพากษ์ เกี่ยวกับหนังสือของยาน ที. โกรสส์

ต้นศตวรรษ ๒๐๐๐

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการการรับมืออดีตและการตอบโต้การบิดเบือนโฮโลคอสต์คือยาน ที. โกรสส์ (Jan T. Gross) ซึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ชาวโปแลนด์-อเมริกันและศาสตราจารย์ที่มหาวิทยาลัยพรินซ์ตันและหนังสือที่มีอิทธิพลในเรื่องนี้ คือ 'Neighbors. The Destruction of the Jewish Community in Jedwabne, Poland' (Princeton, ๒๐๐๑); 'Fear: Anti-Semitism in Poland after Auschwitz' (Random House, ๒๐๐๖), and 'Golden Harvest: Events at the Periphery of the Holocaust' (เขียนร่วมกับอิเรนา กรูดซินสกา-โกรสส์ (Irena Grudzinska-Gross), Oxford University Press, ๒๐๑๒)

ยาน ที. โกรสส์จะค้นคว้าหัวข้อที่ถูกกลบเกลื่อนก่อนหน้านี้ หนังสือแต่ละเล่มของเขาเป็นการนำเสนอเรื่องการโต้เถียงในแต่ละเรื่อง ในหนังสือเรื่อง 'Neighbors' ที่ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกเป็นภาษาโปแลนด์ในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ และตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษในปีถัดมา โกรสส์ได้เขียนถึงการสังหารหมู่ชาวยิวที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ ที่เมืองเยดวับนา (Jedwabne) ซึ่งเป็นเมืองเล็กๆ ทางตะวันออกของประเทศโปแลนด์ โดยชาวโปแลนด์ที่อาศัยอยู่ในเมืองนี้และเมืองใกล้เคียงได้ต้อนชาวยิวจากในเมืองไปยังตลาด และทุบตีชาวยิว ทำให้ชาวยิวได้รับความอับอาย มีชาวยิวเสียชีวิตในเหตุการณ์นี้หลายคน ต่อมา ชาวเมืองต้อนชาวยิวที่อยู่ในตลาดไปที่โรงนาที่ราดน้ำมันก๊าดจนทั่วและจุดไฟเผา เมืองนี้ถูกปกครองด้วยทหารชาวเยอรมันแต่ทหารเหล่านี้ไม่ได้มีส่วนร่วมในการสังหารหมู่โดยตรง

ยาน โทมัสส์ โกรสส์ (เครดิต: มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน)

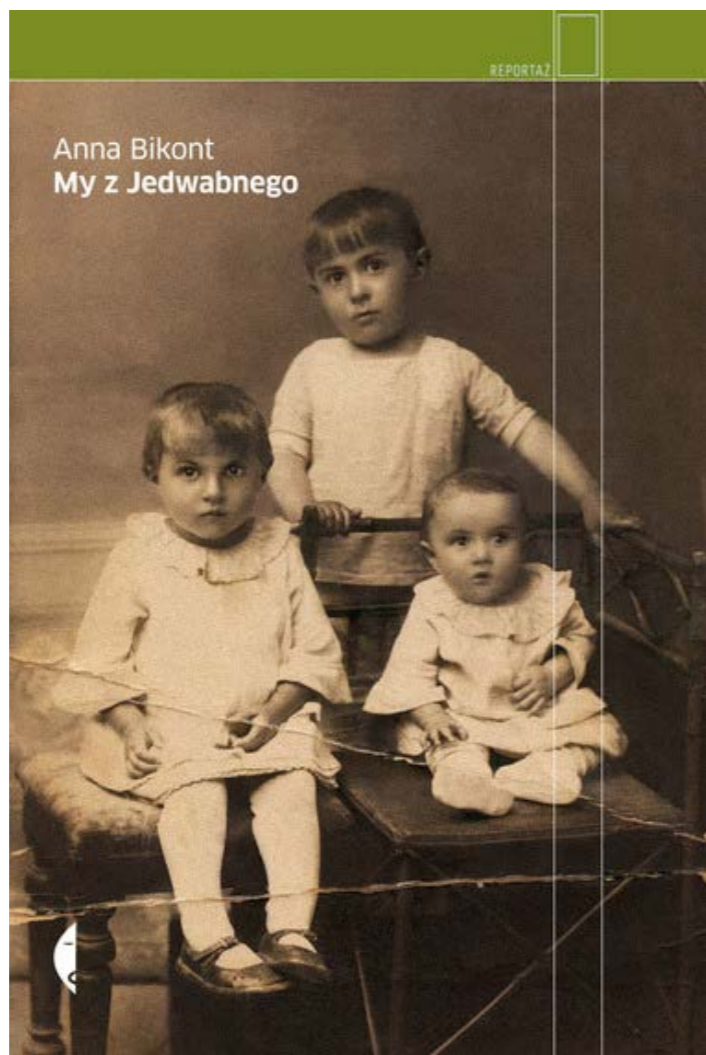

ด้วยเนื้อหาในหนังสือนี้ จึงทำให้เกิดการสนทนาระดับชาติเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างชาวยิวและเพื่อนบ้านชาวคริสต์ ลัทธิต่อต้านชาวยิว และความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับชาวยิวช่วงสงครามในโปแลนด์และประเทศอื่นในยุโรปที่ถูกนาซียึดครอง นอกจากนี้ หนังสือเล่มนี้ยังทำคนหันมาสนใจเรื่องราวของชุมชนธรรมดาชุมชนหนึ่งในช่วงสงคราม การทำลายล้าง และความโหดร้าย (นาซีเยอรมนีปกครองโปแลนด์ด้วยความรุนแรงในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง)

ในช่วงที่มีการถกเถียงกันนี้ สังคมในโปแลนด์เต็มไปด้วยความแตกแยกและมีปฏิกริยาต่อหนังสือเล่มนี้ทั้งในด้านบวกและด้านลบ มีการตีพิมพ์งานต่อต้านโกรสส์หลายร้อยงานในช่วงปีต่อมา ผู้บิดเบือนกล่าวหาว่าโกรสส์ได้ทำให้ข้อเท็จจริงกลายเป็นเรื่องปกติและนำเสนอข้อเท็จจริงแบบเกินจริง ต่อต้านความเป็นโปแลนด์ และไม่ปฏิบัติตนแจกเช่นที่นักวิชาการควรปฏิบัติ ผู้บิดเบือนเหล่านี้ยังใช้คำกล่าวอ้างเรื่องการแข่งขันกันเป็นเหยื่อ (competitive victim) ที่เน้นเรื่องความทุกข์ทรมานของชาวชนชาติโปแลนด์ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ปฏิเสธว่าชาวชนชาติโปแลนด์มีส่วนร่วมในความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับชาวยิว และมุ่งเน้นว่าการสังหารหมู่ที่เมืองเยดัวบนาเป็นความผิดของชาวเยอรมันเท่านั้น (การเลือกปฏิเสธ)

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลโปแลนด์ได้ตั้งคณะกรรมการสืบสวนที่นำโดยสถาบัน Institute of National Remembrance (IPN) โดยผลการสอบสวนยืนยันว่าชาวโปแลนด์มีส่วนร่วมโดยตรงในการสังหารหมู่ชาวยิว

อันนา บิคอนท์ (Anna Bikont) นักข่าวชาวโปแลนด์ได้ทำข่าวเชิงสืบสวนและสัมภาษณ์ประชาชนในเมืองเยดัวบนาหลังจากที่ได้ตีพิมพ์หนังสือเรื่อง My z Jedwabnego ('Jedwabne: Battlefield of Memory') ในปีค.ศ. ๒๐๐๔

อนุสาวรีย์ในเมืองเยดัวบนา (เครดิต: Wikimedia Commons)

อันนา บิคอนท์
(เครดิต: Wikimedia Commons)

๒๐๐๙/๑๐

ทาเดอูสซ์ สโlobอดเซียเน็ก (Tadeusz Stobodzianek) เขียนบทละครเวทีเรื่อง *'Nasza klasa/Our Class'* ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและเพื่อนบ้านทั้งชาวยิวและชาวคริสต์กลุ่มหนึ่งในเมืองเยดวับนาโดยเริ่มตั้งแต่ปีค.ศ. ๑๙๒๕ จนถึงปัจจุบันและจัดแสดงในโรงละครในโปแลนด์ ละครเวทีเรื่องนี้เป็นละครเวทีเรื่องแรกที่พูดถึงการสังหารหมู่ที่เยดวับนาและได้รับแรงบันดาลใจมาจากหนังสือเรื่อง *'Neighbors'* ของยาน ที. โกรสส์

๒๐๑๒

หนังสือเรื่อง *'Neighbors'* ของยาน ที. โกรสส์ยังทำให้เกิดการถกเถียงเรื่องนี้ในประเทศอื่นๆ ในยุโรปตะวันออกด้วย เช่น โรมาเนีย มอลโดวา หรือลิทัวเนีย แม้ว่าบริบททางประวัติศาสตร์จะแตกต่างกันก็ตาม ตัวอย่าง เช่น ในปีค.ศ. ๒๐๑๒ นิโคเลตา เอสิเนคู (Nicoleta Esinencu) นักเขียนชาวมอลโดวาผู้ได้รับทราบเรื่องโฮโลคอสต์ที่เกิดขึ้นในบ้านเกิดของเธอในวัยยี่สิบปลายๆ ในขณะที่อยู่ในประเทศเยอรมนีได้เขียนและนำเสนอบทละครที่ชื่อว่า *'Clear History'* ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอ็อน อันโตเนสคู (Ion Antonescu) เผด็จการชาวโรมาเนียและพันธมิตรของฮิตเลอร์ และชะตากรรมของชาวยิวและชาวโรมาที่อยู่ภายใต้การปกครองของอันโตเนสคู

ไดอานา ดุมิทรู (Diana Dumitru) นักประวัติศาสตร์ชาวมอลโดวาผู้เขียนหนังสือเกี่ยวกับบทบาทของประชาชนในพื้นที่ที่มีต่อโฮโลคอสต์ในโรมาเนียเรื่อง *"The State, Antisemitism, and Collaboration in the Holocaust: The Borderlands of Romania and the Soviet Union"* (๒๐๑๘) กล่าวว่าเธอได้รับแรงบันดาลใจจากงานเขียนของยาน ที. โกรสส์ โดยเฉพาะหนังสือเรื่อง *'Neighbors'*

เด็กนักเรียนชาวโปแลนด์ (ทั้งยิวและคริสต์) และคุณครู, เยดวับนา, โปแลนด์, ๑๙๓๓ (เครดิต: Wikimedia Commons, ที่มา: Jewish Historical Institute)

ละคร *'Clear History'* (เครดิต: แฟ้มข้อมูลของ "Spalatorie", Chisinau, มอลโดวา)

ในลิทัวเนีย เอฟราม ซูรอฟฟ์ (Efraim Zuroff) นักล่านาซีและผู้สืบเชื้อสายจากเหยื่อโฮโลคอสต์ และรีต้า วานาเกต (Ruta Vanagaite) นักเขียนและผู้สืบเชื้อสายจากผู้ให้ความช่วยเหลือนาซี ได้ร่วมกันค้นคว้าและตีพิมพ์หนังสือชื่อ 'Our People. Discovering Lithuania's Hidden Holocaust' ซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับบทบาทของคนที่มีการสังหารหมู่ชาวยิวและเจ้าหน้าที่ชาวลิทัวเนียที่พยายามปิดบังการร่วมกระทำความผิดของผู้ที่ให้ความช่วยเหลือที่อยู่ในพื้นที่

ในหนังสือเล่มที่สอง '[Fear. Anti-Semitism in Poland Shortly After the War](#)' โกรสส์ ได้เล่าเรื่องการสังหารหมู่หนองเลือดในเมืองคีเอลเซ (Kielce) ประเทศโปแลนด์หนึ่งปีหลังจากที่สงครามจบลง มีชาวยิวเพียงร้อยละสิบเท่านั้นที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์โฮโลคอสต์และพวกเขาเริ่มเดินทางกลับบ้านซึ่งส่วนใหญ่ถูกชาวโปแลนด์เข้าจับจองเป็นเจ้าของหมดแล้ว ชาวยิวถูกกล่าวหาอย่างผิดๆ ว่าได้กระทำการสังหารชาวคริสต์เพื่อนำเลือดไปทำพิธี (blood libel) ส่งผลให้ชาวยิวบางคนถูกทำร้ายและถูกสังหาร ในขณะที่ชาวยิวคนอื่นตัดสินใจอพยพออกจากโปแลนด์เป็นการถาวร หนังสือยังคงพูดถึงปัญหาเรื่องการเหมารวม (stereotype) ลัทธิต่อต้านชาวยิว และความโหดร้ายหลังสงคราม

คุณสามารถอ่านเรื่องการสังหารหมู่ที่คีเอลเซเพิ่มเติมได้ที่ (ภาษาอังกฤษ) : [The USHMM about the Kielce pogrom](#)

๒๐๑๗

ในปีค.ศ. ๒๐๑๗ องค์กร NEVER AGAIN และพันธมิตรขององค์กรได้ร่วมกันแปลและตีพิมพ์หนังสือ 'Golden Harvest: Events at the Periphery of the Holocaust' (๒๐๑๑) ของยาน ที. โกรสส์เป็นภาษารัสเซียและภาษาโรมาเนีย (บางส่วน) หนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับชาวนาชาวโปแลนด์ที่ค้นหาพื้นที่ทำมาหากินและสมบัติอื่นๆ จากเจ้าของชาวยิวที่ถูกสังหารในค่ายมรณะที่เทรบลิงกา (Treblinka) โดยเป็นเรื่องราวของความเกลียดชัง ลัทธิต่อต้านชาวยิวที่ยังคงมีอยู่ และความโลภ คุณสามารถอ่านเพิ่มเติมได้ที่ (ภาษาอังกฤษ): [NEVER AGAIN support Holocaust awareness in Eastern Europe.](#)

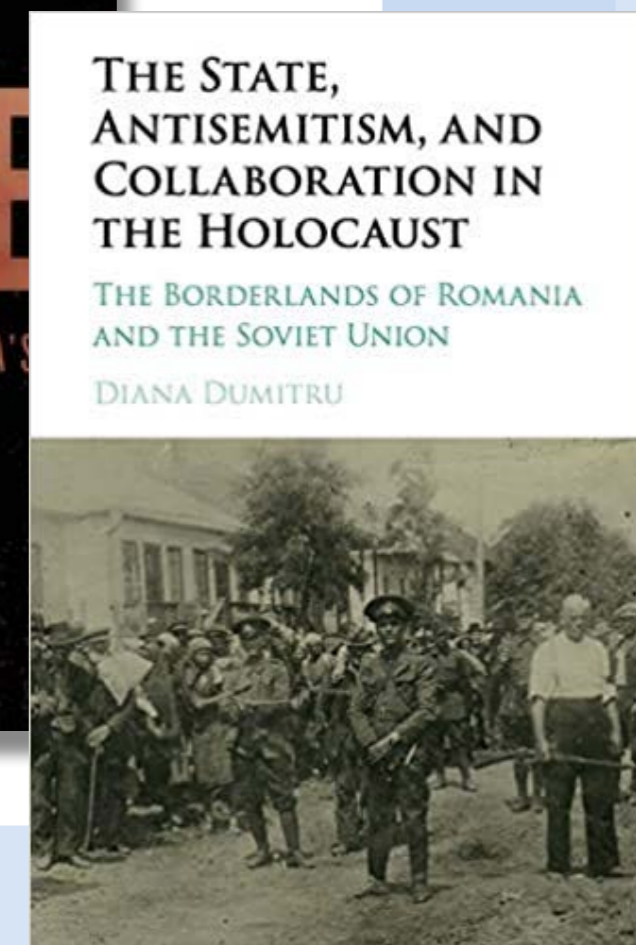
หนังสือแปลเรื่องนี้เปิดตัวในประเทศมอลโดวา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวมอลโดวามีการถกเถียงเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศตน

นิโคเลตา เอสิเนคู (Nicoleta Esinencu) เป็นนักเขียนบทละคร ผู้ก่อตั้งโรงละครและผู้กำกับชาวมอลโดวา (เครดิต: Spalatorie)

ในรูป: ยาน ที. โกรสส์กำลังแบ่งปันประสบการณ์การถกเถียงในโปแลนด์ให้กับนักวิชาการ นักเรียน และประชาชนชาวมอลโดวา. Chisinau, ๒๐๑๗. องค์กร NEVER AGAIN Association ได้จัดงานเหล่านี้โดยได้รับการสนับสนุนจากสถาบัน Friedrich Ebert Stiftung Moldova (เครดิต: NEVER AGAIN)

คุณสามารถฟังการบรรยายของยาน ที. โกรสส์ที่ Moldova State University (ภาษาอังกฤษ) ได้ที่นี่ : [Lecture of Jan T. Gross at Moldova State University \(with introduction of Rafał Pankowski\), ๑๔.๐๙.๑๗](#)

คุณสามารถชมการนำเสนอของยาน ที. โกรสส์ ในการประชุมที่จัดโดยพิพิธภัณฑ์ Liberation War Museum (บังคลาเทศ) และองค์กร NEVER AGAIN ได้ที่: <https://www.nigdywiecej.org/en/multimedia/video-materials/๔๕๕๓-holocaust-and-genocide-distortion-and-hate-speech-co-organised-by-the-never-again-association>

เหตุใดการอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือของโกรสส์จึงเป็นเรื่องสำคัญ

- ▶ การอภิปรายทำให้เห็นความซับซ้อนของโลกออสต์ที่เกิดขึ้นบนแผ่นดินโปแลนด์ที่ทหารเยอรมันเป็นผู้นำเมื่อชาวโปแลนด์มีทัศนคติต่อชาวยิวที่แตกต่างกันไป ตั้งแต่ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจไปจนถึงความไม่สนใจและความเกลียดชัง
- ▶ การอภิปรายทำให้ความเข้าใจของชาวโปแลนด์เรื่องสงครามและความต้องการของสังคมที่จะจดจำเรื่องโศกนาฏกรรมจากมุมมองของเหยื่อนั้นเปลี่ยนไป
- ▶ การอภิปรายทำให้เกิดการสมานฉันท์กันระหว่างชาวโปแลนด์และชาวยิวในประเทศโปแลนด์หลังยุคคอมมิวนิสต์ โดยชาวโปแลนด์หลายคนเริ่มมองในบางแง่มุมของอดีตและอัตลักษณ์ของตนอย่างวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้น
- ▶ การอภิปรายทำให้ความสนใจและการริเริ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสังคมที่ตระหนักเรื่องประวัติศาสตร์และพหุนิยมในโปแลนด์เพิ่มมากขึ้น

คำถามชวนคิด :

1. ความสัมพันธ์ของมนุษย์เปลี่ยนไปอย่างไรในช่วงสงครามและความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไปจะส่งผลต่อชนกลุ่มน้อยอย่างไร
2. รานคินควาใหม่ มีประโยชน์ต่อกระบวนการการรับมืออดีตและมีผลต่อการตกเตียงเชิวิพากษ์อย่างไร ความท้าทายมีอะไรบ้าง
3. การตกเตียงเชิวิพากษ์มีประโยชน์อย่างไรในติมพูชา พม่า และไทย ชีวเป็นประเทศที่มีประชากรที่มาจากกลุ่มชนที่หลากหลายและมี 'เพื่อนบ้าน' มากมาย
4. การตกเตียงเชิวิพากษ์จะต่อต้านการบิดเบือนโศกนาฏกรรมและเหตุการณ์โหดร้ายอื่นๆ ได้หรือไม่

ในรูป: นาทาเลีย คารายอน (Natalia Caraion) อาจารย์สอนวิชาประวัติศาสตร์ชาวมอลโดวาจากหมู่บ้านโอลานีสตี (Olanesti) กำลังมอบดอกไม้ให้กับศาสตราจารย์โกรสส์ระหว่างงานเปิดตัวหนังสือ (เครดิต: NEVER AGAIN)

เราสามารถเปรียบเทียบเหตุการณ์โฮโลคอสต์ได้หรือไม่ เราจะหลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบการทำให้เรื่องรุนแรงกลายเป็นเรื่องไม่สำคัญ การนำเหยื่อมาใช้เป็นเครื่องมือ และการปฏิบัติว่าโฮโลคอสต์เป็นเรื่องไม่มีสาระได้อย่างไร

เรามักมองโฮโลคอสต์ว่าเป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่เป็นกระบวนทัศน์ (paradigmatic genocide) ที่ช่วยให้ครูและนักเรียนเข้าใจเรื่องการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และการกระทำที่โหดร้ายอื่นๆ โฮโลคอสต์ถูกนำมาใช้เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อใช้ในการอ้างอิงและสนทนาเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือปัญหาอ่อนไหวร่วมสมัยอื่นๆ ในบริบทต่างๆ ศาสตราจารย์เยฮูดา เบาเออร์ซึ่งเป็นหนึ่งในนักวิชาการด้านโฮโลคอสต์ชั้นนำให้เหตุผลว่า โฮโลคอสต์เป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนและเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เหมือนเหตุการณ์อื่น แม้ว่าจะมีลักษณะบางอย่างที่เป็นลักษณะตัวอย่างของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อื่น ๆ เช่น “อำนาจศูนย์กลางที่เกี่ยวข้องกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่มีประสิทธิภาพ ความยิ่งใหญ่ด้านกองทัพ สถานการณ์สงคราม และการใช้ทาสชาวยิวเพื่อผลทางเศรษฐกิจก่อนการสังหารให้สิ้นซาก” โดยเบาเออร์ได้อธิบายเหตุผลว่า:

▶ เป็นครั้งแรกที่มีการสร้างโรงงานเพื่อสังหารคนซึ่งเป็นที่มาของโฮโลคอสต์ และก่อนหน้านี้นี้ไม่เคยมีโรงงานแบบนั้นมาก่อน และวัตถุประสงค์ของโรงงานเหล่านี้คือเพื่อฆ่าเชลยศึก

▶ วัตถุประสงค์ของนาซีคือการฆ่าเชลยศึกทุกคนให้หมดไปจากโลก

▶ เป็นครั้งแรกที่มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์โดยแรงจูงใจล้วนมาจากอุดมการณ์ (ideology) โดยอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังการสังหารเชลยศึกคืออุดมการณ์ที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนแนวทางการปฏิบัติ (non-pragmatic ideology) ไม่ใช่เพราะอุดมการณ์ด้านเศรษฐกิจ

ศาสตราจารย์เบาเออร์ยังกล่าวอีกว่าโฮโลคอสต์ในฐานะที่เป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์จะต้องเปรียบเทียบกับกรณีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อื่นๆ และมิติสากล (universal dimension) ของการเปรียบเทียบนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน ถ้าไม่มีการเปรียบเทียบก็จะไม่เข้าใจเรื่องการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อื่นๆ การเปรียบเทียบสามารถช่วยให้เรายอมรับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อื่นๆ ที่ยังไม่ได้รับการยอมรับ ตัวอย่าง เช่น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวโรฮิงญาหรือการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในบังคลาเทศในปีค.ศ. ๑๙๗๑

นอกจากนี้ การเข้าใจว่าการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นกับ “เรา” เท่านั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ เหยื่อจากเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์จะคิดว่าประสบการณ์ของตนเองนั้นเป็นประสบการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นกับผู้อื่น ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถเข้าใจได้ เหยื่อจากเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ไม่ใช่กลุ่มคนที่ไร้ชื่อเสียงเรียงนามแต่เป็นปัจเจกบุคคลที่มีเรื่องราวของตนเอง

อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบอาจจะเป็นเรื่องที่ยอมรับได้เมื่อทำการเปรียบเทียบความทรมาณเจ็บปวดหรือจำนวนของเหยื่อเพื่อแสดงว่าใครทรมาณเจ็บปวดกว่ากัน (การแข่งขันกันเป็นเหยื่อ หรือ competitive victimhood) ตัวเลขไม่ควรเป็นสิ่งอ้างอิงหลักเมื่อทำการเปรียบเทียบ

คอนสตันตี เกเบิร์ต (Konstanty Gebert) ปัญญาชนชาวโปแลนด์-ยิว กล่าวว่า การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์แต่ละครั้งมีชื่อเรียกเพื่อให้ผู้ฟังรู้ว่าการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ครั้งนั้นต่างจากเหตุการณ์อื่นอย่างไร การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เป็นเหตุการณ์ที่มีความแตกต่างกันไปและแต่ละเหตุการณ์ก็ไม่เหมือนกัน ตัวอย่าง เช่น โชอาห์ (Shoah) เป็นชื่อเรียกการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว ในขณะที่การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวโรมา (ยิปซี) เรียกว่า โปราจาโมส (Porajamos)³

ศาสตราจารย์เยฮูดา เบาเออร์เป็นผู้เชี่ยวชาญชั้นนำด้านโฮโลคอสต์และเป็นประธานกิตติมศักดิ์ของ IHRA (เครดิต: ยาด วาเชม (Yad Vashem))

แหล่งข้อมูลเรื่องการปฏิเสธรโโลคอสต์ :

▶ คุณสามารถชมการบรรยายของคอนสตันตี เกเบิร์ตที่จัดขึ้นโดยองค์กร NEVER AGAIN (ภาษาอังกฤษ) ได้ที่นี่: [The Holocaust and Other Genocides. Is Comparison Possible?](#)

▶ เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโฮโลคอสต์และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อื่นๆ: <https://www.holocaustremembrance.com/resources/educational-materials/holocaust-and-other-genocides>

▶ ชมผลการสำรวจว่าองค์กรต่างๆ เข้าใจบทเรียนเกี่ยวกับโฮโลคอสต์ว่าคืออะไร และนำบทเรียนเหล่านี้มาปรับใช้ในงานของตนที่เกี่ยวข้องกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และเหตุการณ์โหดร้ายอื่นๆ อย่างไร: [IHRA: A Matter of Comparison: The Holocaust, Genocides and Crimes against Humanity](#)

คำถามชวนคิด :

1. ทำไมเราจึงต้องเปรียบเทียบโฮโลคอสต์และเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อื่นๆ
2. ทำไมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์แต่ละเหตุการณ์จึงไม่เหมือนกัน

เราจะต่อต้านผู้ปฏิเสธโฮโลคอสต์ได้อย่างไรบ้าง

หลายประเทศในยุโรปมีกฎหมายห้ามไม่ให้ปฏิเสธว่าเหตุการณ์โฮโลคอสต์ไม่ได้เกิดขึ้น และหลายประเทศยังมีการออกกฎหมายต่อต้านความเกลียดชังด้านเชื้อชาติและชาติพันธุ์ที่กว้างกว่า ในขณะที่เราควรประณามการปฏิเสธโฮโลคอสต์แบบชัดเจนแต่การบิดเบือนโฮโลคอสต์และการทำให้โฮโลคอสต์กลายเป็นเรื่องไม่มีสาระนั้นเป็นสิ่งที่ทำหายนามากกว่า และควรเข้าใจรูปแบบการกระทำที่ดูออกได้ยากกว่าเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ การกระทำเหล่านี้ยังสามารถแสดงออกมาได้ด้วยวิธีที่กฎหมายหรือมาตรการที่คล้ายกันไม่สามารถลงโทษได้ ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้สามารถเห็นได้ชัดในประเศยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกที่สังคมยังพยายามทำใจยอมรับกับอดีตของชาติตนและพยายามค้นหาการแสดงออกที่เกี่ยวกับความทรงจำร่วมกันของคนในชาติอยู่ การถกเถียงเรื่องลัทธิการแก้ไขโฮโลคอสต์ (Holocaust revisionism) “ช่วย” ให้คนเหล่านี้รับมือกับความรู้สึกผิดต่อบทบาทต่างๆ ของตนที่เกี่ยวข้องกับโฮโลคอสต์ และมีความเป็นไปได้ว่ากฎหมายต่อต้านการปฏิเสธโฮโลคอสต์ดั้งเดิมที่มีขึ้นเพื่อปกป้องข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์จากการนำไปใช้ในทางที่ผิดนั้นอาจถูกรัฐบาลแก้ไขใหม่เพื่อปกป้องเรื่องราวเกี่ยวกับโฮโลคอสต์ในชาติตนเอง⁴

เราสามารถต่อสู้กับการบิดเบือนโฮโลคอสต์ผ่านการถกเถียงเชิงวิพากษ์ เช่น การถกเถียงเรื่องหนังสือของ ยาน ที. โกรสส์ การพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ และการให้ความสนับสนุนการค้นคว้าเกี่ยวกับโฮโลคอสต์และผู้ค้นคว้าในประเทศที่เกิดโฮโลคอสต์และการสืบสวนปัญหาที่ถูกกลบเกลื่อนก่อนหน้านี้ การศึกษาและการรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจคล้ายกับการรณรงค์ขององค์กร NEVER AGAIN Association ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน

คุณสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความพยายามระดับโลกเพื่อต่อสู้กับการปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์ได้ที่เว็บไซต์ของ IHRA (ภาษาอังกฤษ): <https://www.holocaustremembrance.com/task-force-against-holocaust-denial-and-distortion>

⁴ <https://www.holocaustremembrance.com/news-archive/holocaust-denial-laws-effective-tool-or-trojan-horse>, เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๗.๐๑.๒๐๒๒.

ศาสตราจารย์เดบอราห์ ลิปสตัดท์ ศาสตราจารย์โดโรท (Dorot Professor) ด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ยิวสมัยใหม่และโฮโลคอสต์ ณ Tam Institute for Jewish Studies และภาควิชาศาสนาแห่งมหาวิทยาลัยเอมอรี (Emory University) และเป็นนักวิชาการที่มีชื่อเสียงด้านโฮโลคอสต์และลัทธิต่อต้านยิวสมัยใหม่ (เครดิต: Wikimedia Commons)

การพิจารณาคดีนายเออร์วิง

ในปีค.ศ. ๑๙๙๘ เดวิด เออร์วิง (David Irving) ผู้ปฏิเสธโฮโลคอสต์ที่เป็นที่รู้จักมากที่สุดได้ฟ้องเดบอราห์ ลิปสตัดท์ นักวิชาการชาวอเมริกันและสำนักพิมพ์เพนกวินโดยอ้างว่าทั้งคู่ได้หมิ่นประมาทตนเองในหนังสือของลิปสตัดท์ที่ชื่อว่า “*Denying the Holocaust*” เออร์วิงยื่นฟ้องความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยใช้กฎหมายเรื่องโฆษณาหมิ่นประมาทของสหราชอาณาจักร โดยในหนังสือ ลิปสตัดท์ได้กล่าวหาเออร์วิงว่าตีความหลักฐานแบบผิดๆ และเรียกเขาโดยหนึ่งในชื่อที่ใช้เรียกคือ “หนึ่งในโฆษกของการปฏิเสธโฮโลคอสต์ที่อันตรายที่สุด” นอกจากนี้ลิปสตัดท์ยังชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของเออร์วิงกับองค์กรและบุคคลสำคัญของกลุ่มนีโอนาซี วัตถุประสงค์ของการฟ้องร้องของเออร์วิงคือเพื่อให้หยุดการวิพากษ์ วิจารณ์และเพื่อเป็นการเผยแพร่ความคิดของเขาผ่านทางศาลให้แพร่หลาย ผู้ปฏิเสธโฮโลคอสต์จะเรียกร้องหาเสรีภาพในการพูดเมื่อต้องการปฏิเสธที่จะนำเสนอความเห็นและถกเถียงความคิดเห็นของตนอย่างเท่าเทียมกับผู้อื่น งานของลิปสตัดท์และนักประวัติศาสตร์ท่านอื่นส่งผลให้คำฟ้องของเออร์วิงถูกยกฟ้อง ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๒๐๐๕ เดวิด เออร์วิงถูกจับกุมเมื่อเขาเดินทางไปออสเตรียเพื่อทำการบรรยายให้กับกลุ่มนักเรียนชาวยิว เขาถูกกล่าวหาว่าเขาปฏิเสธว่าห้องรมแก๊สที่เอาชวิทซ์นั้นไม่มีจริงในขณะที่กล่าวสุนทรพจน์และให้สัมภาษณ์ในออสเตรียเมื่อปีค.ศ. ๑๙๘๙ เขาถูกจำคุกหนึ่งปีก่อนได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนด

เราขอแนะนำให้คุณชมภาพยนตร์แนวชีวประวัติเรื่อง ‘Denial’ (๒๐๑๖) กำกับโดยมิก แจ็คสัน (Mick Jackson) และเขียนบทโดยเดวิด ฮาร์ (David Hare) โดยภาพยนตร์เรื่องนี้สร้างมาจากหนังสือเรื่อง “*History on Trial: My Day in Court with a Holocaust Denier*” ที่ตีพิมพ์ในปี ๒๐๐๕ ของเดบอราห์ ลิปสตัดท์ ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับคดีระหว่างเออร์วิงและบริษัทเพนกวิน บุคส์ จำกัด ซึ่งเป็นคดีที่เดวิด เออร์วิงซึ่งเป็นผู้ปฏิเสธโฮโลคอสต์ฟ้องร้องลิปสตัดท์ นักวิชาการเรื่องโฮโลคอสต์ในข้อหาหมิ่นประมาท: <https://bleeckerstreetmedia.com/denial>

คำถามชวนคิด :

1. คุณเคยพบกับการปฏิเสธหรือบิดเบือนเหตุการณ์ที่รุนแรงโหดร้ายในประเทศคุณหรือไม่
2. อะไรคือความท้าทายหลักในการเผชิญหน้าการปฏิเสธและเราจะรับมือเรื่องราวอย่างนี้ได้อย่างไร
3. คุณจะรับมือการปฏิเสธและการบิดเบือนอย่างไร

รูป: เดวิด เออร์วิงขณะการพิจารณาคดีที่กรุงเวียนนา ค.ศ. ๒๐๐๖.
(เครดิต: Wikimedia Commons)

Opening shot

DAVID IRVING MET WITH OUTRAGE IN POLAND

DAVID IRVING, the Holocaust revisionist writer, claimed he was surprised by the outraged reaction in Poland to the tour of Holocaust and Nazi sites he led last month.

The trip, for which enthusiasts from Britain, Germany, Australia and America paid £1,500 each excluding flights, was billed as an opportunity to experience "real history".

However officials at the former Treblinka extermination camp said they would not let Irving enter. And the director of the State Museum at Auschwitz said Irving cannot lead a tour group there because he is not a licensed guide.

Poland's Chief Rabbi Michael

Schudrich said: "Mr Irving is not a historian but a charlatan and a vicious liar". Dr Rafal Pankowski, of the Never Again Association, which campaigns against racism and antisemitism and has a close relationship with Searchlight, described Irving's presence in Poland as "unacceptable and offensive to the memory of the victims" of the war.

Irving claimed the Polish people should be grateful for his visit as he was "setting the record straight". He now claims to accept that Treblinka was a "real death camp", but still denigrates Auschwitz as a reconstructed "tourist attraction".

He went on to describe people who

branded him a Holocaust denier as "criminal, lying lunatics". That would presumably include Mr Justice Gray who, ruling against Irving in his libel action against the American academic Deborah Lipstadt, described him as an "active Holocaust denier", an antisemite and racist who "associates with right-wing extremists who promote neo-Nazism" and who "for his own ideological reasons persistently and deliberately misrepresented and manipulated historical evidence".

It would also include the Austrian judges who imprisoned Irving in 2006 for denying the Holocaust and "glorifying and identifying with the German Nazi Party".

ข้อมูลประเทศ (ประวัติโดยย่อ)

กัมพูชา

ในปีค.ศ. ๒๐๑๕ อนุสรณ์เพื่อรำลึกถึงเหยื่อที่เสียชีวิตในศูนย์ความมั่นคง S-๒๑ ได้ถูกสร้างขึ้น

๑. ภูมิหลังและบริบท

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของประเทศและเหตุการณ์หลักที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงหมู่

๑๗ เมษายน ค.ศ. ๑๙๗๕-๗ มกราคม ค.ศ. ๑๙๗๙ - ระบบการปกครองของเขมรแดง^๑ และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวกัมพูชา ซึ่งเป็นรูปแบบการสังหารอย่างเป็นระบบและการฆ่าชาวเขมร เวียดนาม อาม (ชาวมุสลิม) ชนกลุ่มน้อยอื่นๆ และชาวต่างชาติ

ในเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๗๕ ห้าปีหลังจากสงครามกลางเมืองจบลง ขบวนการเขมรแดงที่นำโดยพอล พต (Pol Pot) ก็เข้ายึดอำนาจในกัมพูชาและสร้างรัฐเผด็จการที่รู้จักกันในชื่อกัมพูชาประชาธิปไตย (Democratic Kampuchea) ภายในช่วงเวลาสั้นๆ เขมรแดงได้ทำลายทรัพย์สินส่วนบุคคล ตลาด จากภาพวัฒนธรรม สถาบันการเมืองและการศึกษา และบังคับให้ประชากรในเมืองต้องทำงานในไร่นาในสภาพที่ยากเข็ญ การปกครองที่โหดร้ายของเขมรแดงก่อให้เกิดการขนย้ายประชากรครั้งใหญ่ กล่าวคือ คนเมืองถูกบังคับให้ย้ายไปอยู่ชนบทเป็นจำนวนมาก ซึ่งการต้องย้ายถิ่นนี้เกิดขึ้นรวดเร็วมาก ในขั้นตอนของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ขั้นแรก เขมรแดงได้แบ่งแยกและจัดกลุ่มสังคมให้เป็น 'พวกเขา' และ 'พวกเรา' เขมรแดงได้สร้างความคิดเรื่องศัตรูภายในและภายนอกขึ้น โดยระบุว่าคนเหล่านี้เป็นผู้มีมลทิน ต่างจากคนอื่น และเป็นคนต่างประเภทจากตนเอง คนเหล่านี้จะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ทรยศและเป็นภัยต่อ อังการ์ (หรือองค์กร ซึ่งในที่นี้คือเขมรแดง - ผู้แปล) การก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมของเขมรแดงยังได้ทำลายความสามัคคีระหว่างผู้คนทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวและความหวาดระแวงอยู่ตลอดเวลา

ในช่วงเวลาเพียงไม่นาน ประชากรถึงหนึ่งในสี่ของประเทศหรือมากถึงสองล้านคนก็เสียชีวิตจากการบังคับใช้แรงงาน การแสวงหาผลประโยชน์ ความหิวโหย และเสียชีวิตตามสถานที่ที่ใช้สังหาร เช่น เรือนจำ S-๒๑ (ซึ่งคือ [พิพิธภัณฑสถานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตวลสเลง](#)) และตามสถานที่อื่นๆ ที่รู้จักกันในชื่อว่า 'ทุ่งสังหาร'

คุณสามารถดูลำดับเหตุการณ์ได้จาก[ลิงค์นี้](#) (ภาษาอังกฤษ)

^๑ เขมรแดงเป็นชื่อของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาและระบอบการปกครองระหว่างปีค.ศ. ๑๙๗๕ ถึงปีค.ศ. ๑๙๗๙

คำถามชวนคิด

1. ลักษณะสำคัญของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของเขมรแดงคืออะไร
2. การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในกัมพูชาเป็นที่รู้จักอย่างไรเพียงพอและเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติหรือไม่

ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นิพนธ์: หัวข้อหลัก องค์ประกอบหลักของการสร้างเครื่องเตือนความทรงจำ

ในกัมพูชาหลังจากเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ สถานที่ที่เคยใช้เป็นที่สังหารซึ่งคือศูนย์ความมั่นคงหลัก S-๒๑ (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ) ในปัจจุบัน) และทุ่งสังหารที่เจียงเอ็ก ได้กลายเป็นสถานที่สำหรับอนุสรณ์หลัก ทั้งตวสเลงและทุ่งสังหารที่เจียงเอ็กนั้นต่างเป็นพยานหลักฐานของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

งานอัตชีวประวัติของฤทธิ ปานท์ (Rithy Panh) ชื่อ The Elimination ได้สะท้อนถึงการเอาชีวิตรอดของมนุษย์ภายใต้สภาพแวดล้อมสุดขั้วภายใต้การปกครองของเขมรแดง และยังได้แสดงถึงนัยสำคัญอย่างมากของความทุกข์ทรมานของชาวกัมพูชาอีกด้วย ภาพยนตร์สารคดีของปานท์เกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในกัมพูชานั้นรวมไปถึง 'S-๒๑: The Khmer Rouge Killing Machine' และ 'Rice People' ซึ่งเป็นภาพยนตร์จากกัมพูชาเรื่องแรกที่เข้าชิงรางวัลออสการ์ ภาพยนตร์ของ Netflix เรื่อง First They Killed My Father ของแอนเจลินา โจลี (Angelina Jolie) นักแสดงจาก ฮอลลีวูดและนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนสร้างขึ้นโดยอ้างอิงจากคำบอกเล่าของ หลง อึ้ง (Loung Ung) ผู้รอดชีวิตจากการปกครองของเขมรแดงเมื่อมีอายุห้าปี ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้นำเรื่องราวของเขมรแดงและระบอบการปกครองที่เต็มไปด้วยการเช่นฆ่าออกสู่สายตาผู้ชมทั่วโลก

มีการสร้างอนุสรณ์สถานเกือบ ๘๐ แห่งและหลุมฝังศพหมู่และศพประมาณ ๒๐,๐๐๐ ศพได้รับการรักษาไว้ไม่ให้เสียหาย

นอกจากนี้ เหยื่อที่รอดชีวิตยังรับมือกับความโหดร้ายในอดีตและความทรงจำต่างๆ โดยการเล่าเรื่องราวและการแสดงออกผ่านศิลปะ บทกลอน และการแสดงละครในรูปแบบต่างๆ

ฤทธิ ปานท์และราฟาล ปานคโวกสกี (Rafal Pankowski) ผู้ร่วมก่อตั้งองค์กร NEVER AGAIN ที่การประชุม 'The Missing Picture: Rethinking Genocide Studies and Prevention' ณ กรุงพนมเปญ ค.ศ. ๒๐๑๙ (เครดิต: NEVER AGAIN)

ในปีค.ศ. ๒๐๑๕ อนุสรณ์เพื่อรำลึกถึงเหยื่อที่เสียชีวิตในศูนย์ความมั่นคง S-๒๑ ได้ถูกสร้างขึ้น (เครดิต: NEVER AGAIN Association, Wikimedia Commons)

ห้องกักขังและห้องทรมาน ศูนย์ความมั่นคง S-๒๑ ตวสเลง (เครดิต: NEVER AGAIN Association, Wikimedia Commons)

The abandoned prison's buildings, blood traces on floors, and hundreds of mug shots, victims' belongings and inscriptions on the walls demonstrate extreme human suffering, loss, and destruction. (Credit: Jean Sien Kin/Tuol Sleng Genocide Museum, 2022)

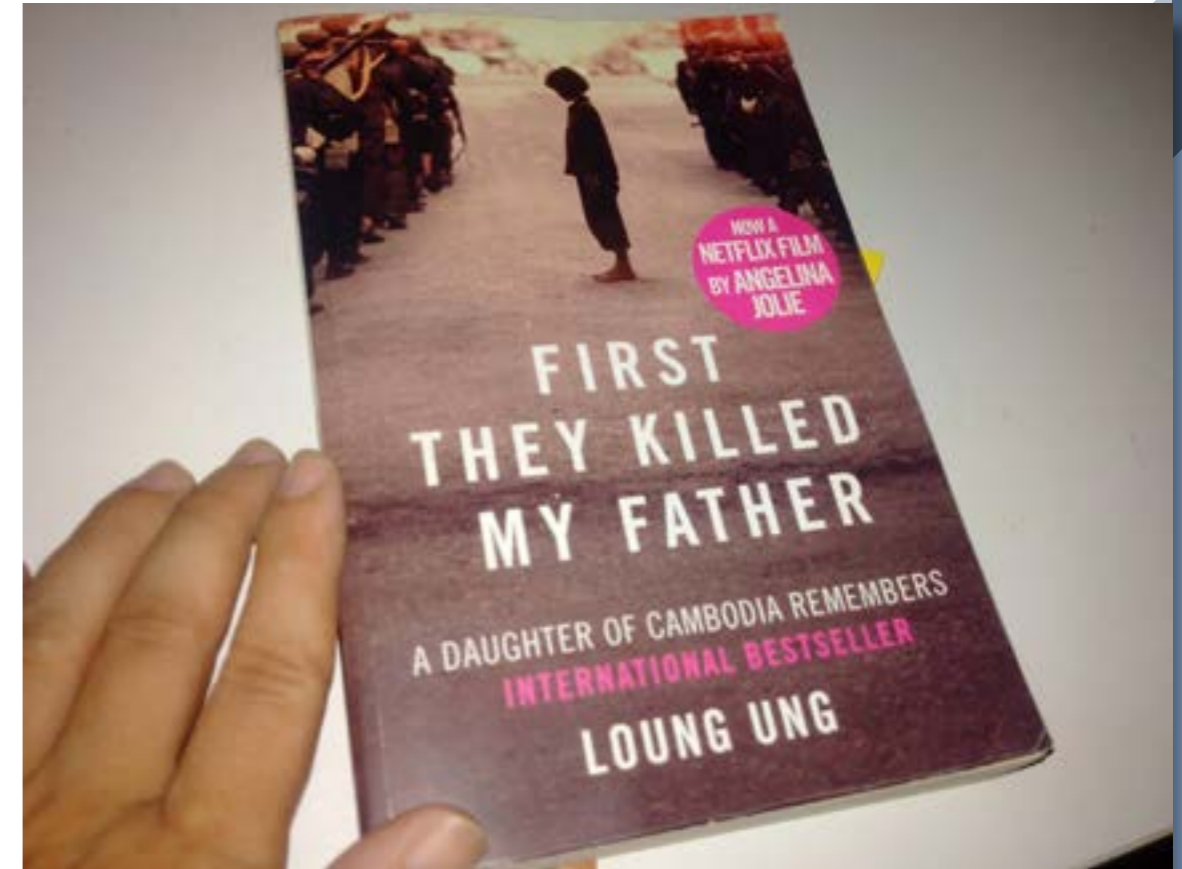
The entrance to the Tuol Sleng Genocide Museum. The former site of destruction and contemporary Museum forms a part of the city landscape. It is unique in its geographical and symbolic proximity to the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC) or Cambodia Khmer Rouge Tribunal, which was established as a court, by the Cambodian government and the United Nations to try the Khmer Rouge leadership responsible for crimes perpetrated during their reign. (Credit: Jean Sien Kin/Tuol Sleng Genocide Museum, 2022)

จุมเมย (Chum Mey) ในรูปถ่ายด้านบนร่วมกับผู้ร่วมก่อตั้งองค์กร NEVER AGAIN เป็นหนึ่งในหลายพันคนที่ถูกคุมขังที่เรือนจำ S-21 และเป็นเพียงหนึ่งในไม่กี่คนที่มีชีวิตรอดจากประสบการณ์นี้ ก่อนถูกคุมขัง จุมเมยเป็นช่างมาก่อนและเอาตัวรอดในระหว่างถูกจองจำโดยการทำตัวเป็นประโยชน์ต่อเขมรแดงด้วยการช่วยซ่อมเครื่องพิมพ์ดีดที่ใช้บันทึกรายละเอียดการสอบสวน ตวลสเลง ค.ศ. ๒๐๑๘ (เครดิต: NEVER AGAIN Association)

มีการริเริ่มที่มีค่ามากมายที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการระลึกถึงการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในกัมพูชาผ่านทางวัฒนธรรมดนตรี เขมรแดง พยายามทำลายวัฒนธรรมดนตรีและการเต้นรำของกัมพูชา แต่วัฒนธรรมเหล่านี้ก็ได้รับการสร้างขึ้นใหม่และได้รับการเฉลิมฉลองผ่านงานขององค์กร Cambodian Living Arts ที่ก่อตั้งขึ้นโดยอาน ชอนพอน (Arn Chorn-Pond) ซึ่งเป็นผู้รอดชีวิตเด็กจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์:

<https://www.youtube.com/watch?v=UHd๘-zseEaU>

อาน ชอนพอน (Arn Chorn-Pond) (เครดิต: Wikimedia Commons)

ก๊ก จันธี (Kak Channthy) (เครดิต: Julien Poulson, Cambodian Space Project)

วงดนตรีร็อก Cambodian Space Project ได้นำความทรงจำของฉากดนตรีป๊อปและร็อกแอนด์โรลของกัมพูชาในทศวรรษ ๑๙๖๐ และ ๑๙๗๐ กลับมาอีกครั้ง ซึ่งรวมถึงศิลปินเช่นรอส เสรีสุทธา (Ros Serey Sothea) ผู้เสียชีวิตด้วยน้ำมือของเขมรแดง แม็กกีก จันธี (Kak Channthy) นักร้องนำของ Cambodian Space Project จะเสียชีวิตลงอย่างน่าเศร้าในปีค.ศ. ๒๐๑๘ แต่มรดกนี้ก็ยังคงอยู่

สามารถดูได้ที่: <https://www.youtube.com/watch?v=noM๘๒VINHRE>

บทบาทของประเทศในสงครามโลกครั้งที่สอง มีการสร้างเครื่องเตือนความทรงจำของสงครามโลกครั้งที่สองหรือไม่ และอยู่ในรูปแบบใด

กัมพูชาอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ ๑๙ จนถึงกลางศตวรรษที่ ๒๐ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ระบอบวิชีของฝรั่งเศสซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาของนาซีเยอรมนีได้ดูแลกัมพูชาและประเทศอื่นในอินโดจีนที่เป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส น้อยมาก เจ้าหน้าที่ผู้ปกครองเมืองขึ้นของฝรั่งเศสในเวลานั้นเป็นผู้เริ่มใช้รูปแบบขบวนการเคลื่อนย้ายทางการเมือง (political mobilization) แบบฟาสซิสต์ โดยได้รับการสนับสนุนบ้างจากนักเคลื่อนไหวชาวกัมพูชาที่เห็นว่าแนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่ทันสมัย กิจกรรมที่สนับสนุนฟาสซิสต์ที่นำโดยฌอง เดอคูซ์ (Jean Decoux) ผู้ว่าการชาวฝรั่งเศสนั้นรวมถึงการก่อตั้ง ยูวาน (Yuvan) ซึ่งเป็น ขบวนการเยาวชนเขมรที่มีต้นแบบจากยุโรป และมีการใช้สัญลักษณ์ เช่น การยกมือทำความเคารพแบบนาซี หรือ Roman salute มีการห้ามชาวฮิวไมให้ทำหน้าที่ต่างๆ ในอาณานิคม มีการเผยแพร่การชวนเชื่อเพื่อต่อต้านชาวยิว โดยเลียนแบบมาจากการบรรยาย แบบชาวจัดที่มีมากในประเทศฝรั่งเศส

เมื่อการปกครองอาณานิคมของฝรั่งเศสถูกแทนที่ด้วยการยึดครองของญี่ปุ่น ขบวนการชาตินิยมหัวรุนแรงที่เกิดขึ้นก็ใช้โอกาสนี้ ขยายตัวออกไป กลุ่มหัวรุนแรงที่สนับสนุนญี่ปุ่นค่อยๆ ขยายอิทธิพลออกไป และทำการรัฐประหารในเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ และอยู่ในอำนาจจนถึงเดือนตุลาคมปีเดียวกันจนกระทั่งฝรั่งเศสได้กลับมาปกครองกัมพูชาอีกครั้ง สามารถพูดได้ว่าเหตุการณ์นี้ นับ เป็นกรณีที่ขบวนการสนับสนุนฟาสซิสต์ได้ยึดอำนาจในช่วงก่อนจบสงครามโลกครั้งที่สองไม่นานนักเพียงกรณีเดียว

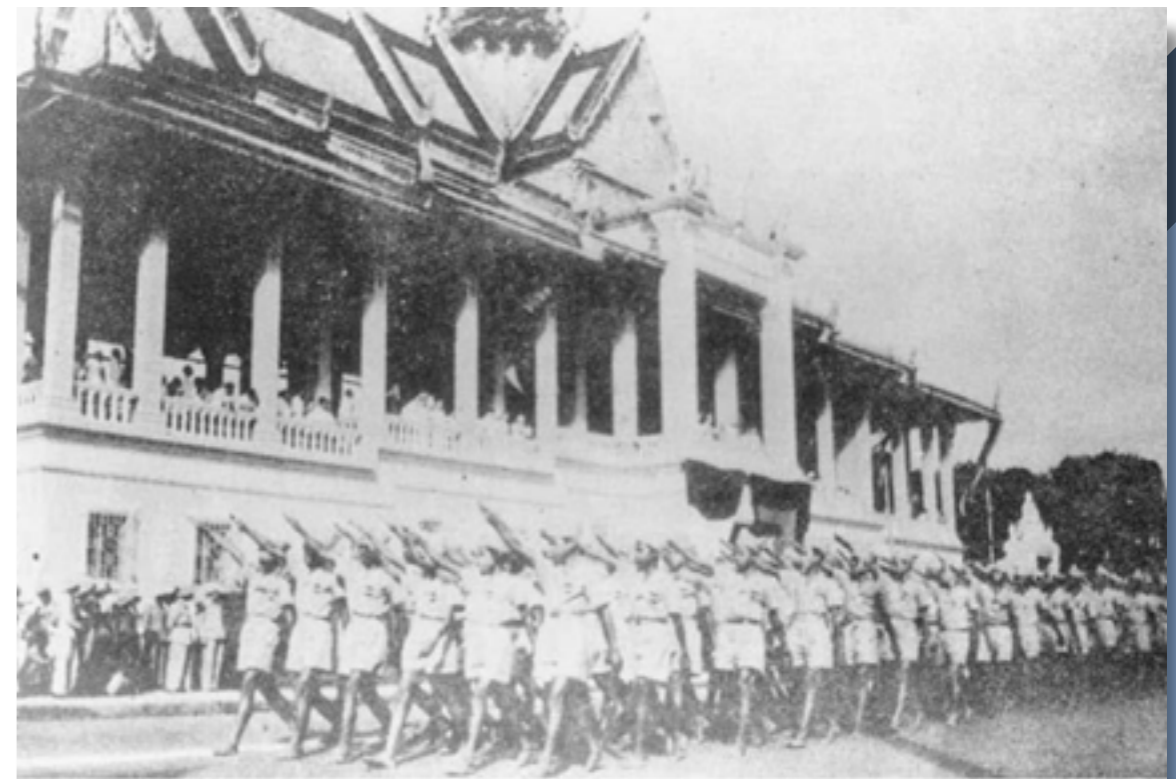
สงครามโลกครั้งที่สองเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ได้รับการจดจำมากนักในกัมพูชาและในประเทศก็ไม่มีอนุสรณ์สถานหรือเครื่องเตือนความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับช่วงเวลานี้เลย หนึ่งในตัวอย่างของการสร้างสิ่งเตือนความทรงจำเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่สองในกัมพูชาที่ แทบไม่เป็นที่รู้จักคือการตีพิมพ์ไดอารีของแอนน์ แฟรงค์ (Anne Frank) เป็นภาษาเขมร

ต่อมา ความทรงจำเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่สองในกัมพูชาก็ถูกบดบังโดยเหตุการณ์นำเศร้ายื่นๆ สงครามกลางเมืองกัมพูชา (ที่ ดำเนินมาจนถึงทศวรรษ ๑๙๗๐) และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของเขมรแดง

แต่ถึงอย่างนั้นก็ตาม พอล พต (Pol Pot) ผู้นำเขมรแดงก็ยังคงแสดงความคลั่งไคล้ในตัวฮิตเลอร์ในสุนทรพจน์และการสนทนาส่วนตัวต่างๆ จากบันทึกความทรงจำของเขานโรดมสีหนุที่ตีพิมพ์ในปีค.ศ. ๑๙๘๐

คำถามชวนคิด:

ปรดถุอนุสรณ์สองแห่งนี้ คือ รูปปั้นขอเหยือกที่ตวลสเวโดย เซรา อิง (Sera Ing) ศิลปินชาวฝรั่งเศส-กัมพูชาและรูปปั้นวงเวียน เพื่อฉลองการโค่นล้มเขมรแดงโดยเวียดนาม อนุสรณ์ทั้งสองแห่งนี้มีส่วนในการสร้างความทรงจำร่วมเกี่ยวกับเขมรแดงและการกระทำอันโหดร้ายขอเขมรแดงได้อย่างไร

สมาชิกองค์กรเยาวชนยูวานเดินสวนสนามเพื่อสนับสนุนรัฐบาลวิชีในฝรั่งเศส (จอห์น ทัลลี (John Tully), A Short History of Cambodia: From Empire to Survival. (๒๐๐๖). อัลเลนและอันวิน (Allen & Unwin)

ลักษณะของความหลากหลายในสังคม ชนกลุ่มน้อยหลักในประเทศ กรณีการลงโทษหลังปีค.ศ. ๑๙๕๕

ประชากรส่วนใหญ่ของกัมพูชาเป็นชาวพุทธชาติพันธุ์เขมรแต่ในประเทศก็มีชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ด้วย ชนกลุ่มน้อยหลักรวมไปถึง ชุมชนชาวมุสลิม ชาวจีน และชาวเวียดนาม และยังมีชนพื้นเมืองกลุ่มเล็กๆ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น ชาวขแมร์กรอม (Khmer Krom) และชาวกูย (Kuy) ในระหว่างการปกครองของเขมรแดง ชาวมุสลิมและชาวเวียดนามถูกเข่นฆ่าเป็นจำนวนมาก เขียว สัมพันธ์ (Khieu Samphan) ผู้เป็นผู้นำเขมรแดงที่มีชีวิตอยู่เป็นครั้งสุดท้ายถูกตัดสินว่ามีความผิดในข้อหาการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวมุสลิมและชาวเวียดนามในกัมพูชาโดยศาลพิเศษคดีอาชญากรรมสงครามแห่งกัมพูชาในปีค.ศ. ๒๐๑๘

ศึกษาเพิ่มเติม (ภาษาอังกฤษ): [Minorities and indigenous people in Cambodia](#)

ชายชาวมุสลิมรวมตัวกันในกัมพูชา
(จากเอกสารส่วนตัวของสยานา ซ่า (Sayana Ser))

จากตัวเลขของกระทรวงธรรมการและศาสนา มีสุเหร่า ๘๘๔ แห่งและโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ๓๑๔ โรงในกัมพูชา
(จากเอกสารส่วนตัวของสยานา ซ่า (Sayana Ser))

คำถามชวนคิด:

- 1. สวรรคตมีผลกระทบต่อชนกลุ่มน้อยอย่างไร ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้มีความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายมากกว่าปกติหรือไม่**
- 2. เราสามารถใช้มาตรการป้องกันใดเพื่อปกป้องชนกลุ่มน้อยเมื่อเกิดความขัดแย้งต่างๆ**

ประเภทของการปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่มีอยู่

Multideniers

กลยุทธ์ทางอ้อมบางส่วนของผู้ปฏิเสธโฮโลคอสต์นั้นเหมือนกับกลยุทธ์ของการปฏิเสธและบิดเบือนการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในกัมพูชา และในบางกรณี บุคคลคนเดียวกันเป็นผู้ปฏิเสธและบิดเบือนทั้งสองเหตุการณ์ ซึ่งในกรณีเหล่านี้ บุคคลนั้นจะถูกเรียกว่า *multidenier* (ผู้ปฏิเสธหลายเรื่อง) โดยเฉพาะปรากฏการณ์ของ multidenier ที่เกี่ยวข้องกับกัมพูชา

๑

เชียว สัมพันธ์ เป็นผู้นำรัฐในนามระหว่างการปกครองของเขมรแดงและถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ งานเขียนของเชียว สัมพันธ์ เป็นตัวอย่างชั้นดีของการปฏิเสธหรือบิดเบือนการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่ผู้เขียนใช้การโต้แย้งบางข้อที่เหมือนกับที่ผู้ปฏิเสธหรือบิดเบือนโฮโลคอสต์ในยุโรปใช้ เขาใช้กลยุทธ์เบี่ยงเบนความผิดซึ่งเป็นกลยุทธ์ทั่วไปที่นักวิชาการ เช่น ไมเคิล ชาเฟียร์ (Michael Shafir) อธิบายไว้ในกรณีที่มีการปฏิเสธและบิดเบือนโฮโลคอสต์

เชียว สัมพันธ์พยายามโยนความผิดไปให้บุคคลอื่น เช่น พอล พต และพยายามโยนความผิดส่วนหนึ่งไปให้ชาติอื่นด้วย ซึ่งในกรณีนี้คือเวียดนาม โดยอ้างว่าอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดและเหตุการณ์โหดร้ายที่สุดนั้นไม่ได้มาจากน้ำมือของเขมรแดง หากแต่กองทัพเวียดนามเป็นผู้กระทำการต่างๆ ต่างหาก การโยนความผิดประเภทนี้เป็นลักษณะพิเศษของผู้ปฏิเสธและผู้บิดเบือนโฮโลคอสต์ในยุโรป

๒

เชียว สัมพันธ์ ผู้นำกัมพูชาของเขมรแดง, ค.ศ. ๑๙๗๘
(เครดิต: Wikimedia Commons)

เชียว สัมพันธ์ ระหว่างการพิจารณาคดีเบื้องต้นคดี ๐๐๒
(เครดิต: Wikimedia Commons)

ฌาคส์ แวร์เจส (Jacques Vergès) ทนายชาวฝรั่งเศสของเขี้ยว สัมพันธ์ ทนายผู้เกิดในประเทศไทยผู้ให้ความให้กับบุคคลผู้เป็นปัญหาหลายคนทั้งอาชญากรและเผด็จการ นอกจากจะว่าความให้กับผู้นำเขมรแดงหลายคนแล้ว เขายังเป็นทนายว่าความให้กับเคลาส์ บาร์บี (Klaus Barbie) หนึ่งในอาชญากรนาซีที่มีชื่อเสียงชาวโหล่ที่สุดที่ถูกจับกุมและลงโทษในทศวรรษที่ ๑๙๘๐ ข้อหามีส่วนร่วมในการสังหารกำจัดชาวยิวฝรั่งเศส ในช่วงที่ว่าความให้กับผู้นำเขมรแดง ฌาคส์ แวร์เจสยังได้ใช้กลยุทธ์ทางอ้อมบางอย่างที่อาจเรียกได้ว่าเป็นการปฏิเสธการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ หรือการทำให้การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เป็นเรื่องไม่สำคัญหรือมีค่าน้อยลง

๓

ยาน เมียร์ดัล (Jan Myrdal) เป็นบุคคลสำคัญ นักเขียน และนักเคลื่อนไหวชาวสวีเดน ยาน เมียร์ดัลแสดงความองเกลียดชังต่อชาวยิวและโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประเทศอิสราเอลอย่างชัดเจน เขาหลงใหลในระบอบเขมรแดงและมีส่วนร่วมในการปฏิเสธความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมของเขมรแดงในกัมพูชาอยู่หลายปี และยังส่งเสริมการบิดเบือนโฮโลคอสต์โดยใช้เรื่องราวต่อต้านลัทธิไซออนนิซึม (anti-Zionism หรือการต่อต้านการสนับสนุนให้ชาวยิวกลับคืนสู่ดินแดนที่คือบริเวณประเทศอิสราเอลและรัฐปาเลสไตน์ในปัจจุบัน - ผู้แปล) สุดโต่ง โดยอ้างว่าอิสราเอลนั้นพูดเรื่องโฮโลคอสต์เกินจริงเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

ยาน เมียร์ดัล (เครดิต: Wikimedia Commons)

๒๑ พฤศจิกายน ๒๐๑๑: ฌาคส์ แวร์เจส (Jacques Vergès) ทนายจำเลยของเขี้ยว สัมพันธ์ระหว่างวันแรกของการกล่าวนำเสนอเปิดคดี ๐๐๒ (เครดิต: Wikimedia Commons)

๔

อิสราเอล ซาเมียร์ (Israel Shamir) มีพื้นเพเดิมเป็นชาวยิวรัสเซีย และเคยอาศัยอยู่ในหลายประเทศรวมไปถึงอิสราเอลและสวีเดน และยังเป็นสัญลักษณ์ของขบวนการต่อต้านยิวร่วมสมัยอีกด้วย เขากล่าวหาว่าชาวยิวและประเทศอิสราเอลพูดเรื่องโฮโลคอสต์เกินจริงเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง นอกจากนี้เขายังเขียนบทความต่างๆ โดยอ้างว่าอาชญากรรมต่อมนุษยชาติที่เขมรแดงก่อนนั้นไม่เคยเกิดขึ้น อิสราเอล ซาเมียร์เป็นตัวอย่างของ multi-denier ที่ปฏิเสธหรือด้อยค่าการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นทั้งระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองและในกัมพูชาในช่วงทศวรรษ ๑๙๗๐

๕

โนม ชอมสกี (Noam Chomsky) เป็นหนึ่งในผู้รอบรู้ที่มีความสำคัญมากที่สุดในยุคของเรา เขาไม่ใช่ผู้ปฏิเสธการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อย่างไรก็ตาม อาจสามารถตีความบางสิ่งที่ชอมสกีพูดและเขียนโดยเฉพาะในช่วงปลายทศวรรษ ๑๙๗๐ ว่าเป็นการด้อยค่าอาชญากรรมของเขมรแดงได้ ต่อมาเขาได้ขอลงคำพูดบางส่วนในคำกล่าวเหล่านั้น แต่บทบาทของชอมสกีในช่วงนั้นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของเขมรแดงยังคงเป็นปัญหาอยู่ และยังมีคำกล่าวบางส่วนของเขาที่เป็นการปฏิเสธโฮโลคอสต์อีกด้วย ซึ่งรวมไปถึงการเขียนคำนำให้กับหนังสือฉาวโฉ่ที่ปฏิเสธโฮโลคอสต์ที่เขียนโดยโรแบร์ โฟริซง (Robert Faurisson) ผู้ปฏิเสธโฮโลคอสต์ชาวฝรั่งเศส โฟริซงเคยเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยแต่ถูกสั่งให้หยุดสอนและถูกนำตัวขึ้นศาลข้อหาปฏิเสธว่านาซีมีห้องรมแก๊สชอมสกีกล่าวว่าเขาเขียนคำนำด้วยเหตุผลด้านเสรีภาพในการแสดงออก แต่ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์มากเรื่องบทบาทของตนในการทำให้การปฏิเสธและบิดเบือนโฮโลคอสต์บางรูปแบบและการบิดเบือนการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในกัมพูชาเป็นเรื่องถูกกฎหมาย

โนม ชอมสกี (เครดิต: Wikimedia Commons)

อิสราเอล ซาเมียร์ (เครดิต: Wikimedia Commons)

คำถามชวนคิด:

- 1. การปฏิเสธและบิดเบือนการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งสามารถนำไปสู่การปฏิเสธและบิดเบือนรูปแบบอื่นได้หรือไม่
- 2. การปฏิเสธและบิดเบือนการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์รูปแบบต่างๆ ในโลกนี้มีส่วนใดเหมือนกันบ้าง

องค์ประกอบท้องถิ่นที่กัมพูชาอาจนำมาใช้ได้เพื่อสู้กับการปฏิเสธและการบิดเบือน: ปัญหาเรื่องความรับผิดชอบและการ
ขัดแย้งในระหว่างการปกครองของเขมรแดง

ด้วยกระบวนการการรับมือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตที่ซับซ้อน ชาวกัมพูชาจึงสามารถพูดคุยเรื่องราวที่ยากลำบากต่างๆ ได้ เช่น
ความรับผิดชอบของตนกับสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างที่เขมรแดงปกครองประเทศ และการต่อต้านของประชาชนระหว่างที่เกิดการฆ่า
ล้างเผ่าพันธุ์ความสามารถในการกลับมาใช้ชีวิตของผู้รอดชีวิตจากโฮโลคอสต์สามารถนำมาเป็นหลักฐานอ้างอิงและแรงบันดาลใจ
ให้เอาชนะอดีตที่ยากลำบากของตนได้

ในระหว่างที่เขมรแดงปกครองประเทศ มีตัวอย่างการต่อต้านสิ่งที่เกิดขึ้นและมีผู้ที่ไม่ยอมอยู่เฉยๆในช่วงที่เกิดเหตุการณ์โหดร้ายป่า
เถื่อน

โปรดดูเรื่องของ [บุปผานา](#) หญิงสาววัย ๒๕ ปีที่เขียนจดหมายต้องห้ามในคุกและถูกเขมรแดงประหารชีวิต

บุปผานา (เครดิต: Bophana Audiovisual Resource Center)

เรื่องราวของการกลับมาใช้ชีวิตและการต่อสู้ของผู้หญิงชนกลุ่มน้อยในระหว่างการปกครองของเขมรแดง

ราวร้อยละเจ็ดสิบของผู้รอดชีวิตจากการระบอบการปกครองของเขมรแดงในกัมพูชาเป็นหญิงและส่วนใหญ่เป็นแม่หม้าย นับตั้งแต่ระบอบการปกครองของเขมรแดงล่มสลายลงในปี.ศ. ๑๙๗๙ ผู้หญิงเป็นกำลังหลักในการทำให้ประเทศเดินหน้าและในการสร้างประเทศขึ้นมาอีกครั้ง อีกทั้งยังเป็นผู้สร้างเศรษฐกิจให้กลับมาเดินหน้าต่อได้ในช่วงทศวรรษแห่งความวุ่นวายระหว่างทศวรรษ ๑๙๘๐ และ ๑๙๙๐ เมื่อเกิดสงครามกลางเมืองกับเขมรแดงและการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจทำให้โอกาสในการพัฒนาประเทศถูกจำกัด

นอกจากนี้ ด้วยความพยายามที่มุ่งมั่นของผู้หญิงเหล่านี้ วัฒนธรรม การศึกษา และประเพณีของกัมพูชาจึงกลับมามีบทบาทในโครงสร้างสังคมของชีวิตประจำวัน แม้ว่าสถานการณ์จะยากลำบากเพียงใด แต่สตรีชาวกัมพูชาเหล่านี้ก็แสดงให้เห็นว่าพวกเธอมีความเข้มแข็งอย่างยิ่งและสามารถกลับมาใช้ชีวิตตามเดิมได้

ยังมีเรื่องราวของหญิงกัมพูชาที่รอดชีวิตที่ต้องรับมือกับความทุกข์ทรมาน การสูญเสียและความเจ็บปวดจากอดีตอีกมากมาย และนี่คือเรื่องราวของหญิงหม้ายสองคนที่ต้องทนทุกข์แสนสาหัสระหว่างที่เขมรแดงปกครองประเทศ ผู้ต้องดิ้นรนเอาชีวิตรอดเพื่อหาเลี้ยงและดูแลลูกๆ และญาติๆ ของตน

ลิม มารียาห์ (Sim Maryyah) หรือ เสม มารีย์ (Sem Mary), ๗๓

ลิม มารียาห์ เป็นหญิงสาวชาวกัมพูชามุสลิมที่มีเชื้อสายมาเลย์-ชวา เธอเป็นลูกคนโตของครอบครัวพ่อค้าที่มีลูกสิบคน เธอแต่งงานด้วยความรักกับชาวกัมพูชาเชื้อสายจีนและมีลูกชายสี่คนและลูกสาวหนึ่งคน

ในระหว่างที่เขมรแดงปกครองประเทศ มารียาห์ต้องเปลี่ยนชื่อเป็น เสม มารีย์ เพราะกลัวว่าจะถูกบังคับให้รับประทานเนื้อหมูและทำสิ่งอื่นๆ ที่เขมรแดงกำหนดถ้าทางการรู้ว่าเธอยังคงนับถือศาสนาอยู่ และเธอต้องตัดผมดำยาวที่เธอรักให้สั้นเหมือนกับผู้หญิงทุกคนในช่วงเวลานั้น ส่วนน้องสาวของเธอที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นอายุระหว่าง ๑๓ ถึง ๑๘ ปีต่างต้องโกหกว่าแต่งงานแล้วและสามีถูกส่งออกไปทำงานในกองพันอื่น

เขมรแดงไม่อนุญาตให้นับถือศาสนาใดๆ ไม่อนุญาตแม้แต่ให้เป็นเจ้าของสิ่งต่างๆ หรือทรัพย์สินใดๆ โดยทุกอย่างต้องเป็นของอั้งการ เด็กๆ ก็เช่นเดียวกันโดยให้ถือว่าอั้งการนั้นเป็นพ่อแม่ของเด็ก เด็กๆ ต้องทำงานในสหกรณ์และในทุ่งนา และต้องคอยนำอาหารไปให้ทหารที่แนวหน้า นอกจากนี้ เด็กๆ เหล่านี้ยังไม่มีสิทธิ์ต่างๆ และถูกพรากจากพ่อแม่ของตนเองพ่อของมารีย์เสียชีวิตจากโรคที่ไม่ได้รับการรักษาในระหว่างที่เขมรแดงปกครอง และในระหว่างนี้ มารีย์เองก็ยังเสียลูกชายสองคนและลูกสาวคนเดียวไปจากการขาดสารอาหารและโรคภัยไข้เจ็บ นอกจากนี้ เขมรแดงยังได้นำตัวสามีของเธอ (หลง แซ หรือ Long Sae) ไปประหารใกล้กับหลุมฝังในจังหวัดกันดาล (Kandal) เพราะเขาอ่อนแอจากการทำงานในนาข้าวและจากการสร้างเขื่อนและระบบชลประทาน

เขมรแดงมองว่าผู้ที่อ่อนแอหรือไม่สบายจนไม่สามารถทำงานในไร่นาหรือไม่รู้จักวิธีปลูกข้าวนั้นเป็นคนในเมือง และคนที่มีความรู้หรือใส่แว่นจะถูกมองว่าเป็นชนชั้นสูง เป็นพวกนายทุน หรือเป็นศัตรู

เขมรแดงเกือบจะพรากชีวิตมารีย์ไปเมื่อเธอขอร้องให้พวกเขาบอกข้อมูลเกี่ยวกับสามีของเธอ

ลิม มารียาห์ (Sim Maryyah) หรือ เสม มารีย์ (Sem Mary) (ซ้าย) และสุทธา เสม (Sothea Sem) น้องสาว รูปนี้ถ่ายไว้ในปี ๑๙๗๔ ก่อนเขมรแดงขึ้นครองอำนาจ (เครดิต: แฟ้มข้อมูลครอบครัวของสยามา ส่า)

“จับถูกลากไปฆ่าเหมือนกัน จับนึกว่าตอนนั้นจะตายแล้วเพราะจับพยายามตามพวกเขาเรื่องสามีของจับ แต่ลูกชายตัวเล็กกา ของจับ ที่อายุหกกับแปดขวบร้องไห้แล้วก็กอดเขาพวกเขาไว้ และขอร้องไห้เขมรแดงปล่อยตัวจับไป ‘ปล่อยแม่หนูเถอะ ถ้าเอาตัวแม่ไป ใครจะดูแลหนู สวสารหนูเถอะนะ...””

สุดท้ายแล้วเธอก็ถูกปล่อยตัวและถูกตัดเต้านหลังจากที่ถูกทุบตี และการดมเข็มแดงคนหนึ่งตบเธอด้วยปืนไรเฟิล ทำให้เธอเลือดออก นอกจากนี้เธอยังถูกทหารฝึกหัดและทหารของเขมรแดงตีขมและลากไปยังหลุมฝังอีกด้วย

หลังจากที่ระบอบการปกครองของเขมรแดงล่มสลายลง มาริได้พบกับแม่และพี่น้องของเธอ เธอต้องดูแลสมาชิกถึงเก้าคน ซึ่งรวมไปถึงแม่ของเธอที่เป็นหม้าย ลูกชายสองคน น้องชายคนสุดท้าย น้องสาวสี่คน และหลานสาวที่พ่อแม่ถูกฆ่าในช่วงที่เขมรแดงมีอำนาจ เธอต้องทำงานเป็นแม่ค้าซึ่งเป็นอาชีพของพ่อเธออย่างหนัก สินค้าหลักที่เธอขายคือยาสมุนไพร ยาแผนโบราณ และเสื้อผ้า เธอต้องเดินทางไปตามจังหวัดต่างๆ เดินไปบ้านแต่ละหลัง และขอพักอาศัยกับเพื่อนหรือคนที่เป็มิตรพอที่จะให้เธอพักด้วยเป็นเวลาหนึ่งหรือสองคืนโดยมีค่าตอบแทนให้ มาริพบกับความยากลำบากมากมายและต้องดิ้นรนต่อสู้แต่เธอก็เอาชนะสิ่งเหล่านี้ได้จนเธอสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพในฐานะหญิงหม้ายเพื่อดูแลครอบครัว คนที่เธอรัก และญาติๆ ซึ่งเป็นเด็กกำพร้าอายุน้อยได้ ทุกคนต้องพึ่งพามาริ ลูกชายที่เหลือของเธอและน้องชายคนเล็กกลับไปเรียนในโรงเรียนจนจบและได้ไปเรียนต่อที่ต่างประเทศ งานหนักที่เธอทำงานสุดท้ายก็ส่งผลสำเร็จ พี่น้องของเธอทั้งหมดรวมถึงหลานสาวตอนนี้ต่างก็มีครอบครัวเป็นของตนเอง

แม้ทุกวันนี้มาริจะอาศัยอยู่อย่างมีอิสระกับลูกชาย ลูกสะใภ้และหลานๆ ของเธอ แต่สุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของเธอนั้นเริ่มอ่อนล้าลงและยังคงไม่ลืมอดีตที่เจ็บปวดรวดร้าว

“สามีของจับเป็นคนดี เป็นคนพิฆาตและพิฆาตเพราะบ้านเขาเป็นคนจีน เรารักกัน จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ จับยังฝันว่าได้เจอเขา จับอยากเจอเขา จับนึกถึงหน้าเขา และนึกว่าชีวิตของเราจะเป็นอย่างไรถ้าเขายังมีชีวิตอยู่”

มาริ (ซ้ายสุด) สุทธา (ขวาสุด) พร้อมมารดาและพี่น้องระหว่างงานแต่งงานของหลานชาย (เครดิต: แพ้้มข้อมูลครอบครัวของสยามา ส่า)

มาริและหลานๆ หน้าบ้านของเธอ เธอมีอาการปวดหลังส่วนล่างและได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคข้อต่ออักเสบ (เครดิต: แพ้้มข้อมูลครอบครัวของสยามา ส่า)

แนก ตีเรียม (Neak Tiream) หรืออุ เรียม (Ou Ream), ๗๐

หลังจากที่ระบอบการปกครองของเขมรแดงล่มสลายลง ตีเรียมได้พบกับพี่น้องบางคน หลานชาย และหลานสาว และยังคงพยายามค้นหาสมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ เธอต้องดูแลเด็กกำพร้าเจ็ดคนที่พ่อแม่เสียชีวิตระหว่างที่เขมรแดงมีอำนาจหรือถูกเขมรแดงสังหาร ตีเรียมสูญเสียสมาชิกในครอบครัวและญาติๆ ไปหลายคนในระหว่างที่เขมรแดงขึ้นครองอำนาจ สามีของเธอเป็นข้าราชการและถูกกล่าวหาว่าเป็นคนทรยศ เล่ากันว่าเขาถูกส่งตัวไปเข้ารับการศึกษาใหม่ (re-education) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วหมายถึงถูกส่งไปฆ่า สามีของพี่สาวของเธอทำงานเป็นผู้ตรวจการในระหว่างที่ลอน นอล (Lon Nol) ปกครองประเทศ ทั้งคู่ถูกเขมรแดงสังหาร ทำให้ลูกสาวสองคนของทั้งคู่ต้องกลายเป็นเด็กกำพร้า พี่น้องสามคนของเธอทำงานและมีตำแหน่งในรัฐบาลก่อนหน้า จึงถูกตามล่าและสังหารด้วยเช่นกัน ส่วนน้องชายของเธอยังเป็นนักศึกษาอยู่และถูกเขมรแดงนำตัวไปเช่นกัน

คำโฆษณาต่อต้านระบบการศึกษาของรัฐบาลว่า “ไม่มีใบปริญญา มีแต่ใบปริญญาที่คิดเอาเอง ถ้าอยากเรียนจบ ก็ต้องไปที่เขื่อนหรือคลอง” ส่วนคำโฆษณาอีกแบบกล่าวว่า “การเรียนไม่ใช่สิ่งสำคัญ สิ่งที่สำคัญคือการทำงานและการปฏิบัติ” ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนในระบบจึงถูกห้ามสอนภายใต้การปกครองแบบเผด็จการที่เต็มไปด้วยอันตรายของเขมรแดง เขมรแดงเปลี่ยนโรงเรียนรัฐบาลและเจดีย์ให้เป็นคุก คอกเลี้ยงสัตว์ และโกดังเก็บของ

ตั้งแต่นั้นมา ตีเรียมก็ต้องดูแลเด็กชายตัวน้อยสองคนและเด็กหญิงตัวเล็กๆ อีกห้าคน เด็กผู้หญิงคนหนึ่งเป็นใบ้และหูหนวกตั้งแต่ยังเล็ก เธอได้ส่งเด็กๆ ไปโรงเรียนเพื่อจะได้เรียนอ่านเขียน เธอต้องเดินทางไปมาระหว่างบ้านที่อยู่ชานเมืองกรุงพนมเปญและชนก ตรู (Chhnok Trou) ในจังหวัดกำปงฉนัง (Kampong Chhnang) เพราะเธอทำงานเป็นแม่ค้าที่นั่น โดยค้าขายหอยทากน้ำจืดตัวเล็กๆ และหอยหลอดตัวเล็กที่จับมาจากแม่น้ำโตนเลสาบ (Tonle Sap river)

อุ เรียมต้องทำงานหนักมาตลอดเพื่อเลี้ยงดูเด็กๆ เธอไม่มีเวลาดูแลตัวเองมากนัก ดังนั้นเธอจึงไว้ผมสั้นเหมือนผู้ชายและใส่กางเกงตลอดเวลา พี่น้องของเธอจำได้ว่า ก่อนที่เขมรแดงเข้ามาปกครองนั้น อุ เรียมเป็นหญิงสาวตัวเล็กหน้าสะอาดและมีผิวขาวกว่าพี่น้องคนอื่นๆ มีผมสวยและมีท่าทางเหมือนสตรีภูมิฐาน

ทุกวันนี้ ถึงแม้เด็กๆ จะโตและแต่งงานมีครอบครัวกันหมดแล้วยกเว้นคนที่ใบ้ที่อาศัยอยู่กับพี่สาวคนโตของตน แต่อุ เรียมก็ยังคงเดินทางไปมาระหว่างสองเมืองนี้อยู่เพื่อทำมาหากินแม้ว่าสุขภาพของเธอจะไม่ดีเหมือนเก่าหลังจากที่เป็นเส้นเลือดแตกในสมอง ส่งผลให้ใบหน้าครึ่งฟางและปากของเธอเบี้ยวและไม่มีความรู้สึก แต่ถึงกระนั้นเธอก็พยายามเคลื่อนไหวร่างกายบ่อยๆ โดยการใช้ริ้วแรง การกระตุ้นตนเอง และกำลังใจของตน

ในช่วงที่เขมรแดงมีอำนาจ เธอเก็บของไว้เพียงสองอย่างเท่านั้น นั่นคือ ผ้าห่มที่เธอใช้เป็นหมอนหรือใช้ปูที่นอนตอนกลางคืน และช้อนที่เธอต้องร้อยเชือกและคล้องคอไว้หรือพกติดตัวไปด้วยตลอดเวลาเพื่อไม่ให้หายหรือถูกขโมยไป ของเพียงสองชิ้นนี้คือสมบัติที่เหลือจากเขมรแดง

แนก ตีเรียม หรือ อุ เรียม (ซ้าย) และหลง ยา เพื่อนสนิท ก่อนเขมรแดงขึ้นครองอำนาจ (เครดิต: แฟ้มข้อมูลครอบครัวของสยามา ส่า)

แนก ตีเรียมกำลังเดินทางไปนครเมกกะพร้อมกับครอบครัว ที่สนามบินนานาชาติพนมเปญ (เครดิต: แฟ้มข้อมูลครอบครัวของสยามา ส่า)

๓. มีการดำเนินการของรัฐหรือเอกชนเพื่อป้องกัน/ต่อสู้กับการปฏิเสธหรือไม่

ตัวอย่างของการดำเนินการของรัฐ:

- ▶ มีการตั้งศาลปฏิวัติประชาชน (The People's Revolutionary Tribunal) เพื่อดำเนินคดีกับฮึงพอล พต และเอียง ซาร์ (Ieng Sary) ในข้อหาฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ เจ็ดเดือนหลังที่เขมรแดงถูกยึดอำนาจในปีค.ศ. 1979
- ▶ Renakse Records: พูรุดชีวิตชาวกัมพูชาได้ยื่นคำร้องประมาณ 1.6 ล้านคำร้องตั้งแต่วันที่ 1983 ถึงปีค.ศ. 1984 เพื่อให้องค์กรสหประชาชาติรับรู้ว่าได้เกิดเหตุการณ์โหดร้ายจากน้ำมือของเขมรแดง คำร้องนี้ได้บรรยายความเลวร้ายที่เกิดขึ้นกับชาวกัมพูชาวิธีที่ใช้สืงหารและจำนวนผู้ที่ถูกฆ่า สถานที่ที่ใช้สืงหาร และความทุกข์ทรมานของผู้คน
- ▶ มีการกำหนดให้วันที่ 20 พฤษภาคมเป็นวันแห่งความโศกเศร้า หรือ Day of Anger (วันรำลึก) ในปีค.ศ. 1984 เพื่อช่วยให้พูรุดชีวิตประนีประนอมกับเหตุการณ์ในอดีตและพูดถึงประสบการณ์ที่เจ็บปวดเหล่านี้
- ▶ พิพิธภัณฑ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตวลสเลง (The Tuol Sleng Genocide Museum) และทุ่งสืงหารที่จริงเอกกลายเป็นสถานที่สำหรับหลักฐานการข่มขู่และการทำลายล้าง และยังเป็นสถานที่สำคัญสำหรับความทรงจำร่วมกันอีกด้วย
- ▶ ในปีค.ศ. 2003 รัฐบาลกัมพูชาและองค์กรสหประชาชาติได้จัดตั้งองค์กรยุติธรรมร่วมระหว่างกัมพูชา (The Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC)) หรือ ศาลเขมรแดง (Cambodia Khmer Rouge Tribunal) เพื่อดำเนินคดีผู้นำเขมรแดงที่มีส่วนร่วมกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างที่เขมรแดงครองอำนาจ

ผ้าห่มของแนก ตีเรียมที่เหลือรอดมาจากช่วงเขมรแดง (เครดิต: สยานา สา)

แนก ตีเรียมและพี่สะใภ้ (স্যানা সা) (เครดิต: แฟ้มข้อมูลครอบครัวของস্যানা সা)

แนก ตีเรียม (กลาง) และস্যานา সা (ขวาสุด) และครอบครัว (เครดิต: สยานา সা)
(เครดิต: แฟ้มข้อมูลครอบครัวของস্যานา সা)

ตัวอย่างการดำเนินการของสังคม

▶ ศูนย์ Bophana Center ได้เปิดใช้ **Khmer Rouge History Application** เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 2017 โดยแอปพลิเคชันนี้เป็นแอปพลิเคชันที่ต่อไว้ใช้อินเทอร์เน็ตบนอุปกรณ์สมาร์ตต่างๆ แอปพลิเคชันนี้ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของเขมรแดง ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน และสันติภาพจากเหล่าผู้รอดชีวิต

▶ หนังสือเรื่อง **Diary of a Young Girl** หรือ บันทึกลับของแอนน์ แฟรงค์ เป็นสมุดจดบันทึกภาษาดัตช์ที่เขียนโดย **แอนน์ แฟรงค์** เด็กสาวชาวยิวอายุ 13 ปีในขณะที่ต้องหลบซ่อนตัวกับครอบครัวเป็นเวลาสองปีเมื่อหนีเข้า ซังครองประเทศเนเธอร์แลนด์ ครอบครัวของแอนน์ แฟรงค์ถูกจับได้ในปีค.ศ. 1944 และถูกส่งตัวไปยังค่ายกักกันเอาชวิตซ์-เบียร์เคนา (Auschwitz-Birkenau) ต่อมา แอนน์ แฟรงค์ถูกส่งตัวต่อไปที่ค่ายกักกันเบอร์เกน-เบลเซน (Bergen-Belsen) และเสียชีวิตที่นั่นด้วยโรคไทฟอยด์ (ไข้รากสาดน้อย) ในปีค.ศ. 1945 ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือเธอเป็นผู้เก็บบันทึกเหล่านี้ไว้และมอบให้กับอ็อตโต แฟรงค์ พ่อของแอนน์ ซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวคนเดียวที่รอดชีวิต นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา บันทึกของแอนน์ถูกตีพิมพ์และถูกแปลเป็นภาษาต่างๆ มากกว่า 70 ภาษา ในปีค.ศ. 2002 **Documentation Center of Cambodia** ได้ตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้ในเวอร์ชันภาษาเขมรและได้แจกจ่ายให้โรงเรียนและห้องสมุดกว่า 200 แห่ง **สยามา ส** เด็กสาววัย 16 ปีจากชุมชนจามมุสลิมในกัมพูชาเป็นผู้แปลหนังสือเล่มนี้

▶ ในปีค.ศ. 2019 องค์กร NEVER AGAIN และ Heinrich Boell Stiftung กัมพูชาได้จัดการสัมมนาเกี่ยวกับโศกนาฏกรรมสำหรับชาวกัมพูชาในกรุงพนมเปญโดยจัดเป็นภาษาเขมรและภาษาอังกฤษ ซึ่งการจัดการสัมมนาครั้งนี้เป็นการจัดการสัมมนาในหัวข้อนี้เป็นครั้งแรกของประเทศ และจากนั้น องค์กร Heinrich Boell Stiftung กัมพูชายังได้ตีพิมพ์บันทึกลับของแอนน์ แฟรงค์ในภาษาเขมรเป็นครั้งที่สองในปีค.ศ. 2020 อีกด้วย

<https://www.nigdywiecej.org/en/our-news/๑๗๗-articles-from-๒๐๑๙/๕๑๒๖-the-missing-picture-rethinking-genocide-studies-and-prevention>

สตรีชาวมุสลิมในกัมพูชา (เอกสารส่วนตัวของสยานา ส่า)

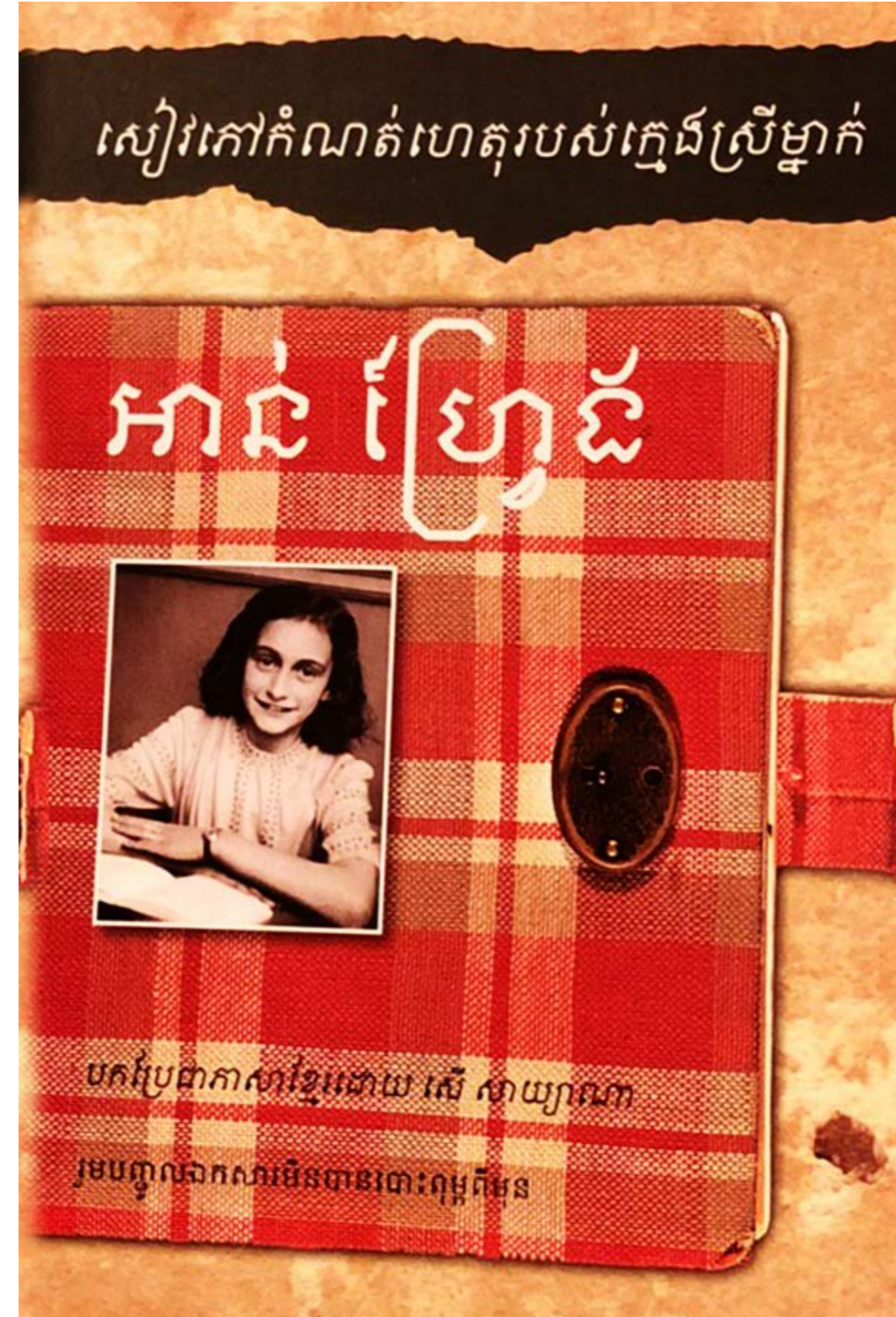

ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเรื่องโศลกอสต์ในกรุงเทพมหานครที่จัดโดยองค์กร NEVER AGAIN Association และ
องค์กร Heinrich Böll Stiftung กัมพูชา, กรกฎาคม ๒๐๑๙. (เครดิต: องค์กร NEVER AGAIN)

คำถามชวนคิด:

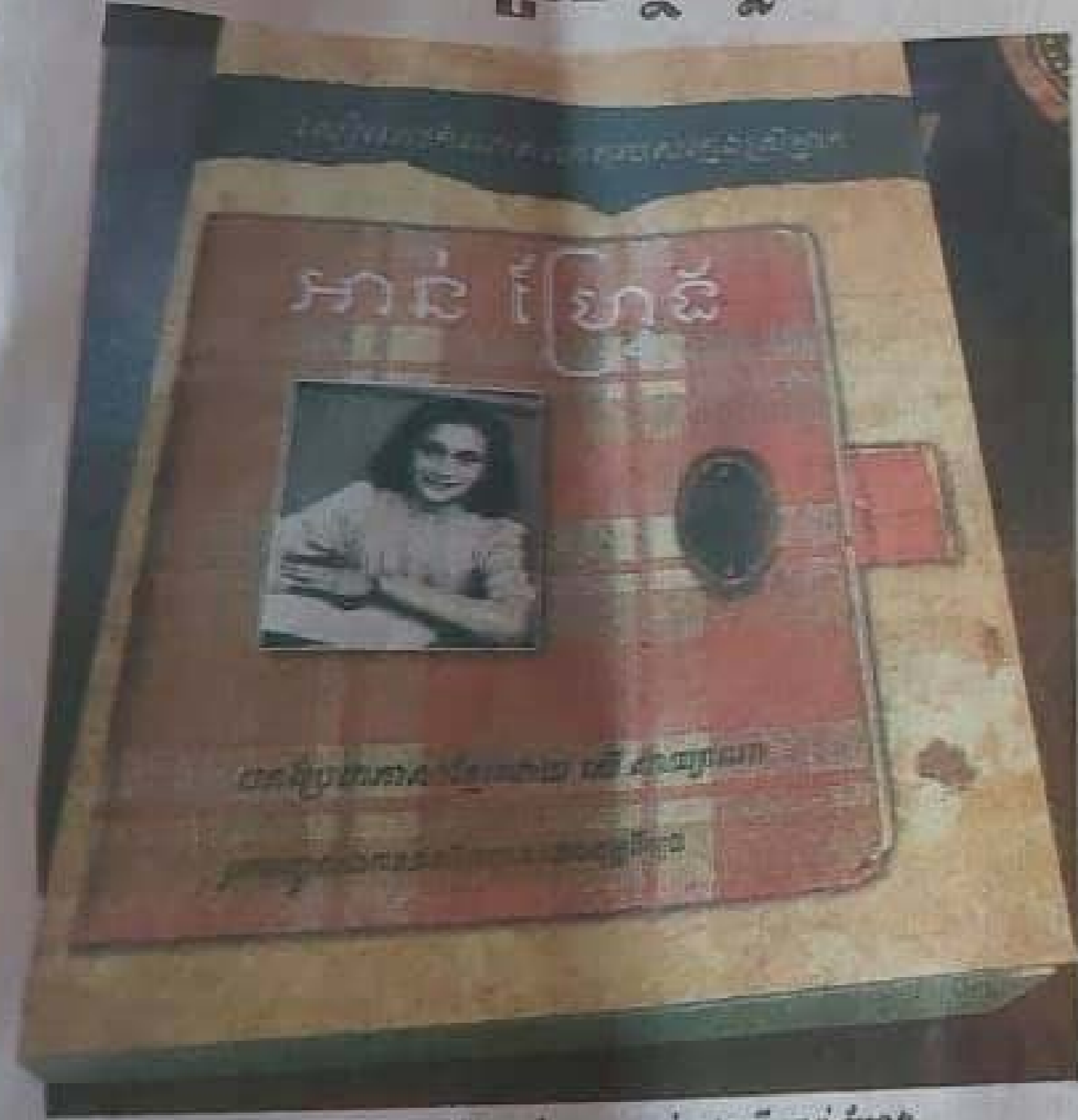
1. ผู้อ่านชาวติมพูชาจะรู้สึกเชื่อมโยงกับบันทึกของแอนน์ แฟรงค์หรือไม่
2. เรื่องราวส่วนตัวจะช่วยส่งเสริมความรู้สึกเข้าอกเข้าใจระหว่างเหยื่อการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่ส่องกลุ่มได้อย่างไร

ดิธ ปราน (DITH PRAN) ผู้รอดชีวิตจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และเป็นหนึ่งในตัวละครในภาพยนตร์ 'THE KILLING FIELDS' ได้กล่าวไว้ว่า 'การตามหาความยุติธรรมของชาวยิวไม่ได้สิ้นสุดลงเมื่อฮิตเลอร์เสียชีวิต และการตามหาความยุติธรรมของชาวกัมพูชาก็ไม่ได้จบลงเมื่อพล พต ตาย'

หน้าปกของบันทึกกลับของแอนน์ แฟรงค์เป็นภาษาเขมร ตีพิมพ์ครั้งที่หนึ่งและสอง (๒๐๐๒, ๒๐๒๐)

ស្បែកកាំណាត់ហេតុរបស់ក្មេងស្រី អាង់ប្រៀង ត្រូវបានបកប្រែបន្ថែមខ្លឹមសារជាភាសាខ្មែរលើកទី២

ស្បែកកាំណាត់ហេតុរបស់ក្មេងស្រី អាង់ ប្រៀង

តោយៈ គេប្រៀប

ក្នុងចន្លោះស្បែកកាំណាត់ហេតុ របស់ក្មេងស្រីម្នាក់ដែលមានឈ្មោះថា អាង់ប្រៀង ត្រូវបានបកប្រែជាភាសា ខ្មែរ បញ្ចូលខ្លឹមសារ ឯកសារបន្ថែម ជាលើកទី២ ដើម្បីឱ្យអត្ថន័យ និង ខ្លឹមសារសំខាន់ៗក្នុងសាច់រឿងឱ្យកាន់ តែស៊ីជម្រៅ ដែលអ្នកអានបានទទួល បានទាំងភាពរីករាយ និងពិសេសបាន ទទួលសាច់រឿងខ្លីៗគ្រប់គ្រងគ្រោយ បន្ថែមទៀត ។

កញ្ញាសីលាយ្យាណា ដែលជា អ្នកបកប្រែស្បែកកាំណាត់ហេតុ បានឱ្យ ដឹងថា ស្បែកកាំណាត់ហេតុរបស់ក្មេង ស្រីជនជាតិអាស៊ីម៉ង់ម្នាក់នេះ មានភាព ស្បើស្បាញឈ្មោះណាស់ ដែល ត្រូវបាន គេបកប្រែជាង ៦០ភាសា ហើយត្រូវ បានគេនិយមចូលទិត្តអានពាសពេញ ពិភពលោក ។

សារប័ណ្ណ

ข้อมูลประเทศ (ประวัติโดยย่อ)

เมียนมา (พม่า)¹

¹ ในบทความนี้ คำว่า พม่า และ เมียนมา สามารถใช้สลับกันได้

๑. ภูมิหลังและบริบท

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของประเทศและเหตุการณ์หลักที่เกี่ยวกับความรุนแรงหมู่

ในปีค.ศ. ๑๙๔๘ พม่า (เมียนมาในปัจจุบัน) ได้รับอิสรภาพจากการปกครองอาณานิคมของสหราชอาณาจักร และต้องการก่อตั้งประเทศด้วยระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ปีค.ศ. ๑๙๖๒ พม่าอยู่ภายใต้การปกครองของกองทัพและถูกโดดเดี่ยวเกือบครึ่งศตวรรษจนกระทั่งมีการยกเลิกการคว่ำบาตรจากนานาชาติในปีค.ศ. ๒๐๑๑ เรื่องราวของพม่าเป็นเรื่องราวของประเทศที่มีความหลากหลายอย่างมากที่ผ่านมามีตั้งแต่ยุคอาณานิคม จนถึงการถูกญี่ปุ่นเข้ายึดครอง สงครามเย็น การปิดประเทศ การเปลี่ยนประเทศเป็นกึ่งประชาธิปไตย ไปจนถึงการปฏิวัติของกองทัพในปี.ศ. ๒๐๒๑

โดยสรุปก็คือ พม่าเผชิญกับความท้าทายต่างๆ เช่น

▶ ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกองทัพและฝ่ายค้าน

▶ ความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธระหว่างกลุ่มที่มีอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์และมุมมองอดีตที่ต่างกัน ทำให้เกิดอัตลักษณ์ของรัฐ

(ชาติ) ที่อ่อนแอ

▶ แนวโน้มเรื่องชาตินิยมและความตึงเครียดด้านศาสนา ระหว่างชาวพุทธและชาวมุสลิม ซึ่งรวมไปถึงการใช้คำพูดแสดงถึงความเกลียดชังและความรุนแรงที่ถือเป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์โดยเฉพาะกับชุมชนมุสลิมโรฮิงญา การที่ผู้กระทำคามผิดฐานละเมิดสิทธิมนุษยชนในอดีตยังอยู่ในโครงสร้างของรัฐบาล

ในช่วงเวลาที่กองทัพพม่า หรือ ตัทมาดอว์ (Tatmadaw - กองทัพติดอาวุธของพม่า) ปกครองและพม่าปิดประเทศนั้นมีเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนต่างๆ เกิดขึ้น ในปีค.ศ. ๑๙๘๘ ทหารได้ปราบปรามการประท้วงต่อต้านรัฐบาลอย่างรุนแรง มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย ๓,๐๐๐ คน และมีผู้ถูกจับกุมอีกเป็นจำนวนมาก สภาฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ (State Law and Order Council หรือ SLORC) ที่เพิ่งก่อตั้งขึ้นมาใหม่ได้ประกาศกฎอัยการศึกและห้ามไม่ให้มีการจัดกิจกรรมทางการเมืองทุกประเภท ในปีค.ศ. ๑๙๙๐ พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy หรือ NLD) ชนะการเลือกตั้ง แต่สภาฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐปฏิเสธที่จะมอบอำนาจให้ ในปีค.ศ. ๒๐๐๗ มีการจัดการประท้วงครั้งใหญ่ โดยประชาชนจำนวนมาก รวมไปถึงประสงฆ์ได้ออกมาประท้วงการตัดสินใจของรัฐบาลกองทัพที่จะขึ้นราคาน้ำมันและก๊าซ และยังมีข้อเรียกร้องที่สนับสนุนประชาธิปไตยด้วย กองทัพได้ปราบปรามการประท้วงและยังทำการกดขี่ผู้ประท้วง เหตุการณ์เหล่านี้เป็นที่รู้จักในชื่อว่า ‘การปฏิวัติชาวยิว’ (Saffron Revolution) ในปีค.ศ. ๒๐๑๗ กองทัพเมียนมาได้โจมตีชาวโรฮิงญาอย่างหนัก ชาวโรฮิงญานับพันถูกฆ่าและกว่า ๗๐๐,๐๐๐ คนต้องลี้ภัยไปประเทศอื่น โดยส่วนใหญ่ลี้ภัยไปที่ประเทศบังคลาเทศ ในปีค.ศ. ๒๐๒๐ [ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ](#) ได้ออกคำสั่งให้เมียนมาป้องกันไม่ให้เกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชนกลุ่มน้อยโรฮิงญาและให้รักษาหลักฐานการโจมตีที่เกิดขึ้นเอาไว้

คลื่นความรุนแรงลูกใหม่เกิดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๒๑ เมื่อกองทัพติดอาวุธปฏิเสธที่จะยอมรับการเลือกตั้งของพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตยที่จัดขึ้นก่อนหน้านี้และทำการปฏิวัติยึดอำนาจ

นอกจากนี้แล้ว เมียนมายังเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความหลากหลายมากที่สุดในโลก โดยมีกลุ่มและกลุ่มย่อยชนกลุ่มน้อยที่มีชาติพันธุ์และศาสนาต่างกันเป็นจำนวนมาก โดยมีอย่างน้อย ๑๓๕ กลุ่ม ซึ่งรวมไปถึง กะเหรี่ยง ฉาน ยะไข่ มอญ ชิน และคะฉิ่น ชนกลุ่มน้อยมีประชากรมากถึงร้อยละ ๔๐ ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเมียนมา และคนพม่าพุทธถือเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ ปัจจุบันยังคงมีความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธระหว่างรัฐบาลกลางพม่าและกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ที่สุดที่ต่อสู้เพื่ออิสรภาพและสิทธิในการกำหนดอนาคตของตนเอง ความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธเกิดขึ้นในรัฐอาระกัน (ยะไข่) รัฐชิน รัฐคะเรนนิ (กะยา) รัฐกะเหรี่ยง รัฐมอญ รัฐคะฉิ่น และรัฐฉาน

ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นิพนธ์: หัวข้อหลัก องค์ประกอบหลักของการสร้างเครื่องเตือนความทรงจำ

ประวัติศาสตร์ของเมียนมามีเหตุการณ์น่าเศร้าที่สามารถนำมาสร้างเครื่องเตือนความทรงจำได้มากมาย โครงการที่ริเริ่มโดยเอกชนได้รวบรวมการเก็บบันทึกเรื่องราวของผู้รอดชีวิตและพยานเหตุการณ์รุนแรงในอดีตและการเรียกร้องความยุติธรรม องค์กร '๘๘ Generation Peace and Open Society และองค์กรอื่นๆ ได้จัดพิธีรำลึกเหตุการณ์ความรุนแรงและการประท้วงของนักศึกษาในปีค.ศ. ๑๙๘๘ เป็นประจำทุกปี โดยจะมุ่งเน้นไปที่วันสิทธิมนุษยชนพม่า (Burma Human Rights Day) หรือวันที่ ๑๓ มีนาคม ซึ่งเป็นวันที่ผู้ประท้วงอายุน้อยคนหนึ่งเสียชีวิต

ในช่วงระยะไม่กี่ปีมานี้ กลุ่มชาติพันธุ์โรฮิงญาและพันธมิตรทั่วโลกได้จัดงานรำลึกการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์โรฮิงญา โดยวันที่ ๒๕ สิงหาคมได้รับการประกาศให้เป็น “วันรำลึกการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์โรฮิงญา” หรือ “Rohingya Genocide Remembrance Day” เพราะวันนี้เมื่อปีค.ศ. ๒๐๑๗ กองทัพเมียนมาได้เริ่มกวาดล้างชาวโรฮิงญาอย่างหนัก ทำให้ประชาชนกว่า ๗๕๐,๐๐๐ คนต้องหนีไปประเทศเพื่อนบ้านภายในเวลาไม่กี่วัน

นอกจากนี้แล้ว ยังมีการริเริ่มเพื่อรำลึกถึงโศกนาฏกรรมที่จัดโดยชุมชนชาวยิวในเมียนมาอีกด้วย

คำถามชวนคิด:

1. ภัยพิบัติสภาพโลบที่ความหลากหลายจะกลายเป็นสาเหตุของความขัดแย้ง และ ภัยพิบัติสภาพโลบที่ความหลากหลายจะกลายเป็นเหตุแห่งความเจริญรุ่งเรืองและความก้าวหน้าที่สวยงาม
2. ผู้นำด้านความเชื่อ (เช่น พระสงฆ์) สามารถช่วยทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการบวกและการเปลี่ยนประเทศให้เป็นประชาธิปไตยได้อย่างไร
3. เหตุใดตีมีมีการอ้างว่าศาสนาเป็นเหตุผลที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดและความรุนแรงระหว่างชุมชน (เช่น ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับชุมชนชาวโรฮิงญาที่ชาวพุทธเป็นผู้ก่อขึ้น) และจะสามารถประนีประนอมความแตกต่างทางศาสนาผ่านข้อตกลงร่วมกันเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้หรือไม่

บทบาทของประเทศในสงครามโลกครั้งที่สอง มีการสร้างเครื่องเตือนความทรงจำของสงครามโลกครั้งที่สองหรือไม่ และอยู่ในรูปแบบใด

ตั้งแต่ปีค.ศ. ๑๙๔๒ ถึงปีค.ศ. ๑๙๔๕ พม่าถูกปกครองโดยจักรวรรดิญี่ปุ่นซึ่งเป็นพันธมิตรของอิตาลีระหว่างช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง พม่าเป็นหนึ่งในสถานที่ที่เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงมากที่สุด ประชากรพลเรือนของพม่ารวมไปถึงชนกลุ่มน้อยต่างพบกับความโหดร้ายและความหายนะทางเศรษฐกิจ

ถึงกระนั้น ในช่วงที่สงครามเริ่มต้นขึ้น ชาวพม่าส่วนใหญ่และกองทัพเพื่อเอกราชพม่า (Burma Independence Army) ภายใต้การนำของนายพลอองซาน (General Aung San) ได้สนับสนุนญี่ปุ่นซึ่งเป็นผู้ฝึกกองทัพนี้ สำหรับนักเคลื่อนไหวชาวพม่าบางคนแล้ว นี่คือโอกาสที่จะแยกตัวออกมาจากสหราชอาณาจักร

อย่างไรก็ตาม ต่อมาคนเหล่านี้ก็รู้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ใช่สิ่งที่ตนหวังไว้ และเริ่มลงใต้ดินเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น นายพลอองซานได้ก่อตั้งและเป็นผู้นำกลุ่มเคลื่อนไหวใต้ดินที่ชื่อว่า สันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ ([Anti-Fascist People's Freedom League หรือ AFPFL](#)) ในปีค.ศ. ๑๙๔๔

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ได้ต่อสู้โดยอยู่ข้างเดียวกับฝ่ายสัมพันธมิตร ก่อนที่สงครามจะเริ่มต้นขึ้น พม่าเป็นส่วนหนึ่งของอาณานิคมของสหราชอาณาจักร (จนกระทั่งปีค.ศ.๑๙๔๘) ชาวอาณานิคมสหราชอาณาจักรมักให้ชนกลุ่มน้อยเข้าทำงานในหลายตำแหน่ง และสิ่งนี้มักจะเป็นเหตุผลการเกิดความตึงเครียดในภายหลังระหว่างชาวพม่าซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่และชนกลุ่มน้อยในปีต่อๆ มา พม่ายังเป็นประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีประชากรชาวยิวที่รวมตัวกันเป็นอย่างดี กองทัพญี่ปุ่นไม่ได้ปฏิบัติกับชาวยิวที่อาศัยอยู่ในเมียนมาด้วยวิธีต่อต้านชาวยิวและเหยียดผิวมากจนเกินไปแต่ก็ยังปฏิบัติกับคนกลุ่มนี้เฉกเช่นกับคนที่จงรักภักดีต่อสหราชอาณาจักร เป็นผลให้ชาวยิวจำนวนมากอพยพออกนอกประเทศไป (โปรดดูบทย่อของเราเรื่อง [ชาวยิวในเมียนมา](#))

ปัจจุบันนี้ การสร้างเครื่องเตือนความทรงจำของสงครามโลกครั้งที่สองภายในเมียนมานั้นเน้นไปที่ประวัติศาสตร์ของกองทัพสหราชอาณาจักรที่แลกรมาด้วยประสบการณ์ของชาวพม่าเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของชาวชาติพันธุ์ส่วนมากและชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวกะเหรี่ยงที่ ให้เหตุการณ์นี้เป็นอนุสรณ์การเริ่มต้นความขัดแย้งปัจจุบันนั้น ความทรงจำเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่สองที่คนกลุ่มนี้มีนั้นต่างออกไป ยังไม่มีการพูดถึงหัวข้อนี้อย่างกว้างขวาง และที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหลัก ณ กรุงย่างกุ้ง ก็ยังไม่มี การพูดถึงเรื่องนี้เช่นกัน

เหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สองในเมียนมาสามารถนำมาเชื่อมโยงกับโฮโลคอสต์ในยุโรปได้อย่างน่าสนใจ

อนุสาวรีย์ The Burma Star Monument องค์กร Burma Star Association ก่อตั้งขึ้นในปีค.ศ. ๑๙๕๑ สำหรับทหารผ่านศึกของสงครามโลกครั้งที่สองของพม่า (เครดิต: Wikimedia Commons)

ทางรถไฟสายพม่า-ไทย

ในปีค.ศ. ๑๙๔๒-๔๓ กองทัพญี่ปุ่นได้สร้างทางรถไฟสายพม่า-ไทย หรือที่เป็นที่รู้จักในชื่อ ทางรถไฟสายพม่า-สยาม เส้นทางรถไฟสายนี้มีวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์เพื่อขนกองทัพญี่ปุ่นมาที่พม่าและเพื่อหลีกเลี่ยงเส้นทางทางทะเล ทหารญี่ปุ่นบังคับเชลยสงครามจากฝ่ายสัมพันธมิตรรวมถึงทหารออสเตรเลียจำนวน ๑๓,๐๐๐ คน ทหารชาวต่างชาติอีกจำนวนมาก และพลเรือนอีกประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ คนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวพม่าและชาวมาเลย์ให้สร้างทางรถไฟ¹ คนจำนวนมากเสียชีวิตเพราะสภาพความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่และโรคภัยไข้เจ็บ

การสร้างเครื่องเตือนความทรงจำส่วนใหญ่จะเน้นไปที่เชลยศึกชาวออสเตรเลียและชาวต่างชาติเพราะทั้งรัฐบาลของทั้งสองประเทศและครอบครัวของทหารเหล่านี้ให้ความสนใจ อย่างไรก็ตาม ชะตากรรมของเชลยชาวเอเชียก็น่าจะได้รับการศึกษาและเป็นที่รับรู้ น้อยกว่า

ชุมชนชาวฮิวขนาดเล็กในเมียนมาจัดพิธีรำลึกโฮโลคอสต์และเหยื่อในกรุงย่างกุ้ง มีการแปลและตีพิมพ์ บันทึกกลับของแอนน์ แฟรงค์ เป็นภาษาพม่า ในอดีต บ้านแอนน์ แฟรงค์ (Anne Frank House) จะร่วมมือกับองค์กร [U Thant House](#) ซึ่งเป็นศูนย์หลักในการเรียนรู้และพูดคุยในกรุงย่างกุ้งและเน้นไปที่ปัญหาหลักที่เมียนมาเผชิญในปัจจุบัน และเพื่อจัดเวิร์คช็อปสำหรับคนหนุ่มสาวในกรุงย่างกุ้ง นอกจากนี้ ในอดีต รัฐบาลพม่า องค์กรสหประชาชาติ และ [ยาด วาเชม \(Yad Vashem\)](#) ศูนย์รำลึกโฮโลคอสต์ของโลก ได้ร่วมกันจัดงานเพื่อรำลึกโฮโลคอสต์ และมีการจัดสัมมนาเรื่องโฮโลคอสต์สำหรับคนหนุ่มสาวในกรุงย่างกุ้งอีกด้วย

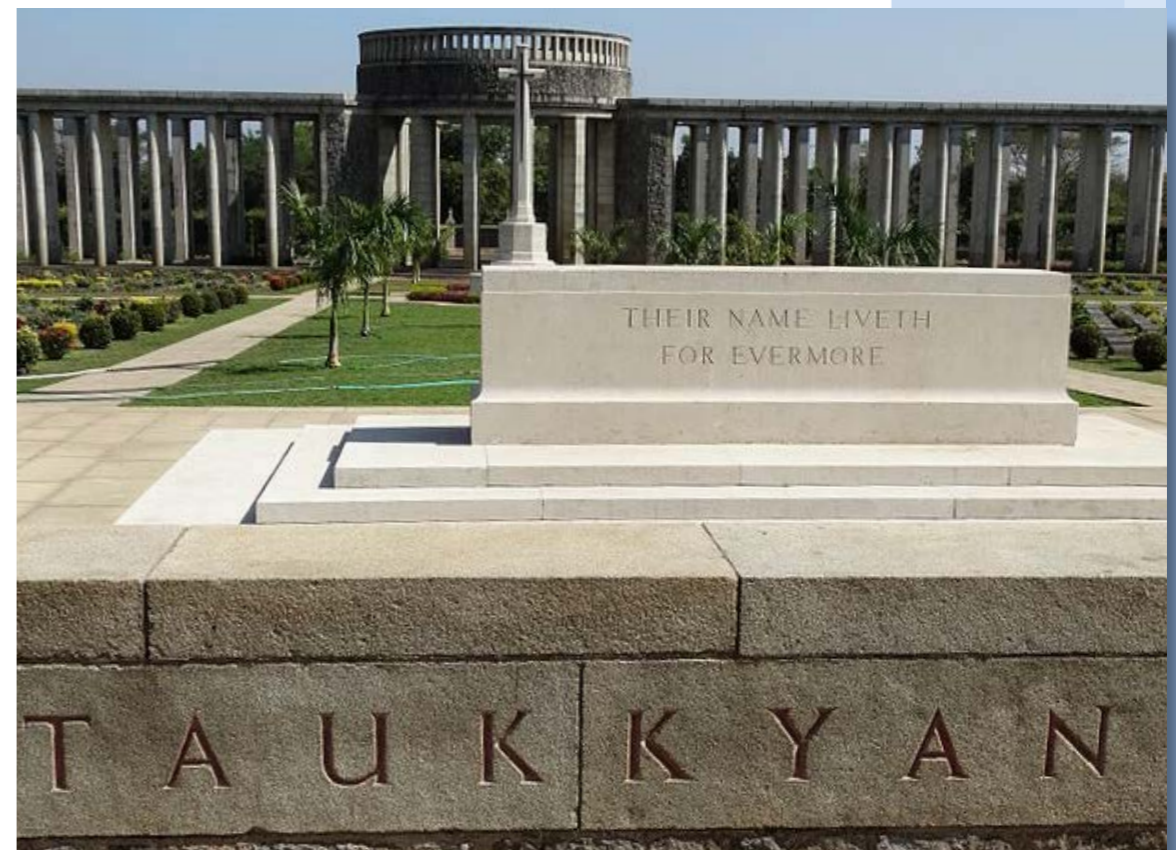
คำถามชวนคิด:

1. ความทรงจำทั่วไปเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่สองมีผลต่อการสร้างเอกลักษณ์ประจำชาติร่วมกันในเมียนมาอย่างไร
2. ความทรงจำด้านประวัติศาสตร์จะสามารถก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นหลังจากที่ลิกซ์ล่าอาณานิคมในพม่าสิ้นสุดลงได้หรือไม่
3. ควรสร้างเครื่องเตือนความทรงจำเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่สอง ในฐานะที่เป็นความขัดแย้งในระดับโลกในรูปแบบใดจึงจะมีประโยชน์สำหรับวัฒนธรรมประชาธิปไตยของเมียนมาในปัจจุบัน

¹ <https://www.nma.gov.au/defining-moments/resources/burma-thailand-railway>, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๔

‘ทางรถไฟสายมรณะ’ พม่า-สยาม, เมียนมา (พม่า)
(เครดิต: Wikimedia Commons)

สุสาน The Taukkyan War Cemetery (เครดิต: Wikimedia Commons)

๒. ประเภทของการปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่มีอยู่

วัฒนธรรมการปฏิเสธที่มีอยู่เรื่องชาวโรฮิงญาและการปฏิเสธเหตุการณ์โหดร้ายที่เกิดขึ้นกับชาว โรฮิงญา

คำว่า ‘โรฮิงญา’ เป็นคำทางศาสนาชาติพันธุ์ โดยหมายถึงชนกลุ่มน้อยที่ส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมที่บ้านของบรรพบุรุษอยู่ในรัฐอาระกัน (รัฐยะไข่ - ผู้แปล) ภายใต้พระราชบัญญัติฉุกเฉินว่าด้วยคนเข้าเมืองค.ศ. ๑๙๗๒ (the ๑๙๗๔ Emergency Immigration Act) และพระราชบัญญัติว่าด้วยพลเมือง (Citizen Act) ในปีค.ศ. ๑๙๘๒ ชาวโรฮิงญาจะไม่สามารถขอสัญชาติพม่าได้ ชาวโรฮิงญาในฐานะกลุ่มคนถูกปฏิเสธว่าไม่มีตัวตนอยู่ในประวัติศาสตร์และถูกตีตราอย่างผิดๆ ว่าเป็น เบนกาลี (ชาวบังคลาเทศ)

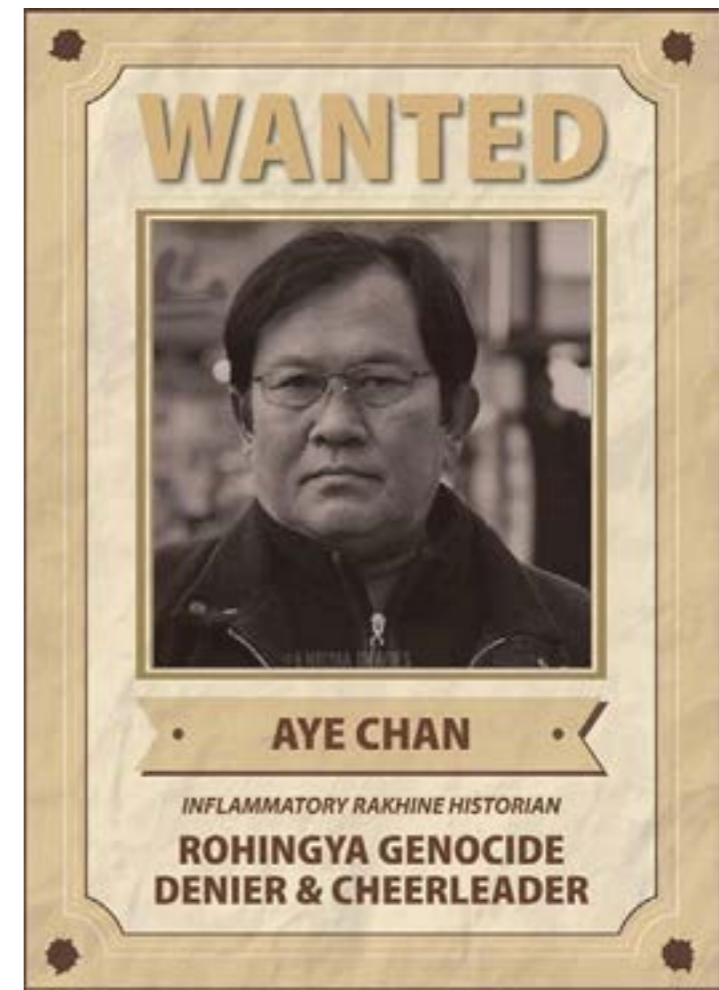
นักวิชาการบางคนมีส่วนสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการปฏิเสธ ตัวอย่าง เช่น ดร. เอ ชาน (Dr Aye Chan) จากมหาวิทยาลัยการศึกษานานาชาติคันทะ (Kanda University of International Studies) ในเมืองชิปะ ประเทศญี่ปุ่น ปฏิเสธว่าโรฮิงญามีรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ที่ต่างกัน และอ้างว่าไม่มีแหล่งอ้างอิงเกี่ยวกับโรฮิงญาที่เป็นที่รู้จักก่อนทศวรรษที่ ๑๙๕๐ และยังได้เขียนบทความเกี่ยวกับเรื่องนี้อีกหลายบทความ เจ้าหน้าที่รัฐและสเปคทรมทางการเมืองส่วนใหญ่ของเมียนมาปฏิเสธข้อเท็จจริงที่ว่า ในหลายปีที่ผ่านมา ชาวโรฮิงญาต้องเผชิญกับเหตุการณ์รุนแรงโหดร้ายและการโจมตีที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

สัญลักษณ์ของนาซี

สวัสดิกะเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ที่ใช้ในประเพณีชาวพุทธมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ ดังนั้นการใช้สัญลักษณ์นี้ในประเทศที่ประชากรส่วนมากเป็นชาวพุทธจึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจ และในบริบทนี้ สัญลักษณ์สวัสดิกะจะไม่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดแบบนาซี อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี เครื่องหมายสวัสดิกะ (และการอ้างอิงอื่นๆ ที่เป็นปัญหา) ปรากฏอยู่ในบริบทที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้สัญลักษณ์พุทธแบบเก่า แม้ว่าพม่าได้รับผลกระทบที่รุนแรงจากสงครามโลกครั้งที่สอง มีชุมชนชาวยิวในประวัติศาสตร์ และมีการริเริ่มทั้งจากรัฐบาลและเอกชนเพื่อสอนเกี่ยวกับและรำลึกถึงโฮโลคอสต์ แต่สัญลักษณ์นาซีกลับถูกใช้ในที่สาธารณะ ตัวอย่างเช่น มีการตีพิมพ์หนังสือเรื่อง “การต่อสู้ของข้าพเจ้า” หรือ Mein Kampf ของฮิตเลอร์ฉบับภาษาพม่าโดยไม่มีการให้ความเห็นที่ร่วมสมัย และยังสามารถซื้อเสืดยัดและสินค้าอื่นๆ ที่มีเครื่องหมายสวัสดิกะในร้านค้าทั่วไป รศ.ดร.วริตตา ศรีรัตน ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การใช้สัญลักษณ์นาซีในวัฒนธรรมป๊อปคัลเจอร์นั้นเกี่ยวข้องกับความนิยมชมชอบผู้นำกองทัพเผด็จการในประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

นอกจากนี้ สัญลักษณ์ของนาซียังปรากฏในวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ทางตะวันตกพบเจอด้วยเช่นกัน วัยรุ่นจะใส่เครื่องหมายเหล่านี้โดยไม่รู้เรื่องโฮโลคอสต์หรือประวัติศาสตร์แท้จริงที่อยู่เบื้องหลัง Rebel Riot ซึ่งเป็นวงดนตรีพังค์ร็อกจากเมียนมาได้ออกมาพูดต่อต้านการใช้สัญลักษณ์ของนาซีและวัฒนธรรมการปฏิเสธการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อยู่หลายต่อหลายครั้ง

[‘Genocide’](#)—เพลงของวง Rebel Riot

โปสเตอร์ที่นักสิทธิมนุษยชนชาวพม่าได้เตรียมขึ้นและเผยแพร่ออนไลน์

“การต่อสู้ของข้าพเจ้า” ของฮิตเลอร์ฉบับภาษาพม่า (เครดิต: Maung Zarni)

Yangon Rebel Riot
(เครดิต: uniteasia.org)

สุเหร่าจามาในซิตต่วย (Sittwe) ที่ถูกสร้างขึ้นในศตวรรษที่ ๑๙ เป็นสัญลักษณ์สำคัญที่แสดงว่าชาวโรฮิงญาอาศัยอยู่ที่จริงและเป็นระยะเวลาชานาน แต่ทางการห้ามไม่ให้เข้าไปในสุเหร่านี้ตั้งแต่ปีค.ศ. ๒๐๒๑ (เครดิต: โรนัน ลี)

กุตูปาลอง (Kutupalong) และค่ายอพยพใกล้เคียงที่อยู่ใกล้กับค็อกซ์ บาซาร์ (Cox's Bazar) ในบังคลาเทศ กลายเป็นที่อยู่อาศัยของผู้อพยพชาวโรฮิงญามากกว่าหนึ่งล้านคน (เครดิต: โรนัน ลี)

ในเมืองซิตต่วยเพียงไม่กี่ร้อยเมตรจากสลัมของชาวโรฮิงญา มีการพนัสนิรู่ภาพต่อต้านชาวโรฮิงญาที่หน้าร้านค้าที่เคยเป็นของชาวโรฮิงญา ซึ่งคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่นาซีทำลายธุรกิจของชาวยิว (เครดิต: โรนัน ลี)

กลุ่มให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมพยายามรับมือการอพยพของชาวโรฮิงญาจำนวนมากจากเมียนมาในปีค.ศ. ๒๐๑๗ (เครดิต: โรนัน ลี)

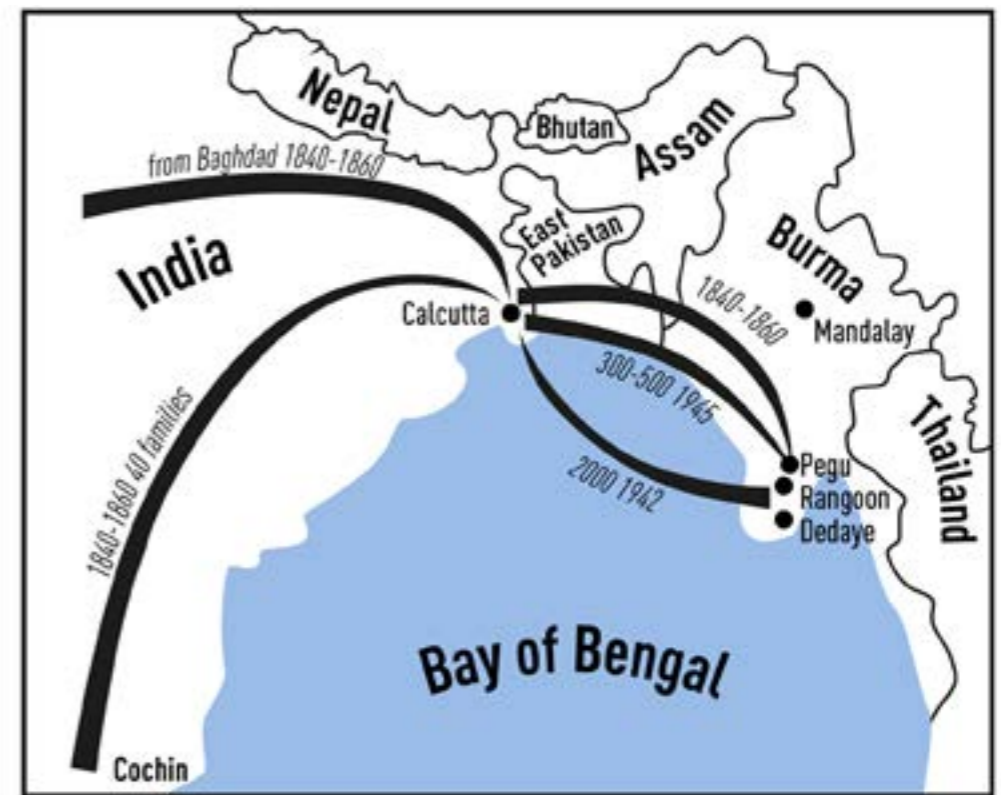
๓. ประเด็นหลักจากประวัติศาสตร์ร่วมสมัยใดที่เกี่ยวข้องกับงานของเราที่เป็นการต่อต้านการปฏิเสและบิดเบือนโฮโลคอสต์ และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

เมียนมานั้นภูมิใจในความหลากหลายทางประวัติศาสตร์ในประเทศ ซึ่งรวมไปถึงมรดกของชาวยิวและการต่อต้านความรุนแรงของคนในประเทศ

ชาวยิวในฐานะส่วนหนึ่งของพหุสังคมในเมียนมา (พม่า)

คุณสามารถรับชมการนำเสนอเกี่ยวกับชุมชนชาวยิวในเมียนมาในการประชุมสัมมนา “Identifying and countering Holocaust distortion: Lessons for and from Southeast Asia” ของแซมมี ซามูเอล เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๐๒๑ (ภาษาอังกฤษ): <https://www.nigdywiecej.org/en/multimedia/video-materials/๔๗๕๗-symposium-%E1%๘๐%๙Cidentifying-and-countering-holocaust-distortion-lessons-for-and-from-southeast-asia%E1%๘๐%๙D,-๒๓-๒๖-๑๑-๒๐๒๑,-part-๘>

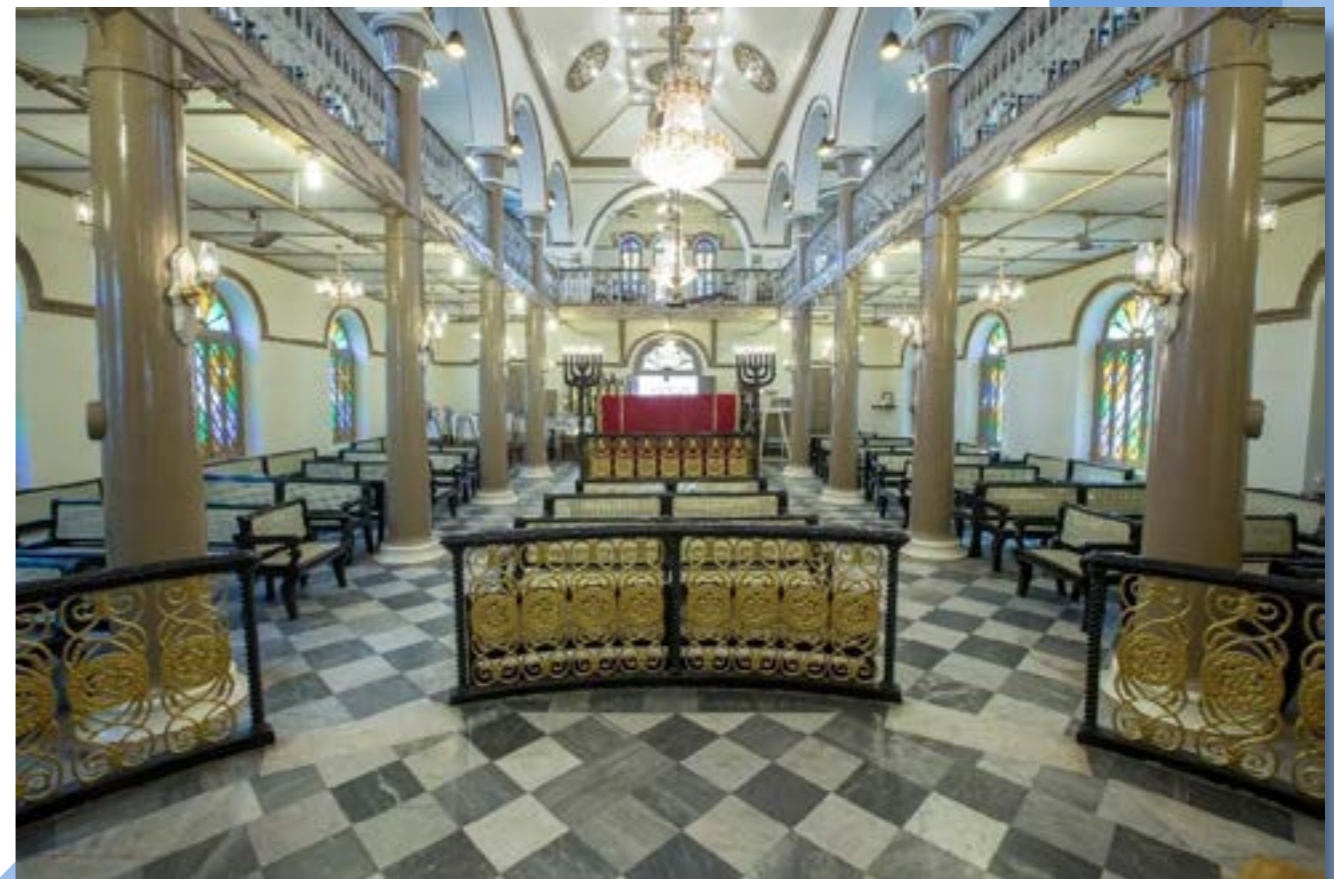
ในปัจจุบัน ชาวยิวเป็นชนกลุ่มน้อยด้านศาสนาที่มีจำนวนน้อยที่สุดในเมียนมา คือมีเพียงยี่สิบคนเท่านั้นจากประชากรในประเทศทั้งหมด ๕๒ ล้านคน อย่างไรก็ตาม ในอดีตพม่าเคยมีประชากรยิวที่มากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในช่วงที่รุ่งเรืองที่สุดเคยมีชาวยิวถึง ๓,๐๐๐ คนอาศัยอยู่ในพม่า

การเดินทางของชาวยิวจากพม่าและไปยังพม่าในศตวรรษที่ ๑๙ และ ๒๐ (เครดิต: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/myanmar-virtual-jewish-history-tour>)

โบสถ์มุสเมอาห์ เยซัว เป็นหนึ่งในสถานที่ ๑๘๘ แห่งที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นอาคารมรดกของกรุงย่างกุ้ง (เครดิต: แซมมี ซามูเอลส์; NEVER AGAIN)

ใครคือชาวยิวคนแรกในพม่า

ชาวยิวคนแรกในประเทศที่เป็นที่รู้จักและได้รับการบันทึกไว้คือโซโลมอน กาบิรอล (Solomon Gabirol) ผู้บัญชาการกองทัพในสมัยพระเจ้าอลองพญาในศตวรรษที่ ๑๘ เขาเป็นชาวยิวอินเดียหรือที่เรียกกันว่า กลุ่มเบเน อิสราเอล (Bene Israel) หลังจากนั้นประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนชาวยิวในพม่าจะเป็นชาวยิวจากประเทศอิรัก นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงกับกาเลียเซีย (ยุโรปตะวันออก หรือประเทศโปแลนด์ในปัจจุบัน) และโรมาเนียอีกด้วย โกลเดนเบิร์ก (Goldenberg) พ่อค้าชาวยิวจากโรมาเนียได้เดินทางมายังพม่า **โซโลมอน ไรเนอมาน (Solomon Reineman)** จากกาเลียเซียเดินทางมาถึงกรุงย่างกุ้งในปีค.ศ. ๑๘๕๑ เขาเป็นผู้จัดทำสิ่งของให้กับกองทัพสหราชอาณาจักรและยังได้เปิดร้านค้าในที่ต่างๆ อีกด้วย หนังสือเรื่อง 'Masot Shelomo' ('Solomon's Travels' หรือ 'การเดินทางของโซโลมอน' ที่ตีพิมพ์ในปีค.ศ. ๑๘๘๔) ของเขามีบทที่เกี่ยวกับประเทศอินเดีย จีน และพม่า และยังเป็นหนังสือภาษาฮิบรูเรื่องแรกๆ ที่เกี่ยวกับพม่าอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ชาวยิวส่วนมากที่เดินทางมายังกรุงย่างกุ้ง/ย่างกุ้งคือชาวยิวจากกรุงแบกแดดเพราะ ณ เวลานั้น พม่าเป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยโอกาสทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดชาวยิวเหล่านี้ พ่อค้าบางคนจากเมืองกัลกัตตาเดินทางมายังพม่าแต่ไม่ได้ตั้งรกรากถิ่นฐานที่นี่ ชาวยิวเริ่มย้ายมาอาศัยในพม่าเมื่อพม่ากลายเป็นอาณานิคมของสหราชอาณาจักรหลังจากทศวรรษที่ ๑๘๒๐ ชาวยิวในเวลานั้นต้อนรับขับสู้ชาวยิวเป็นอย่างดี อันที่จริงแล้ว ชาวยิวพม่านั้นใจกว้างต่อชาวยิวเป็นเวลามากกว่า ๑๕๐ ปี ที่พม่านั้นไม่มีระบบชนชั้นวรรณะเหมือนที่อินเดียและลักษณะภูมิอากาศยังเหมาะกับการทำธุรกิจมากกว่าด้วย

สุสานชาวยิวในเมืองย่างกุ้งมีหลุมฝังศพมากกว่า ๗๐๐ แห่ง

ชาวยิวจากกรุงแบกแดดเหล่านี้คือใคร

ชาวยิวจากกรุงแบกแดดเป็นชาวยิวเป็นชาวยิวเซฟาร์ดี (ชาวยิวที่มีบรรพบุรุษจากคาบสมุทรไอบีเรีย คือประเทศสเปนและโปรตุเกส ในปัจจุบัน - ผู้แปล) ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ชาวยิวเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากกรุงแบกแดดหรือเมืองบาสรา (Basra) และหลายคนมีบรรพบุรุษเป็นชาวยิวจากคาบสมุทรไอบีเรียที่ถูกกลืนโทษและขับออกจากสเปนในช่วงยุคกลาง ชาวยิวหลายคนจึงมาตั้งรกรากในจักรวรรดิออตโตมันซึ่งในเวลานั้นรวมเอากรุงแบกแดดเข้าไปด้วยและตั้งอยู่ในยุโรปตะวันออกเฉียงใต้

คุณสามารถอ่านเรื่องชาวยิวเซฟาร์ดีเพิ่มเติมได้ที่ (ภาษาอังกฤษ) :

<https://www.myjewishlearning.com/article/who-are-sephardic-jews/>

การตั้งถิ่นฐานในพม่าเป็นครั้งแรกของชาวแบกแดดน่าจะเกิดขึ้นในปีค.ศ. ๑๘๕๑

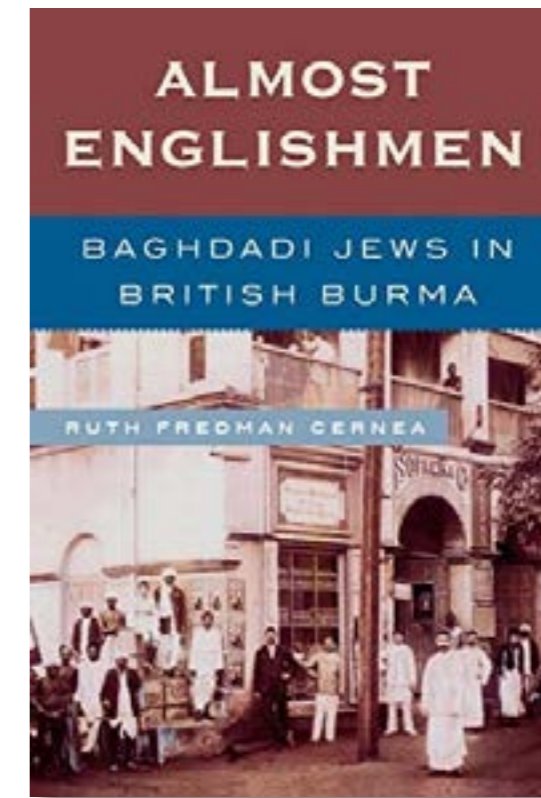
เมื่อชาวยิวเดินทางมาถึงที่ใดก็มักจะสร้างสุสาน มิกเวห์ (mikveh หรือพิธีกรรมอาบน้ำ) โบสถ์ยิว และสถานที่สำหรับสวดมนต์ เรียนรู้ และศึกษาของชาวยิว ชาวพม่าที่นับถือศาสนาฮินดูมักจะอาศัยอยู่ในกรุงย่างกุ้ง (ย่างกุ้ง) เป็นหลัก และยังมีอาศัยอยู่ในเมืองอื่นๆ ด้วย เช่น เมืองมัณฑะเลย์ โบสถ์ยิวแห่งแรกก่อสร้างขึ้นในกรุงย่างกุ้งเมื่อปีค.ศ. ๑๘๕๗ มีชื่อว่า โบสถ์มุสเมอาร์ท เยชัว (*Musmeah Yeshua Synagogue* ซึ่งเป็นภาษาฮิบรู แปลว่า นำการไถ่บาปมาให้) โดยสร้างด้วยไม้ในตอนแรกและสร้างใหม่ด้วยหินในภายหลัง ในทศวรรษที่ ๑๙๓๐ ได้มีการสร้างโบสถ์ยิวขึ้นอีกหนึ่งแห่ง

สถานะของชาวยิวในสังคมพม่าในช่วงภายใต้การปกครองของสหราชอาณาจักรเป็นอย่างไร

ในหนังสือเรื่อง *Almost Englishmen: Baghdadi Jews in British Burma* ดร. รูธ เฟร็ดแมน เซอร์เนีย (Dr. Ruth Fredman Cernea) ได้เขียนว่าในลำดับของสังคมอาณานิคมนั้น ชาวยิวถูกมองว่าอยู่เหนือชาวพม่าแต่ไม่เคยเทียบเท่ากับชาวคริสต์ (ชาวสหราชอาณาจักร)

ชุมชนชาวยิวนั้นมีความหลากหลายต่างๆ :

- ▶ มีอัตลักษณ์ของชาวยิวที่ซับซ้อนซึ่งรวมเอาสิ่งที่สืบทอดมาจากแบกแดด อิทธิพลใหม่จากพม่า การเป็นผู้อยู่ภายใต้การปกครองของสหราชอาณาจักร และการพูดหลายภาษาเอาไว้ด้วยกัน นอกจากนี้ ยังมีชาวยิวอินเดีย หรือกลุ่ม เบเน อิสราเอล ที่รู้ภาษาอังกฤษและทำงานให้กับชาวสหราชอาณาจักรในย่างกุ้ง
- ▶ ครั้งหนึ่ง ชุมชนเคยมีชุดคัมภีร์ Sifrei Torah 126 เล่ม คัมภีร์ Talmud Torah กลุ่มโซออนนิสต์ และองค์กรการกุศลและองค์กรเพื่อชุมชนอีกจำนวนมาก
- ▶ ชาวยิวเข้าไปมีส่วนร่วมในภาคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการค้า สัตวแพทย์ และงานราชการ พวกเขาที่มีที่นั่งอยู่ในคณะกรรมการการปกครองตนเองเมืองย่างกุ้ง (Rangoon Municipal Committee) ชุมชนชาวยิวเคยมีโรงเรียนศาสนาฮินดูในช่วงที่รุ่งเรืองที่สุดเคยมีนักเรียนถึง 200 คน และเคยมีนายกเทศมนตรีชาวยิวสองคน คือ มีสโตร์ราฟาเอล (Mr. Raphael) เคยเป็นนายกเทศมนตรีของเมืองบะสซิน (Bassein) และเดวิด โซฟาร์ (David Sphaer) เคยเป็นนายกเทศมนตรีของเมืองย่างกุ้งในทศวรรษที่ 1930

ตระกูลโซฟาร์เป็นหนึ่งในครอบครัวชาวยิวที่สำคัญในพม่าในช่วงที่อยู่ภายใต้การปกครองของสหราชอาณาจักร เดวิด โซฟาร์เคยดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเป็นเวลาสั้นๆ และอาคารโซฟาร์ (Sofaer building) ที่ยังคงยังคงตั้งอยู่ที่หัวมุมถนนปานโสดาน (Pansodan Street หรือถนนเฟร (Phayre Street)) และถนนเมอร์ชานต์ (Merchant Street) รูปถ่ายนี้ถ่ายเมื่อธุรกิจของตระกูลโซฟาร์เพิ่งเริ่มขึ้นบนถนนเมอร์ชานต์ (เครดิต: Wikimedia Commons)

ร้านขายโคคา โคล่าแห่งแรกในกรุงเทพฯ (เครดิต: แฟ้มข้อมูลของแซมมี่ ชามูเอลส์)

ชุมชนชาวยิวได้บริจาคเงินจำนวนมากให้กับโรงเรียน หอสมุด โรงพยาบาลในท้องถิ่น และยังช่วยธุรกิจของชาวพม่าด้วยวิธีต่างๆ อันที่จริงแล้ว ชาวยิวจากแบกแดดในพม่านั้นอยู่ในสภาพสังคมที่หลากหลายมาก โดยอยู่ร่วมกับชาวพม่า ชาวอาร์เมเนีย ชาวอินเดีย และชาวจีน

นายกเทศมนตรีชาวยิวของเมืองพะสิม อาร์. เอ. ราฟาเอล (จอห์น) (R.A. Raphael (John)) ๑๙๓๐-๑๙๓๗ (เครดิต: แฟ้มข้อมูลของแซมมี่ ชามูเอลส์)

เกิดอะไรขึ้นระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง

ชาวยิวหลายคนที่เป็นคนภายใต้การปกครองของสหราชอาณาจักรจำเป็นต้องอพยพออกจากพม่าหลังที่ญี่ปุ่นเข้ายึดครองประเทศ (๑๙๔๒-๑๙๔๕) ชาวยิวประมาณ ๕๐๐ คนกลับมาที่พม่าหลังจากสงครามสิ้นสุดลงและพบว่าชาวพม่าเข้าไปอาศัยในบ้านของตน และยังมีกำไลขโมยของในบ้านด้วย ชุมชนชาวยิวในบางพื้นที่ซึ่งรวมไปถึงมัณฑะเลย์ต้องพบกับจุดจบหลังจากเหตุการณ์นี้

ในขณะเดียวกันชาวยิวที่ยังคงอาศัยอยู่ในพม่าหรือเดินทางกลับมาได้พบเห็นและช่วยก่อตั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอิสราเอลและพม่า เมียนมายังเป็นประเทศแรกในทวีปเอเชียที่ยอมรับอิสราเอลซึ่งเป็นรัฐอิสระใหม่ในปีค.ศ. ๑๙๔๙ อู นู (U Nu) นายกรัฐมนตรีของพม่าเป็นประมุขแห่งรัฐต่างชาติคนแรก地去เยือนอิสราเอลในปีค.ศ. ๑๙๕๕ ในปีค.ศ. ๑๙๖๑ เดวิด เบน-กูเรียน (David Ben Gurion) นายกรัฐมนตรีของอิสราเอลได้ใช้เวลาสองสัปดาห์ในพม่า ผู้นำของอิสราเอลเช่น ยิตซัค เบน-ซวี (Yitzhak Ben-Zvi) โกลดา เมียร์ (Golda Meir) โมเช ดายัน (Moshe Dayan) และชิมอน เปเรส (Shimon Peres) ก็เคยไปเยือนพม่าด้วย อย่างไรก็ตามหลังจากที่กองทัพทำการปฏิวัติในปีค.ศ. ๑๙๖๒ ชาวยิวจำนวนมากต้องออกจากประเทศพม่าอีกครั้งเมื่อลัทธิชาตินิยมพุทธได้รับความนิยมมากขึ้นและสถานะของชนกลุ่มน้อยในพม่าและเศรษฐกิจของประเทศย่ำแย่ลง ชาวยิวจำนวนมากอพยพไปยังอิสราเอล ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ทุกวันนี้ ลูกหลานของชาวยิวพม่ามีอัตลักษณ์แบบแบกแดด-พม่า-ยิวที่น่าสนใจซึ่งเป็นมากกว่าอัตลักษณ์แบบเมียนมาอย่างเดี่ยวเท่านั้น ซึ่งเป็นหัวข้อที่สามารถนำมาทำวิจัยต่อยอดได้

อู นู นายกรัฐมนตรีของพมานั่งรถไปตามถนนอัลเลนบีในกรุงเนโรวีฟ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ (เครดิต: แซมมี่ ซามูเอลส์)

นายกรัฐมนตรีโมเช ดายันต้อนรับ อู นู นายกรัฐมนตรีของพม่าที่สนามบินลอด (Lod Airport) เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ (เครดิต: แซมมี่ ซามูเอลส์)

นายกรัฐมนตรีเดวิด เบน-กูเรียนแต่งกายในชุดประจำชาติพม่าระหว่างการเยือนกรุงย่างกุ้ง ในฐานะแขกของอู นู นายกรัฐมนตรีพม่า วันที่ ๑ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๖๑ (เครดิต: แซมมี่ ซามูเอลส์)

นายกรัฐมนตรีเดวิด เบน-กูเรียนเยี่ยมชมมหาเจดีย์ชเวดากอง (เครดิต: แฟ้มข้อมูลของแซมมี่ ชามูเอลส์)

ครอบครัวชาวมูเอลส์

ในทางประวัติศาสตร์แล้ว มีครอบครัวชาวยิวที่มีชื่อเสียงหลายครอบครัว หนึ่งในนั้นคือตระกูลชาวมูเอลส์ โมเสส ชาวมูเอลส์เป็นผู้นำชุมชนชาวยิวตั้งแต่ปีค.ศ. ๑๙๗๘ โมเสส ภรรยาของเขา และลูกทั้งสามคน คือลูกสาวสองคน และชาวมูเอล ลูกชาย เป็นผู้ดูแลโบสถ์มูสเมอาร์ท เยชัว และสุสานชาวยิวที่มีหลุมฝังศพกว่า ๖๐๐ แห่ง โบสถ์ยิวแห่งนี้ยังคงเปิดต้อนรับครอบครัวต่างๆ ที่ยังคงอาศัยอยู่ในกรุงย่างกุ้ง นักท่องเที่ยวต่างชาติชาวยิว นักการทูต และชาวต่างชาติที่อาศัยในพม่า การประกอบพิธีมิชนัน (minyan) ประจำวันที่จำเป็นต้องมีผู้ชายชาวยิวอย่างน้อย ๑๐ คนนั้นเป็นเรื่องที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ แต่โบสถ์มูสเมอาร์ท เยชัวก็ยังเปิดอยู่เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของอัตลักษณ์ชาวยิว และยังเป็นสถานที่สำหรับจัดงานพิธีกรรมอีกด้วย

หลังจากที่โมเสส ชาวมูเอลส์เสียชีวิตลงเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา แซมมี ชาวมูเอลส์ บุตรชายของเขา ก็กลายเป็นผู้นำชุมชนแทน เขาเข้ารับการศึกษาที่เยชิวา (yeshiva หรือ โรงเรียนสอนศาสนาชาวยิวขั้นสูง - ผู้แปล) และอาศัยอยู่ในนิวยอร์กแต่ก็กลับมาเพื่อสืบสานวัฒนธรรมชาวยิวในพม่า ด้วยเหตุผลนี้เอง ในปีค.ศ. ๒๐๐๖ เขาจึงก่อตั้งบริษัทท่องเที่ยวชื่อว่า ชาลอม (Shalom) เพื่อส่งเสริมชาวพม่าที่นับถือศาสนาชาวยิว ในไม่กี่ปีหลังมานี้ ชุมชนชาวยิวได้รับความสนใจจากนานาชาติเนื่องมาจากงานที่แซมมี ชาวมูเอลส์และชาวยิวคนอื่นๆ ทำ ชุมชนชาวยิวในพม่าเป็นส่วนหนึ่งของ Euro-Asian Jewish Congress และองค์กรชาวยิวอื่นๆ

เมียนมาอาจเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่พูดถึงเหตุการณ์โฮโลคอสต์ในบทเรียน แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ความรู้เกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวก็ยังมีน้อย ด้วยเหตุนี้ ชุมชนชาวยิวจึงได้พยายามส่งเสริมการทำความเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความหลากหลายร่วมสมัยในเมียนมาให้กับชาวพม่าและยังมีการจัดงานเพื่อรำลึกและให้ความรู้เกี่ยวกับโฮโลคอสต์ให้กับนักเรียนนักศึกษาอีกด้วย

ครอบครัวชาวยิวพม่า (เครดิต: แฟ้มข้อมูลของแซมมี ชาวมูเอลส์)

แชมมี่ ชามูเอลส์ ผู้นำชุมชนชาวยิว (เครดิต: แชมมี่ ชามูเอลส์)

“ทุกปี เราจะจัดงานวันรำลึกโฮโลคอสต์ (Holocaust Remembrance Day) สำหรับนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยอย่างกรุงเทพฯและมหาวิทยาลัยอื่นๆ ในวันที่ ๒๗ มกราคม โดยมีผู้ร่วมงาน ๓๐๐-๕๐๐ คน เราจะพาผู้ร่วมงานเยี่ยมชมโบสถ์ยิว เล่าเรื่องศาสนายูดาห์ให้พวกเขาฟัง จากนั้นเราอาจจะพาพวกเขาไปโบสถ์คริสต์ วัด และสุเหร่าใกล้ๆ สำหรับผู้ร่วมงานหลายคน นี่คือครั้งแรกที่พวกเขาได้ไปสถานที่เหล่านี้”

- แชมมี่ ชามูเอลส์, ผู้นำชุมชนชาวยิว

ระหว่างการประกอบพิธีกรรมต่างศาสนาในบ้านพักของนางอองซาน ซูจี ที่ปรึกษาแห่งรัฐ (เครดิต: แชมมี่ ชามูเอลส์)

ผู้เข้าเยี่ยมชมโบสถ์ยิวในกรุงย่างกุ้ง (เครดิต: แชมมี่ ชามูเอลส์)

ผู้เข้าเยี่ยมชมที่โบสถ์ยิวในกรุงย่างกุ้ง (เครดิต: แซมมี ซามูเอลส์)

“แคมเปญ *We Remember* (เรายังจดจำ) ที่เราจัดเป็นประจำทุกปีไม่ได้เกี่ยวกับโฮโลคอสต์เท่านั้น แต่เราต้องการพูดคุยเกี่ยวกับปัจจุบัน เราทำให้คนสนใจเหตุการณ์โหดร้ายที่กำลังเกิดขึ้น สนใจเรื่องชนกลุ่มน้อยในพม่าที่ถูกกลบโหมก เราส่งเสียงเพื่อคนเหล่านี้”
- แซมมี ซามูเอลส์, ผู้นำชุมชนชาวยิว

แซมมี ซามูเอลส์ เข้าพบพระสันตะปาปาฟรานซิสระหว่างเสด็จเยือนเมียนมา
ในค.ศ. ๒๐๑๗ (เครดิต: แซมมี ซามูเอลส์)

คำถามชวนคิด:

1. อะไรคือสิ่งที่หายไปจากความรู้ปัจจุบันและวาทกรรมสาธารณะเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในเมียนมา
2. เราจะสามารถใช้มรดกตกทอดของชาวบิวเพื่อสร้างสังคมที่เป็นพหุสังคม เปิดกว้าง และรับฟังความเห็นของผู้อื่นในพม่าได้อย่างไร
3. การให้การศึกษาเรื่องโฮโลคอสต์ที่ช่วยขจัดอคติและการสอนเรื่องความโหดร้ายที่เกิดขึ้นกับชาวโรฮิงญาในเมียนมาอย่างไร

แคมเปญ WE REMEMBER ที่วัดเมียนมา
(เครดิต: แซมมี่ ชามูเอลส์)

งานเฉลิมฉลองฮานุกกาห์ (Hanukkah Celebration) ที่โบสถ์ยิวในกรุงย่างกุ้ง (เครดิต: แซมมี่ ซามูเอลส์)

งานต่างศาสนาที่โบสถ์ยิวในกรุงย่างกุ้ง (เครดิต: แซมมี่ ชามูเอลส์)

การขัดขึ้นในประเทศ

หนึ่งในการรณรงค์เพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่น่าสนใจที่สุดในเมียนมาคือ แคมเปญกุหลาบขาว หรือ White Rose Campaign ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความสามัคคีและความสงบสุขต่างศาสนาในเมียนมาและแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับชนกลุ่มน้อยชาวอิสลามซึ่งรวมไปถึงชาวโรฮิงญา ชาวพุทธจะมอบดอกกุหลาบสีขาวให้กับชาวมุสลิมในสุเหร่าใกล้ๆ หลังจากที่ทำละหมาดเสร็จ นักเคลื่อนไหวต่างศาสนาเริ่มแคมเปญกุหลาบขาวไม่นานหลังจากที่สถานที่สำหรับทำละหมาดของชาวมุสลิมถูกปิดลงโดยพระชาวมุทธชาตินิยมที่นำผู้ประท้วงเข้าไปในพื้นที่ของชาวมุสลิมสามแห่งในเขตเมืองดากองทางตอนใต้ (South Dagon) ในกรุงย่างกุ้งในคืนวันที่ ๑๔-๑๕ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๑๙ ผู้ริเริ่มแคมเปญกุหลาบขาวคือ ท่าน พระสงฆ์อะชิน เสงฺติตะ (Venerable Ashin Seindita) และผู้นำศาสนาอื่นๆ โดยเริ่มต้นในกรุงย่างกุ้งและแพร่ไปยังเมืองอื่นๆ อย่างรวดเร็ว คือ สะกาย (Sagaing) มะละ-หม่ม (Mawlamyine) มัณฑะเลย์ (Mandalay) ะโค (Bago) เนปยีดอ (Naypyitaw) และแปร (Pyay)

รับชม เทท ชเว วิน (Thet Swe Win) นักเคลื่อนไหวต่างศาสนา และผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการบริหาร Synergy - Social Harmony Organization เล่าเรื่องแคมเปญนี้ (ภาษาอังกฤษ):

<https://drive.google.com/file/d/๑๑m๙loTtc๒zmZLIFrOyS๙rvsBun๔ZkYZk/view>

แคมเปญกุหลาบขาวร่วมสมัยในเมียนมาได้รับแรงบันดาลใจมาจากการใช้สัญลักษณ์ของ กุหลาบขาว หรือกลุ่มนักศึกษาต่อต้านนาซีที่ก่อตั้งขึ้นในปีค.ศ. ๑๙๔๒ การเคลื่อนไหวใต้ดินนี้สนับสนุนการต่อต้านโดยไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อเป็นวิธีต่อต้านการปกครองของนาซีในประเทศเยอรมนี

แคมเปญกุหลาบขาวในกรุงย่างกุ้งและเมืองอื่นในเมียนมา
(เครดิต: เทท ชเว วิน)

กลุ่มกุหลาบขาวในเยอรมนีได้:

- ▶ เขียนและพิมพ์ใบปลิวปลุกใจให้ชาวเยอรมันเข้าร่วมต่อต้านการปกครองของนาซีกับตน
- ▶ แจกจ่ายใบปลิวไปตามที่อยู่ที่อยู่กลุ่มเลือกจากสมุดโทรศัพท์ ที่มหาวิทยาลัย และสถานที่อื่นๆ
- ▶ เขียนกราฟฟิตี้ "Down with Hitler" ("ฮิตเลอร์จลาจล") และ "Freedom" ("เสรีภาพ") บนกำแพงทั่วเมืองมิวนิค

เรื่องราวนี้อาจเป็นจุดเริ่มต้นที่น่าสนใจเพื่อสอนเรื่องโฮโลคอสต์พร้อมกับการอ้างอิงร่วมสมัยในเมียนมาและในภูมิภาค

เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ กุหลาบขาว ขบวนการต่อต้านนาซีของนักศึกษา (ภาษาอังกฤษ):

<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/white-rose>

เทท ซเว วิน พร้อมสมาชิกในครอบครัวกำลังยื่นดอกไม้ให้กับชาวมุสลิมในกรุงย่างกุ้ง
(เครดิต: เทท ซเว วิน)

คำถามชวนคิด:

1. วิธีและเครื่องมือเพื่อต่อต้านความรุนแรงและความเกลียดชังต่อชนกลุ่มน้อยในปัจจุบันนี้มีอะไรบ้าง
2. เหตุใดกลุ่มต่อต้านทูลลาบชาจากเยอรมนีถึงเป็นต้นแบบสำหรับเยาวชนในเมียนมาและประเทศอื่นๆ ในปัจจุบัน

อาลี อัล-นาซานี (Ali Al-Nasani) ผู้อำนวยการของ Heinrich Boell Stiftung ก็มพูชาบอกเล่าเรื่องราวของขบวนการทูลลาบชาให้กับชาวกัมพูชา, ๒๐๑๙ (เครดิต: NEVER AGAIN Association)

สารบัญ

“สะยาดอ บะคะตะ เสงัดิตะ (Sayadaw Badata Seindita) จาก Light มอบดอกทูลลาบสีขาวให้กับเลขาธิการของ KAICIID ท่านไฟซาล บิน มูอัมมาร์ (H.E Faisal Bin Muaammar) และที่ปรึกษาอาวุโส ศาตราจารย์โมฮัมเมต อาบู-ไนเมอร์ (Professor Mohammed Abu-Nimer) (เครดิต: White Rose Facebook group)

ราฟาล พานโควสกี จาก NEVER AGAIN ใส่เสื้อยืดของแคมเปญทูลลาบชาของเมียนมาและผู้ลี้ภัยเด็กชาวโรฮิงญาในบังคลาเทศ, พฤศจิกายน ค.ศ. ๒๐๑๙ (เครดิต: NEVER AGAIN Association)

ข้อมูลประเทศ (ประวัติโดยย่อ)

ไทย

ด้านหน้าของอาคารสถานที่ตั้งพิพิธภัณฑ์ทางรถไฟไทย - พม่า
(เครดิต: พิพิธภัณฑ์ทางรถไฟไทย - พม่า)

ภูมิหลังและบริบท

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของประเทศและเหตุการณ์หลักที่เกี่ยวกับความรุนแรงหมู่
ไทยเป็นเพียงประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ไม่เคยตกเป็นอาณานิคมตะวันตก การปกครองด้วยระบอบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์ถูกยกเลิกในปีพ.ศ ๒๔๗๕ และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ‘ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญ ๒๐ ฉบับ มีการรัฐประหาร
๑๒ ครั้งและอยู่ภายใต้การปกครองของกองทัพกว่า ๓๔ ปี’^๑

นี่จึงทำให้กองทัพกลายเป็นส่วนสำคัญของสถาบันการเมืองของไทย *ความรุนแรงที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการขัดแย้งผู้มี
อำนาจผ่านการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน การประท้วงและความทรงจำเกี่ยวกับเหตุการณ์
เหล่านี้เป็นเรื่องโต้แย้งกันในวาทกรรมสาธารณะในประเทศไทย*

ตัวอย่างของเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ มีเช่น

▶ ในปี 2516 นักศึกษาได้เรียกร้องให้รัฐบาลทหารลงจากอำนาจและให้มีการใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ รัฐบาลสืบทอดให้ทหารยิงเหล่าผู้
ชุมนุม ส่วนพลีชีพเสียชีวิตทั้งหมด 77 รายและบาดเจ็บอีก 80 ราย ในปี 2517 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และรัฐบาล
ทหารถูกโค่นอำนาจลง

▶ เหตุการณ์สังหารหมู่นักศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ – ในวันที่ 6 ตุลาคม 2019 มีการประท้วงใหญ่ที่มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์เพื่อคัดค้านการเดินทวงคืนมาชอว์เพ็ดจการ์ จอมพล **ถนอม กิตติขจร** อดีตรัฐมนตรีในต่างประเทศ กลุ่มมือ
ฝ่ายขวาทำการจู่โจมและสังหารหมู่นักศึกษา ส่วนพลีชีพนักศึกษาเสียชีวิตอย่างน้อย 46 คน มีผู้บาดเจ็บและถูกจับกุมจำนวนมาก ทว่าการ
ไม่สามารถหาตัวผู้กระทำผิดได้และไม่มีใครได้รับโทษจากการก่อความรุนแรงในครั้งนี้

▶ พฤษภาทมิฬ 2535 – อีกหนึ่งตัวอย่างการใช้ความรุนแรงเพื่อปราบปรามผู้ประท้วงที่เรียกร้องประชาธิปไตย

▶ ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประชากรส่วนใหญ่ในไทยเป็นชาวพุทธ ซึ่งชาวพุทธนอกประเทศก็ใช้สิ่งนี้เป็นจุดอ้างอิงเช่นกัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประชากรส่วนใหญ่ของ
ประเทศจะเป็นชาวพุทธแต่ก็มีความหลากหลาย และยังมีกลุ่มชนพื้นเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์อีกมากมาย เช่น ชาวม้ง กะเหรี่ยง มุสลิมมาเลย์
และอื่นๆ ชาวมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ติดกับ
ชายแดนประเทศมาเลเซีย ชาวมุสลิมเหล่านี้อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มาเป็นเวลานาน ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อเป็นระยะเวลานานในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้เป็นเรื่องละเอียดอ่อนและมีผลต่ออารมณ์เป็นอย่างมาก ความขัดแย้งนี้มียุทธศาสตร์ประกอบมากมาย ไม่ว่าจะเป็นชาติพันธุ์
ความแตกต่างทางศาสนา และความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างชาวมุสลิมมาเลย์ที่ต้องการรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ซึ่งตรงข้ามกับ
อัตลักษณ์ของชาวไทยพุทธและกฎของไทยพุทธ ภูมิภาคนี้จึงต้องพบกับความตึงเครียด ความรุนแรง และการก่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับ
รัฐ **เหตุการณ์ตากใบ** เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๗ ที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยเริ่มต้นมาจากชาวมุสลิมกว่า ๑,๕๐๐
คนออกมาประท้วงต่อต้านการจับกุมชาวมุสลิมด้วยกัน การประท้วงเกิดความรุนแรงขึ้นเมื่อชาวบ้านปากกอนหินในตำบองที่ตอบโต้ด้วยการ
ยิงปืนใส่ฝูงชน มีชาวมุสลิมและชาวพุทธเสียชีวิตในเหตุการณ์นี้ ๘๕ จากการขาดอากาศหายใจและอาการบาดเจ็บจากการโดนโจมตีด้วย
ระหว่างที่ถูกขนตัวไปยังค่ายทหาร และทางการไม่สามารถหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้เช่นเดียวกับกรณีอื่นๆ

คำถามชวนคิด :

1. การปกครองโดยทหารในอดีตส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศในด้านความสงบระหว่างชาติพันธุ์อย่างไรบ้าง

2. การนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในอดีตเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการสร้างความปรองดองในประเทศหรือไม่

ประติมากรรม ๖ ตุลา ๑๙
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์
(เครดิต: Wikimedia Commons)

1 The State of Conflict and Violence in Asia, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๕, <https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/๒๐๑๗/๑๐/Thailand-StateofConflictandViolence.pdf>

ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นิพนธ์: หัวข้อหลัก องค์ประกอบหลักของการสร้างเครื่องเตือนความทรงจำ

ชาวไทยอาจรู้สึกว่าการรำลึกเหตุการณ์ที่เป็นที่ถกเถียงกัน เช่น โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ ๖ ตุลา ของเอกชนนั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจ โครงการนี้เริ่มขึ้นในปี ๒๕๖๒ มีการจัดแสดงที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยใช้ภาพถ่ายและคลิปเสียงเพื่อบอกเล่าเรื่องราวว่าเกิดอะไรขึ้นในวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ สำหรับผู้จัดทำโครงการนี้ นี่คือการเพื่อเล่าเรื่องราวของเหยื่อความรุนแรงของรัฐแต่ละราย เรื่องราวของนักศึกษาที่อยู่ในธรรมศาสตร์วันนั้น และยังเป็นพื้นที่ปลอดภัยเพื่อครุ่นคิดและถกเถียงหัวข้อสำคัญต่างๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันของไทย มีการจัดการสัมมนาหมู่คณะ การฉายภาพยนตร์ การแสดงต่างๆ และคอนเสิร์ตจากวง [Rap Against Dictatorship](#) และวงสามัญชนหลายครั้ง

▶ **อ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับ โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ 6 ตุลา และการจัดแสดง และดูรูปภาพเพิ่มเติมได้ที่ (ภาษาอังกฤษ) : [Thammasat University massacre remembered.](#)**

▶ **ชมการนำเสนอเรื่อง โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ 6 ตุลา ของภัทรกร กุ่ทอว (อ้อ) ในการประชุมสัมมนาที่จัดโดยองค์กร NEVER AGAIN Association เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2564 (ภาษาไทย) ภัทรกรเป็นนักวิจัยที่เน้นเรื่องพิพิธภัณฑและเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางการเมืองในอดีตและความขัดแย้งรุนแรงที่ยังเกิดขึ้นอยู่ และเป็นหนึ่งในผู้นำของโครงการนี้**

มีการริเริ่มเพื่อสร้าง พิพิธภัณฑสันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเป็นความพยายามสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับสังคมและการเมืองเพื่อนำเสนอความขัดแย้ง และโดยเฉพาะเรื่อง [เหตุการณ์ตากใบ](#) และสำหรับกระบวนการประชาธิปไตย การรวมผู้ที่มีความแตกต่าง และเสียงต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผล กระทบจากความขัดแย้งรุนแรงในภาคใต้ของไทย

คำถามชวนคิด :

1. การรำลึกถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนในอดีตมีผลต่อวัฒนธรรมประชาธิปไตยร่วมสมัยอย่างไร
2. สิ่งที่ย่อสร้างขึ้นเพื่อต่อต้านการปฏิเสธและการบิดเบือนเหตุการณ์รุนแรงนั้นมีความสำคัญอย่างไร

ผู้จัดใช้เทคโนโลยีโลกเสมือนเพื่อแสดงความจริง
(เครดิต: แฟ้มข้อมูลของโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ ๖ ตุลา)

เสื้อผ้าของผู้เสียชีวิต
(เครดิต: แฟ้มข้อมูลของโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ ๖ ตุลา)

การเข้าชมแบบมีไกด์นำในพิพิธภัณฑ ๖ ตุลา
(เครดิต: แฟ้มข้อมูลของโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ ๖ ตุลา)

'[ประตูดง](#)' หลักฐานของเหตุการณ์ ชายสองคนถูกแขวนคอที่ประตูนีเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๙ หลังจากแก๊งโปสเตอร์ประท้วงการเดินทางเข้าประเทศของเผด็จการ ขอมพลถนอม กิตติขจร
(เครดิต: แฟ้มข้อมูลของโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ ๖ ตุลา)

บทบาทของประเทศในสงครามโลกครั้งที่สอง มีการสร้างเครื่องเตือนความทรงจำของสงครามโลกครั้งที่สองหรือไม่ และอยู่ในรูปแบบใด

ประเทศไทย (หรือที่รู้จักในชื่อ สยาม จนถึงปี ๒๔๘๒) เป็นประเทศที่เป็นกลางจนกระทั่งถูกกองทัพญี่ปุ่นรุกรานในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๕ หลังจากต่อสู้กับกองทัพญี่ปุ่นเป็นเวลาสั้นๆ ประเทศไทยก็ตกลงเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นและกลายเป็นรัฐหุ่นเชิด และประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๖

มีการพูดถึงสงครามโลกครั้งที่สองในหนังสือประวัติศาสตร์และมีอนุสาวรีย์เพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์นี้หลายแห่ง แต่ในความเป็นจริงแล้ว สงครามโลกครั้งที่สองกลับถูกตัดโดยความสำคัญในวาทกรรมสาธารณะ ไม่มีการพูดถึงความทรงจำด้านประวัติศาสตร์และเรื่องการเข้าร่วมสงครามของไทยในหลายแห่ง ไม่เป็นที่รับรู้ของสาธารณะ และไม่มีการถกเถียงเรื่องนี้ ตัวอย่างของแม่พิมพ์ต่างๆ เช่น การที่ไทยเข้าร่วมสงครามโดยอยู่ข้างเดียวกับญี่ปุ่น และการที่กรุงเทพฯ ถูกฝ่ายสัมพันธมิตรถล่มด้วยระเบิด เป็นต้น วาทกรรมอย่างเป็นทางการให้เหตุผลการเข้าร่วมสงครามของไทยกับญี่ปุ่นโดยใช้เหตุผลเชิงปฏิบัติเท่านั้น

กาญจนบุรี จังหวัดที่ตั้งอยู่ทางตะวันตกของไทยและอยู่ติดกับชายแดนพม่าที่มีสิ่งของที่ตกทอดมาจากสงครามโลกครั้งที่สองและอาจใช้อ้างอิงในบริบทเรื่องโฮโลคอสต์และความทรงจำด้านประวัติศาสตร์ของประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ ตัวอย่างของสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่สอง เช่น 'สะพานข้ามแม่น้ำแคว' อนุสาวรีย์ไทยานุสรณ์ และสุสานทหารสัมพันธมิตร นอกจากนี้ยังมีอนุสาวรีย์อีกจำนวนมากเพื่อรำลึกถึงและแสดงแม่พิมพ์ต่างๆ ของสงครามโลกครั้งที่สอง โดยมีสองแห่งที่ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ คือ *พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ* และ *พิพิธภัณฑสถานรถไฟไทย - พม่า*

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถูกสร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงเชลยสงครามชาวออสเตรเลียและเชลยสงครามจากฝ่ายสัมพันธมิตรที่ถูกกองทัพญี่ปุ่นบังคับให้สร้างทางรถไฟสายไทย-พม่าระยะทาง ๔๑๕ กิโลเมตร ญี่ปุ่นต้องการทางรถไฟสายนี้เพราะเป็นช่องทางการขนส่งเสบียงหลักของตนในช่วงสงคราม รัฐบาลออสเตรเลียเป็นผู้สนับสนุนการสร้างพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินี้

อนุสาวรีย์เพื่อรำลึกถึงการต่อสู้กองทัพญี่ปุ่นของยุวชนทหารไทยเมื่อประเทศถูกรุกรานระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองในเดือนธันวาคม ๒๔๘๕ อนุสาวรีย์นี้ตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองชุมพร (เครดิต: Wikimedia Commons)

พิพิธภัณฑ์ทางรถไฟไทย - พม่าเป็นสถานที่สำหรับทำการค้นคว้าเรื่องทางรถไฟไทย-พม่า เก็บรวบรวมและขยายข้อมูลส่วนบุคคลของอดีตเชลยสงครามในเอเชียอาคเนย์กว่า ๑๐๖,๐๐๐ คน (โดยส่วนมากจะเป็นเชลยที่สร้างทางรถไฟไทย-พม่า) พิพิธภัณฑ์และศูนย์สำหรับการค้นคว้าและข้อมูลแห่งนี้เป็นของเอกชนและเปิดในปี ๒๕๔๖ คำบรรยายและข้อมูลต่างๆ ทั้งหมดในนิทรรศการเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทางพิพิธภัณฑ์ขอเชิญให้ชาวไทยเข้าชมพิพิธภัณฑ์นี้ นอกจากนี้ นักเรียนจากโรงเรียนรัฐบาลยังสามารถเข้าชมโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายอีกด้วย พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ตั้งอยู่ตรงสถานที่ที่สร้างทางรถไฟ โดยอยู่ห่างจากทางรถไฟ ๒๐๐ เมตรและห่างจากสุสาน ๑๐๐ เมตร การจัดแสดงจะเน้นไปที่เหยื่อและมุมมองของเหยื่อ และมีการแสดงให้เห็นว่าสภาพการทำงานนั้นโหดร้าย (โรคภัยต่างๆ การขาดแคลนอาหาร สุขอนามัยที่ย่ำแย่ ที่พักที่ไม่ดี การทำงานหนักเกินไป และความเหนื่อยล้า) และเชลยถูกปฏิบัติด้วยความรุนแรงมากแค่ไหน การจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ทางรถไฟไทย-พม่ายังแสดงให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ได้รับการบันทึกไว้เป็นอย่างดี ผู้ที่ทำงานในพิพิธภัณฑ์มักมาจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์นี้ กิจกรรมภายในพิพิธภัณฑ์ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลออสเตรเลีย เนเธอร์แลนด์และสหราชอาณาจักร เชลยสงครามฝ่ายสัมพันธมิตรชาวสหราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์ และออสเตรเลียกว่า ๑๓,๐๐๐ และเชลยสงครามชาวอเมริกาอีกจำนวนหนึ่งเสียชีวิตระหว่างกลางปี ๒๔๘๕ และเดือนสิงหาคม ๒๔๘๘ อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลของพิพิธภัณฑ์ แรงงานทาสชาวเอเชียจากพม่า ชาว และมาลาเลียนั้นเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ๒๔๐,๐๐๐ คน และมีผู้เสียชีวิตจำนวน ๑๐,๐๐๐ คน ซึ่งเป็นเรื่องที่แทบไม่มีใครรู้และแทบไม่มีใครเขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้เลยแม้กระทั่งที่การจัดแสดงนี้และที่อื่นๆ

อ่านประวัติโดยย่อของทางรถไฟไทย-พม่าและพิพิธภัณฑ์ทางรถไฟไทย - พม่าได้ที่ (ภาษาอังกฤษ):

<http://www.tbrconline.com/history.htm>

ด้านหน้าของอาคารสถานที่ตั้งพิพิธภัณฑ์ทางรถไฟไทย - พม่า (เครดิต: พิพิธภัณฑ์ทางรถไฟไทย - พม่า)

ส่วนต้นของการจัดแสดง (เครดิต: พิพิธภัณฑ์ทางรถไฟไทย - พม่า)

ห้องสรุปจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้เสียชีวิตจากการสร้างทางรถไฟ (เครดิต: พิพิธภัณฑ์ทางรถไฟไทย - พม่า)

รศ.ดร.วริตตา ศรีรัตนนา ได้เขียนถึงพิพิธภัณฑท์แห่งที่สามที่ตั้งอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี คือ หอศิลป์และพิพิธภัณฑท์สงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่ตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๓๘ โดยอัญญ จันทรศิริ นักธุรกิจค้าอัญมณี โดยรศ.ดร.วริตตา ได้วิพากษ์วิจารณ์และเขียนเกี่ยวกับความพยายามรำลึกและบุภาพของฮิตเลอร์² พิพิธภัณฑท์แห่งนี้ตั้งอยู่ใกล้สะพานข้ามแม่น้ำแควโดยสามารถมองเห็นแม่น้ำแควได้ รศ.ดร.วริตตา ได้เขียนไว้ว่า สะพานแห่งนี้เป็นผลจากความพยายามของรัฐบาลในปี ๒๕๐๓ เพื่อประชาสัมพันธ์และเตรียมรองรับประวัติศาสตร์สงครามโลกครั้งที่สองในเวอร์ชันที่ปรับเปลี่ยนแล้วสำหรับนักท่องเที่ยวที่รู้จักภาพยนตร์เรื่อง สะพานเดือดเลือดเชลยศึก หรือ Bridge on the River Kwai ที่ออกฉายในปี ๒๕๐๐ นอกจากความพยายามของรัฐบาลไทยที่จะลบความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับญี่ปุ่นระหว่างสงครามและการใช้แรงงานทาสชาวเอเชียออกจากประวัติศาสตร์แล้ว ในปี ๒๕๐๓ รัฐบาลไทยยังได้เปลี่ยนชื่อแม่น้ำในจังหวัดกาญจนบุรีใหม่เพื่อให้ตรงกับจินตนาการที่เกิดจากภาพยนตร์เรื่องนี้³

การสร้างประวัติศาสตร์ในไทยไม่ได้จบลงที่ความพยายามของรัฐบาลไทยในการตั้งชื่อสะพานและแม่น้ำใหม่ อาจสามารถมองว่าหอศิลป์และพิพิธภัณฑท์สงครามโลกครั้งที่ ๒ นี้เป็นส่วนขยายของพิพิธภัณฑท์ที่เก่าแก่ที่สุดของจังหวัดกาญจนบุรี คือ พิพิธภัณฑท์สงครามอักษะและเชลยศึก หรือ “JEATH War Museum” ชื่อของพิพิธภัณฑท์นี้มาจากตัวย่อที่ทำให้เข้าใจผิด (และตั้งใจให้มีเสียงคล้องจองกับคำว่า “death” หรือ ความตาย) โดยตัวย่อมาจากคำว่า ญี่ปุ่น (Japan) อังกฤษ (England) อเมริกา (America) ออสเตรเลีย (Australia) ไทย (Thailand) และฮอลแลนด์ (Holland) พิพิธภัณฑท์แห่งนี้สร้างขึ้นในปี ๒๕๒๐ โดยหลวงพ่อดัชชัชชุมพล⁴ ในส่วนของ JEATH นี้ ผู้เยี่ยมชมสามารถเดินผ่านกระถ่อมจำลองที่ผู้สร้างคิดว่าจำลองมาจากที่อยู่อาศัยของเชลยสงครามที่ก่อสร้างทางรถไฟ ท่ามกลางสิ่งของจัดแสดงที่ได้มาจากที่ต่างๆ (เช่น แสตมป์ เทรียมญาษาปณ์ เครื่องดนตรี สัตว์ที่ถูกสตาฟไว้) ที่มีอยู่ทั่วบริเวณจัดแสดงเพื่อรำลึกถึงสงครามไทย-พม่า นั้น มีรูปปั้นปูนแบบที่สามารถพบได้ทั่วไปในวัดของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ยืนอยู่ข้างกับไอเซฟ สตาลิน ไม่มีการพูดถึงกูลัก (Gulag - ค่ายกักขังและใช้แรงงานนักโทษ - ผู้แปล) ในข้อความชีวประวัติทั้งภาษาไทยและอังกฤษของไอเซฟ สตาลิน ส่วนข้อความชีวประวัติทั้งภาษาไทยและอังกฤษของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ก็ไม่มีการพูดถึงโฮโลคอสต์ อย่างไรก็ตาม มีการแปะบทความภาษาไทยจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับค่ายกักกันเอาชวิทซ์ (Auschwitz concentration camp) ไว้ใกล้ๆ กับรูปปั้นปูนของฮิตเลอร์ ซึ่งดูเหมือนว่าเป็นการกระทำที่เพิกเฉยได้ทีหลัง ตามชื่อย่อของ JEATH พิพิธภัณฑท์แห่งนี้ได้ชวนเชื่อและสร้างเรื่องราวของทางรถไฟไทย-พม่าขึ้นมาใหม่โดยอ้างว่าผู้ที่เสียชีวิตนั้นมีเพียงแค่เชลยสงครามจากฝ่ายสัมพันธมิตรเท่านั้น การยกย่องกองทัพญี่ปุ่นของไทยยังเห็นได้จากการนำอักษร “J” สำหรับคำว่า ญี่ปุ่น (Japan) เข้ามารวมไว้อีกด้วย การกระทำเช่นนี้เป็นการทำลายล้างความจริงที่ว่า แรงงานชาวเอเชียที่ไม่ว่าจะถูกบังคับหรือมาด้วยความสมัครใจเพราะเชื่อว่าจะได้รับค่าแรงที่สูงขึ้นนั้นต่างก็ทุกข์ทรมานและเสียชีวิตระหว่างการสร้างทางรถไฟสายนี้เช่นกัน

นอกจากนี้ ยังมีการอ้างอิงที่น่าสนใจเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยอีกด้วย *ขบวนการเสรีไทย* เป็นขบวนการใต้ดินเพื่อต่อต้านกองกำลังญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง *ขบวนการเสรีไทย* ได้รับการรำลึกถึงในฐานะที่ให้ความร่วมมือกับสถานทูตสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย และถือว่าเป็นการร่วมมือกันระหว่างไทยและสหรัฐอเมริกา โดยในเว็บไซต์ของสถานทูตได้ระบุไว้ว่า:

2 การนำเสนอระหว่างการประชุมสัมมนา วันที่ ๒๓-๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๔
 3 Braithwaite, R.W. and Leiper, Neil. 'Contests on the River Kwai: How a Wartime Tragedy Became a Recreational, Commercial and Nationalistic Plaything'. Current Issues in Tourism. Vol. ๑๓. No. ๔ (July ๒๐๑๐) Taylor & Francis, p.๓๒๓.
 4 Lenon, John. 'Kanchanaburi and the Thai-Burma Railway: Disputed Narratives in the Interpretation of War'. International Journal of Tourism Cities. International Tourism Studies Association. Vol. ๔. No. ๑ (๒๐๑๘): p.๑๔๗.

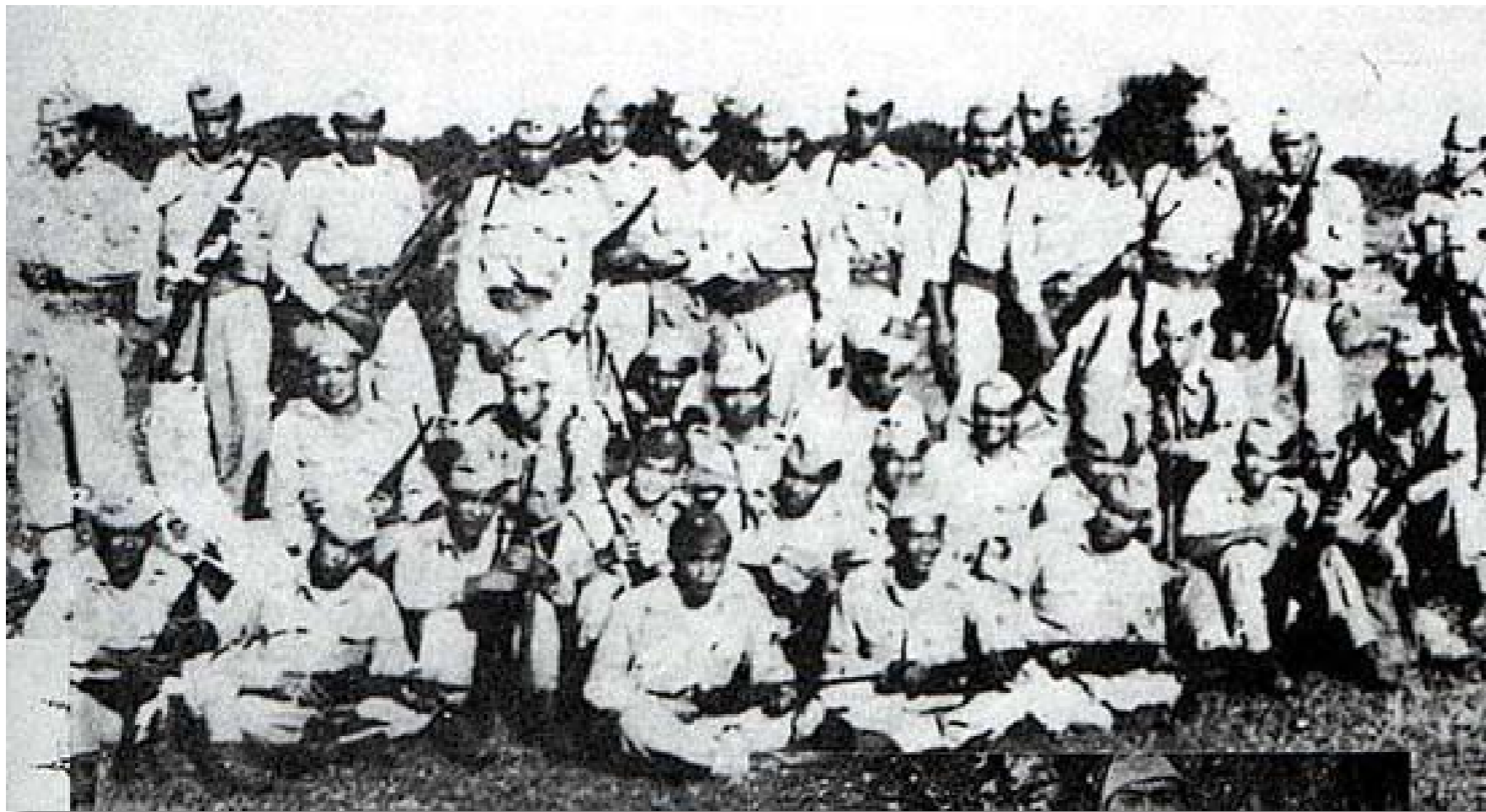

รูปถ่ายของรูปปั้นปูนในรูปแบบที่สามารถพบได้ทั่วไปในวัด ของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ยืนอยู่ข้างกับไอเซฟ สตาลินและบทความในหนังสือพิมพ์และข้อความชีวประวัติที่พิพิธภัณฑท์สงครามอักษะและเชลยศึก จังหวัดกาญจนบุรี (เครดิต: รศ.ดร.วริตตา ศรีรัตนนา)

“นักศึกษาไทยที่ศึกษาอยู่ในสหรัฐอเมริกาในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงเช่น คอร์เนล (Cornell) คาลเทค (Caltech) และเอ็มไอที (MIT) ได้อาสาเข้ารับการฝึกในกองทัพและกลับไปช่วยประเทศไทยซึ่งเป็นบ้านเกิดเพื่อต่อสู้เพื่อเสรีภาพ บุคคลเหล่านี้เป็นสมาชิกคนแรกๆ ของกลุ่มที่ต่อมามีชื่อว่า ขบวนการเสรีไทย อาสาสมัครของเสรีไทยมีส่วนอย่างมหาศาลมิได้ในการเตรียมภาคพื้นให้พร้อมสำหรับการกลับมาของอำนาจอธิปไตยของไทย”⁵

ลักษณะของความหลากหลายทางสังคม ชนกลุ่มน้อยหลักในประเทศ และกรณีการลงโทษหลังปี ๒๕๕๘

5 Commemoration of Seri Thai Movement', เข้าถึงข้อมูลในเดือนมกราคม ๒๕๖๕, <https://th.usembassy.gov/commemoration-seri-thai-movement/>

ขบวนการเสรีไทยระหว่างการเข้ายึดครองของญี่ปุ่นระหว่างประมาณปี ๒๕๔๐ และประมาณปี ๒๕๕๘
(เครดิต: ไม่ทราบเจ้าของภาพ, Wikimedia Commons)

คำถามชวนคิด :

1. ปัญหาหลักในการรำลึกถึงบทบาทที่ซับซ้อนของประเทศไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองคืออะไร
2. การไม่พูดถึงแรงงานทาสชาวเอเชียที่มีส่วนในการก่อสร้างทางรถไฟไทย-พม่าเป็นส่วนหนึ่งของการบิดเบือนหรือเป็นการปฏิเสธความรุนแรงที่เกิดขึ้นหรือไม่ จะสามารถรวมแรงงานเหล่านี้เข้าไปในการเล่าเรื่องและสามารถนำเสนอแรงงานเหล่านี้ด้วยวิธีใดได้บ้าง

ประเทศไทยมีชุมชน ชนกลุ่มน้อยและชนพื้นเมืองที่หลากหลาย คือ ชาวไทยอีสาน/ไทยลาว ๑๓ ล้านคน ผู้สืบเชื้อสายชาวจีน ๙.๕ ล้านคน (ประมาณ ๑๔ เปอร์เซ็นต์) มุสลิมมาเลย์ ๑.๕ ล้านคน ขแมร์ ๑.๔ ล้านคน ชนพื้นเมืองที่ราบสูง ๙๒๓,๒๕๗ คน และกลุ่มชนเผ่าเร่ร่อนกลางท้องทะเล ๑๐,๐๐๐ คน

อ่านเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยเพิ่มเติมได้ที่ (ภาษาอังกฤษ) : <https://minorityrights.org/country/thailand/>

Patani Artspace ถูกสร้างขึ้นโดยอาจารย์อะอัคดุลเลาะ เจ๊ะสอเหาะ อาจารย์อะอัคดุลเลาะต้องการสร้างโอกาสให้กับศิลปินอายุน้อยที่มาจากชนกลุ่มน้อยหรือที่นำเสนอกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในจังหวัดภาคใต้ของไทย ที่ Patani Artspace นี้ ศิลปะเป็นสื่อสำหรับการพูดคุย การประนีประนอม และการรำลึกถึงความรุนแรงในอดีต

สามารถติดตาม Patani Artspace ได้ทางเฟซบุ๊ก: <https://www.facebook.com/PataniArtspaceArtMuseum> **และชมการนำเสนอของอาจารย์อะอัคดุลเลาะ เจ๊ะสอเหาะประชุมสัมมนาที่จัดโดยองค์การ NEVER AGAIN Association เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ (ภาษาไทย)**

ประเทศไทยไม่เคยมีชุมชนชาวยิวอย่างจริงจังมาก่อนนอกจากผู้อพยพชาวยิวและนักท่องเที่ยวชาวยิวจากอิสราเอล สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และอื่นๆ แต่ในปัจจุบัน สมาคมชาวยิวในประเทศไทย (Jewish Association of Thailand) เป็นตัวแทนของชุมชนชาวยิวในประเทศไทยและอาจมีชาวยิวหลายร้อยคนอาศัยอยู่ในไทยโดยเฉพาะในกรุงเทพฯ ในทางประวัติศาสตร์แล้ว มีพ่อค้าชาวยิวอยู่ในสยามในสมัยอาณาจักรอยุธยา มีชาวยิวจากยุโรปตะวันออกและรัสเซียจำนวนหนึ่งเข้ามาในไทยในช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๘ และหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ในช่วงทศวรรษที่ ๑๙๓๐ ชาวยิวเยอรมันบางคนเดินทางมาประเทศไทยเพื่อหนีการลงโทษในนาซีเยอรมนี

หลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ชาวยิวอเมริกันจำนวนหนึ่งและทั้งจากอิรัก อิหร่าน และอาฟกานิสถานได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในไทย ชาวยิวเหล่านี้มักมีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจต่างๆ ที่มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศและเห็นว่าไทยเป็นประเทศที่มีความใจกว้าง

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ชาวยิวเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นศัตรูและถูกญี่ปุ่นสงสัยว่าให้ความช่วยเหลือฝ่ายสัมพันธมิตร (เช่นเดียวกับในกรณีของชาวยิวพม่า) ทหารชาวยิวบางคนถูกคุมขังในค่ายเชลยสงครามของญี่ปุ่นที่กาญจนบุรี นี่เป็นหัวข้อที่ยังต้องค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป

อ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับชุมชนชาวยิวในไทย (ภาษาอังกฤษ) :

<https://www.worldjewishcongress.org/en/about/communities/TH>

๒. ประเภทของการปฏิเสธและการบิดเบือนโฮโลคอสต์และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่มีอยู่

คำถามชวนคิด :

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของไทยสามารถช่วยในการทำความเข้าใจและการรำลึกโฮโลคอสต์และอาชญากรรมรุนแรงอื่นๆ ได้อย่างไร

ผู้ที่รู้และสนใจประวัติศาสตร์และประเพณีของชาวยิวในเมืองไทยนั้นมีไม่มาก และความรู้เกี่ยวกับโฮโลคอสต์ในไทยก็มีไม่มากเช่นกัน โดยส่วนมากแล้วคนจะรู้เรื่องโฮโลคอสต์จากบ๊อบคัลเจอร์ (วัฒนธรรมที่ผู้คนนิยมในสมัยนั้นๆ) ต่างๆ เช่น จากหนังเรื่อง ชะตากรรมที่โลกไม่ลืม (Shindler's List) หรือ ยิ้มไว้โลกนี้ไม่มีสิ้นสุด (Life is Beautiful) และมีการแปลหนังสือเรื่อง บันทึกลับของ 'แอนน์ แฟรงค์' (The Diary of Anne Frank) เป็นภาษาไทยด้วยเช่นกัน ในส่วนของหนังสือเรียนมาตรฐานวิชาประวัติศาสตร์นั้นมีเพียงข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโฮโลคอสต์เท่านั้น

สถานทูตของประเทศยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกกลายเป็นหนึ่งในแหล่งข้อมูลหลักเกี่ยวกับโฮโลคอสต์และสงครามโลกครั้งที่สองโดยมีการจัดนิทรรศการและการบรรยายต่างๆ เพื่อนำเสนอข้อมูลเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม การนำเสนอข้อเท็จจริงในบางครั้งเป็นการตีความเพื่อให้เข้ากับเรื่องราวของชาติตนเอง (หรือเรื่องราวชาตินิยมของชาติตนเอง) โดยเน้นไปที่ด้านบวกต่างๆ เช่น ผู้ให้ความช่วยเหลือชาวยิว (Righteous among Nations) แต่เลี่ยงที่จะพูดถึงความซับซ้อนทั้งหมดของโฮโลคอสต์ ซึ่งรวมไปถึงบทบาทต่างๆ ที่ประชากรในชาติตนได้กระทำ

การบิดเบือนโฮโลคอสต์ในวาทกรรมสาธารณะในไทยมีหลายประเภท คือ การด้อยค่าโฮโลคอสต์ การชื่นชมและการทำให้นาซีและฮิตเลอร์เป็นเรื่องปกติ (หรือ Nazi chic - การแต่งกายเลียนแบบนาซีและการใช้สัญลักษณ์ท่าทางของนาซีโดยคิดว่าเป็นเรื่องที่ดีโดยไม่เข้าใจถึงความหมายที่แท้จริง - ผู้แปล) และทฤษฎีสมคบคิดเกี่ยวกับชาวยิวอีกมากมาย

เทรนด์ของ Nazi chic ในบ๊อบคัลเจอร์ของไทยกลายเป็นเรื่องสำคัญในกิจกรรมนอกหลักสูตรในโรงเรียนและในมหาวิทยาลัย กล่าวคือ มีการใช้สัญลักษณ์นาซีในขบวนพาเหรดของโรงเรียน ในกิจกรรมในมหาวิทยาลัย และในพิธีรับปริญญา

ในประเทศไทยนั้น Nazi chic อาจเกิดจากข้อเท็จจริงที่ว่าเครื่องแบบและสัญลักษณ์ของนาซี (เครื่องหมายสวัสดิกะสีดำ และ Reichsadler หรือ “อินทรีจักรวรรดิ” (“Imperial Eagle”)) ถือเป็นส่วนหนึ่งของตัวมาสคอตในงานที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ โดยถือเป็นเพียงเครื่องประดับสำหรับนักแสดงในวงการบินหรืองานพาเหรดคนดังเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากการจัดแสดงสำหรับงานวันคริสต์มาสในห้างสรรพสินค้าใหญ่แห่งหนึ่งในใจกลางกรุงเทพฯ เมื่อปี ๒๕๖๒ ในรูปด้านล่าง ซึ่งเป็นปีเดียวกับหนึ่งในสมาชิกวง BNK๔๘ ซึ่งเป็นวงเกิร์ลไอดอลที่มีชื่อเสียงของไทยได้ใส่เสื้อสัญลักษณ์นาซีขึ้นแสดงในรายการโทรทัศน์สองวันก่อนวันรำลึกถึงเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์สากล (International Holocaust Remembrance Day)⁶ แม้ว่าจะมีแฟนเพลงของ BNK๔๘ จำนวนหนึ่งพยายามแก้ตัวให้นักร้องคนดังกล่าวว่าเธอไม่ทราบความหมายของสัญลักษณ์นี้เพราะตนเองก็ไม่ทราบเช่นกัน แต่เหตุผลเรื่องความรู้เท่าไม่ถึงการณ์นั้นน่าจะเป็นเพียงข้ออ้างเพียงเท่านั้น

รศ.ดร.วริตตา ศรีรัตนานักวิจัยของ [โครงการ](#) ของเราจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอธิบายถึงสาเหตุหลักของการชื่นชมและการ

6 มติ ๖๐/๗ ของสมัชชาสหประชาชาติเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ประกาศให้วันที่ ๗ มกราคมของทุกปี ซึ่งเป็นที่ค่ายกักกันเอาชวิตซ์ได้รับการปลดปล่อยโดยกองทัพแดงในปี ๒๕๔๘ เป็นวันรำลึกถึงเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์สากลเพื่อเป็นการระลึกถึงผู้เสียชีวิตจากโฮโลคอสต์

พิชญภา นาธา สมาชิกวง BNK๔๘ ใส่เสื้อธงนาซีบนเวที
(เครดิต: <https://www.khaosodenglish.com/>)

ทำให้นาซีและฮิตเลอร์เป็นเรื่องปกติในไทยและในภูมิภาคนี้ว่า “การทำให้นาซีที่แข็งแกร่งในสงครามโลกครั้งที่สอง เช่น สตาลินและฮิตเลอร์ กลายเป็นคนดีในไทยนั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศที่ต้องอยู่ภายใต้การเป็นอาณานิคมในประเทศตนเองเมื่อถูกปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ระบอบอุปถัมภ์ของอำมาตยาธิปไตย และลัทธิอำนาจนิยมของกองทัพ การที่เราผ่านการรัฐประหารที่ “ประสบความสำเร็จ” มาแล้ว 13 ครั้งตั้งแต่ปี 2475 (และยังมีแนวโน้มว่าจะไม่มีการทำรัฐประหารอีก) เราจึงเห็นวาทกรรมที่พยายามทำให้การสืบทอดคนต่าง ๆ ของรัฐทั้งในอดีตและปัจจุบันและไฮโลคอสดกลายเป็นเรื่องที่ถูกยอมรับเพื่อความมั่นคงของประเทศ เพื่อผู้นำทั้งในอดีตและปัจจุบัน และเพื่อบุคคลที่ได้รับการเคารพว่าเป็น “ที่เก่งกาจ” ด้วยเช่นกัน” นอกจากนี้ การกระทำของกองทัพญี่ปุ่นในช่วงสงครามที่หลายคนมองว่าเป็นประวัติศาสตร์ของภูมิภาคนั้นดูเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวกว่า (เพราะฮิตเลอร์อยู่ในยุโรปและไฮโลคอสดเกิดขึ้นในยุโรป) ด้วยความคิดเช่นนี้ คนเหล่านี้จึงไม่เชื่อมโยงฮิตเลอร์กับการสังหารชาวยิวจำนวนหลักล้านคนในยุโรปโดยตรง

“ห้องที่เห็นนี้มีชื่อว่า “ห้องคอมมิวนิสต์” เป็นห้องที่แขกเข้าพักชื่นชอบ (จากบทความ *Outrage over love hotel’s Hitler Room*)” จะเห็นว่าในห้องมีรูปและสัญลักษณ์ซึ่งจะเป็นเรื่องพิสดารมาก ๆ ในยุโรป นั่นคือมีรูปอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ สัญลักษณ์ดาวแดง และค้อนและเคียว (ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของคอมมิวนิสต์ - พูเปิล) ห้องนี้เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนและเป็นฉากหลังของบทวิเคราะห์เรื่องวัฒนธรรมของทรนงค์ Nazi chic และคอมมิวนิสต์เป็นเรื่องราวในประเทศไทยขอถึจีน ถึจีนขอยืนยันว่าทรนงค์เหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องสิทธิการบุชญาบุคคลและการไม่สนใจที่จะรับรู้ประวัติศาสตร์สงครามโลกครั้งที่สองในไทย และสามารถมองได้ว่าเป็นผลจากและเป็นสิ่งที่สะท้อนประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศที่ต้องอยู่ภายใต้การเป็นอาณานิคมในประเทศตนเองเมื่อถูกปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ระบอบอุปถัมภ์ของอำมาตยาธิปไตย และลัทธิอำนาจนิยมของกองทัพ” “ห้องคอมมิวนิสต์” ที่มีรูปฮิตเลอร์ประดับและเป็นสถานที่ที่ใช้ประกอบกิจชั่วครวที่ถูกออกแบบมาเพื่อรองรับความต้องการที่สภปรณนั้นสามารถมองว่าเป็นเพียงเรื่องราวโลกและเป็นลัทธิบูชาฮิตเลอร์และสตาลินในเวอร์ชันที่ปรับใช้เพื่อการพาณิชย์เพียงเท่านั้น”

รับชมการนำเสนอของรศ.ดร. วริตตา ศรีรัตน เรื่อง *‘The Land of Smiles, Nazi Chic and Communist Cool’* ได้ในวารสารการประชุมสัมมนาของเรา (ภาษาอังกฤษ)

อคติที่มีทั่วไปในทั่วโลกก็ปรากฏในไทยและในภูมิภาคนี้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ทฤษฎีสมคบคิดที่เกี่ยวข้องกับชาวยิวในฐานะส่วนหนึ่งของทฤษฎีสมคบคิดทั่วโลก เช่น การโทษชาวยิวอเมริกันว่าเป็นต้นเหตุของความวุ่นวายทางการเมืองในไทย⁷ ทฤษฎีสมคบคิดมักจะต้องมีกลุ่มแพะรับบาปเสมอ เช่น ชนกลุ่มน้อยชาวยิว ผู้คนมักหันไปเชื่อทฤษฎีสมคบคิดเมื่ออยู่สถานการณ์วิกฤติ และจะโทษชนกลุ่มน้อยในชุมชนต่างๆ ที่มีประเพณีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อันยาวนาน มักมีการเผยแพร่โฆษณาชวนเชื่อเพื่อต่อต้านชนกลุ่มน้อยและชาวปลอม (หรือเฟคนิวส์) ในภูมิภาคนี้โดยใช้โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือ บางครั้งผู้นำศาสนาอาจหลงเชื่อและช่วยกระจายข้อมูลเหล่านี้ด้วย เราสามารถต่อต้านข้อมูลที่เท็จและโฆษณาชวนเชื่อเหล่านี้ได้โดยการให้ความรู้ ซึ่งจะกลายเป็นเครื่องมือที่แต่ละคนสามารถใช้เพื่อแยกแยะข้อมูลที่จริงออกจากข้อมูลที่เท็จ ช่วยให้เกิดการคิดวิเคราะห์ รู้จักข้อเท็จจริงที่อ้างอิงจากข้อเท็จจริงในคำให้การและการค้นคว้าต่างๆ และยังช่วยให้ใช้มุมมองต่างๆ เพื่อค้นหาแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถืออีกด้วย

๓. โครงการริเริ่มของภาครัฐและเอกชนเพื่อป้องกัน/ต่อต้านการปฏิเสธ

⁷ Are you serious? Thai royalists blame Jews for political unrest', <https://www.ucanews.com/news/are-you-serious-thai-royalists-blame-jews-for-political-unrest/๙๐๑๓#>, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๔

รูปจาก Lovevillahotel.com ที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ (เครดิต: <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/๑๕๕๓๐๗๔/outrage-over-love-hotels-hitler-room>; รศ.ดร.วริตตา ศรีรัตน)

ชายไทยแต่งกายด้วยเครื่องแบบนาซีในการจัดแสดงวันคริสต์มาส ในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ เมื่อปี ๒๕๖๒ (เครดิต: Twitter (Stickboy Bangkok))

รูปร้านไก่ทอดฮิตเลอร์ ที่ตอนหลังเปลี่ยนชื่อเป็น ไก่ทอดเอสเลอร์ ในปี ๒๕๕๖
ร้านตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานีและเชียงราย และปัจจุบันได้ปิดตัวลงแล้ว
(เครดิต: Shuo & Zhaokun; รศ.ดร.วริตตา ศรีรัตนนา)

กลุ่มนักศึกษาแต่งกายด้วยเครื่องแบบเรดการ์ด
(กองกำลังพิทักษ์แดงหรือขบวนการยูวชนแดงระหว่างการปฏิวัติวัฒนธรรมในจีน - ผู้แปล)
และทำท่าการทำความเคารพแบบนาซี

(เครดิต: <https://www.kaosodenglish.com/politics/๒๐๑๗/๐๑/๒๘/contrition-silpakorns-nazi-chic-stink-falls-short-holocaust-memorial-day>, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๔)

แม้จะมีปัญหามากมาย แต่สำนักงานใหญ่ขององค์กรด้านสิทธิมนุษยชนหลายแห่งในภูมิภาคนี้ก็ตั้งอยู่ในประเทศไทย เช่น องค์กร **Defend Rights** โปรแกรมด้านสันติภาพและสิทธิมนุษยชนของมหาวิทยาลัยมหิดลซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ตั้งอยู่ในไทยเช่นกัน สถานทูตอิสราเอลและสถานทูตประเทศอื่น ๆ มักจะจัดงานรำลึกเหตุการณ์โศกนาฏกรรมโดยมีการเชิญตัวแทนจากรัฐบาลเข้าร่วมด้วยอยู่เป็นประจำ ดูเหมือนว่าประเทศไทยมีศักยภาพมากมายที่จะพัฒนาและสนับสนุนการศึกษาเรื่องโศกนาฏกรรมในอนาคตได้

รศ.ดร.วริตตา ศรีรัตน ผู้เขียนของเราจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเน้นย้ำว่า การสนับสนุนการศึกษาด้านยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกเฉียงใต้ในประเทศไทยนั้นเป็นวิธีที่จะช่วยให้ประชาชนชาวไทยตีความและร้อยแนวคิดแนวโน้มในการสรรเสริญการปกครองแบบเผด็จการ โดยสามารถทำได้ผ่านโครงการอบรมครูอาจารย์และนักเรียนนักศึกษาชาวไทย และผ่านทางกิจกรรมด้านวัฒนธรรมนอกหลักสูตรที่มีการใช้หนังสือและการสนทนาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก หรือภาพยนตร์เกี่ยวกับความโหดร้ายของสงครามโลกครั้งที่สองโดยเฉพาะโศกนาฏกรรม (รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการประหารบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศและบุคคลที่มาจากชุมชนโรม่า (ชาวยิปซี - พูเปก) ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่คนทั่วไปในประเทศไทยไม่ทราบ)

ตัวอย่างของผลกระทบของการศึกษาด้านยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกในไทยที่มีต่อการรื้อความคิดเรื่อง Nazi chic และคอมมิวนิสต์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้จะเห็นได้จากการฉายภาพยนตร์เรื่อง *Nabarvené ptáče* หรือ *The Painted Bird* (๒๕๖๒) ต่อสาธารณชนที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมีการพูดคุยกับวาคลาฟ มาร์โฮล (Václav Marhou) ผู้กำกับภาพยนตร์ชาวเช็กหลังจากที่ภาพยนตร์จบด้วย *The Painted Bird* เป็นเรื่องราวของเด็กชายชาวยิวที่ต้องหาวิธีเอาชีวิตรอดในยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกที่พังพินาศจากสงคราม ภาพยนตร์ที่เต็มไปด้วยข้อถกเถียงเรื่องความรุนแรงที่เกิดจากการปกครองของนาซีและคอมมิวนิสต์เรื่องนี้สร้างขึ้นจากนวนิยายชื่อเดียวกันของเจอร์ซี โคชินสกี (Jerzy Kosinski) ภาพยนตร์เรื่องนี้ใช้ภาษา Medžuslovjansky หรือภาษาที่ผู้พูดภาษาสลาวิกภาษาต่างๆ ใช้เพื่อสื่อสารกับผู้พูดภาษาสลาวิกที่ต่างจากภาษาของตนเพื่อหลีกเลี่ยงการระบุสถานที่เนื่องจากเป็นภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับความโศกเศร้าที่มีร่วมกันในยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกและเกี่ยวข้องกับความโหดร้ายสากลของสงครามที่อยู่เหนือเส้นแบ่งเขตแดน

องค์กร **NEVER AGAIN Association** ได้ร่วมมือกับพระสงฆ์จากไทย บังคลาเทศ ติมพูชา เมียนมา ลาว และเวียดนามที่จำพรรษาในประเทศไทย โดยท่านลาบลู บาร์ว (Venerable Labla Barua) จากวัด**พรหมรังษี** ได้จัดให้มีการบรรยายและพูดคุยเกี่ยวกับโศกนาฏกรรมและการสนทนาระหว่างศาสนาสำหรับพระสงฆ์และนักเรียนที่วิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดอยุธยา และได้มีการเชิญเจอร์มี โจนส์ (Jeremy Jones) สมาชิกจากองค์กร **NEVER AGAIN** ที่อาศัยอยู่ที่กรุงซิดนีย์ และเป็นผู้เชี่ยวชาญระหว่างศาสนาและเป็นผู้นำชุมชนชาวยิวและท่านไมเคิล ชูดริค (Michael Schudrich) หัวหน้าแรบไบของโปแลนด์มาเป็นผู้บรรยายด้วย

คำถามชวนคิด :

Faculty of Arts, Chulalongkorn University, in collaboration with the Embassy of the Czech Republic in Bangkok, cordially invites the interested public to attend the screening and post-screening discussion of

THE PAINTED BIRD (NABARVENÉ PTÁČE)

to be followed by
A Live Exclusive Conversation with Film Director,
VÁCLAV MARHOUL

TUESDAY 10 NOVEMBER 2020
9th flr, Maha Chakri Sirindhorn Building,
Faculty of Arts, Chulalongkorn University

This event is open to the public. Registration is free of charge.
Walk-in registration is NOT available.
Please register online by Thursday 5 November 2020 via this QR Code
For further information, please email Verita.S@chula.ac.th

ท่านลาบลู บาร์ว ถ่ายรูปคู่กับป้ายแคมเปญ WeRemember (เพื่อรำลึกโฮโลคอสต์) ที่กุฏิในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๒ (เครดิต: ซานจอย บาร์ว ชอว์คูรี (Sanjoy Barua Chowdhury))

ท่านลาบลู บาร์ว (ที่สองจากซ้าย) ระหว่างการเดินทางไปโปแลนด์และสมาชิกขององค์กร NEVER AGAIN ในกรุงวอร์ซอ (พฤศจิกายน ๒๕๖๒, เครดิต: นาดาเลีย ชิเนียวา)

ท่านลาบลู บาร์ว เข้าเยี่ยมชมบริเวณในที่อยู่อาศัยของชาวยิวในกรุงวอร์ซอ และอนุสรณ์สถาน Warsaw Ghetto Fighters พุศัจิกายน ๒๕๖๒ (เครดิต: นาทาเลีย ชิเนียวา)

1. เราสามารถทำอะไรได้บ้างเพื่อจัดการเทรนด์ 'Nazi chic' ในปีอภิลาจารีในประเทศไทยและในประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
2. บทบาทของผู้นำทางศาสนา เช่น พระสงฆ์ ในการระบุและรับมือการปฏิเสธและการบิดเบือน โศกคอสต์นั้นมีอะไรบ้าง

การอภิปรายออนไลน์ของท่านลาบลู บาร์ว (ที่สามจากซ้าย) พระสงฆ์รูปอื่นๆ และนาทาเลีย ชิเนียวา (Natalia Sineeva) จากองค์กร NEVER AGAIN เรื่องการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การศึกษาระหว่างศาสนาและเรื่องสันติภาพ (เครดิต: แพ้มข้อมูลของท่าน ลาบลู บาร์ว)

การพบปะของผู้นับถือศาสนาต่างๆ ระหว่างท่านลาบลู บาร์ว นักวิชาการชาวพุทธ ดร. ซานจอย บาร์ว ชอว์ดูรี (Sanjoy Barua Chowdhury) และเจเรมี โจนส์ (Jeremy Jones) (กลาง), กรุงเทพฯ, มกราคม ๒๕๖๓ (เครดิต: เพิ่มข้อมูลของ ท่านลาบลู บาร์ว)

สารบัญ

อภิธานศัพท์ของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับโฮโลคอสต์

ลัทธิต่อต้านชาวยิว (Antisemitism) – ความเกลียดชังและอคติที่มีต่อชาวยิวในฐานะกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มผู้นับถือศาสนา ลัทธิต่อต้านชาวยิวมีหลายรูปแบบและมีการพัฒนาเมื่อเวลาผ่านไป รากเหง้าของลัทธิต่อต้านชาวยิวมาจากลัทธิต่อต้านศาสนายูดาห์ ศาสนายิวหรือศาสนายูดาห์เป็นความเชื่อของชาวยิวและเป็นศาสนาที่มีพระเจ้าองค์เดียวที่เก่าแก่ที่สุด ตามประวัติศาสตร์แล้ว ชาวยิวมักจะอาศัยอยู่ในดินแดนที่ปกครองโดยกลุ่มศาสนาอื่นเป็นส่วนใหญ่ เช่น ชาวคริสต์ ชาวยิวมักได้รับการปฏิบัติว่าเป็น “คนอื่น” ในดินแดนเหล่านี้ พวกเขาไม่ยอมรับนับถือศาสนาคริสต์และกลายเป็นแพะรับบาปเมื่อมีเหตุการณ์ไม่ดีขึ้นในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์มีข่าวลือ เรื่องโกหก และข้อมูลผิดๆ เกี่ยวกับชาวยิวมากขึ้นเรื่อยๆ และเรื่องราวเหล่านี้หลายเรื่องก็ยังคงเป็นที่พูดถึงอยู่จนทุกวันนี้ ความเกลียดชังนี้มักนำไปสู่การแบ่งแยกและความรุนแรง ลัทธิต่อต้านชาวยิวเหยียดสีผิวสมัยใหม่นั้นเกิดจากความเกลียดชังชาวยิวเพราะมีความแตกต่างทาง “กายภาพ” กล่าวคือเพราะเป็นเชื้อชาติที่ “ด้อย” กว่า ลัทธิต่อต้านชาวยิวกับทฤษฎีสมคบคิดนั้นมีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด อีกคำที่มีการใช้คือคำว่า eliminationist antisemitism ซึ่งเป็นคำที่อ้างถึงลัทธิต่อต้านชาวยิวของนาซีและเป้าหมายที่คนเหล่านี้ต้องการคือกำจัดชาวยิวทั้งหมดให้สิ้นซาก ลัทธิการต่อต้านไซออนนิสต์ (Anti-Zionism) หมายถึงความเกลียดชังประเทศอิสราเอลซึ่งเป็นประเทศของชาวยิว คุณสามารถดูคำนิยามของลัทธิต่อต้านชาวยิวของ IHRA ได้ [ที่นี่](#) (ภาษาอังกฤษ)

ทฤษฎีสมคบคิดต่อต้านชาวยิว (Antisemitic conspiracy theories) – เรื่องเล่าต่อต้านชาวยิวและคำโกหกว่าชาวยิวใช้อำนาจและอิทธิพลเพื่อชักใยและควบคุมรัฐบาลทั่วโลก ทฤษฎีสมคบคิดนี้เกิดจากความมุ่งร้ายชาวยิวในสมัยโบราณและลัทธิต่อต้านชาวยิวสมัยใหม่ องค์ประกอบสำคัญของทฤษฎีสมคบคิดคือ การสั่งเวรเลือด (blood libel) ซึ่งคือการกล่าวหาอย่างผิดๆ ว่าชาวยิวใช้เลือดของเด็กๆ ที่ไม่ใช่ชาวยิว (มักจะเป็นชาวคริสต์) เพื่อทำพิธีต่างๆ ข่าวลือเรื่องการสั่งเวรเลือดนี้ขยายออกไปโดยกว้างโดยนาซีในระหว่างที่เกิดเหตุการณ์โฮโลคอสต์ เราสามารถพบตัวอย่างของตำนานเหล่านี้ได้ในโลกปัจจุบันนี้ด้วย

ค่ายมรณะเอาชวิตซ์-เบียร์เคนเนา (Auschwitz-Birkenau extermination camp) – ค่ายมรณะและค่ายกักกันที่ใหญ่ที่สุดในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (ปัจจุบันได้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์) มีชายหญิง และเด็กกว่า ๑.๑ ล้านคนเสียชีวิตที่นี่ ค่ายมรณะเอาชวิตซ์-เบียร์เคนเนากลายเป็นสัญลักษณ์สำคัญของโฮโลคอสต์

ฝ่ายอักษะ (Axis powers) – การรวมตัวกันที่นำโดยเยอรมนี อิตาลี และญี่ปุ่นเพื่อต่อต้านฝ่ายสัมพันธมิตรระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศสมาชิกอื่นๆ ที่อยู่ฝ่ายอักษะก็เช่น ฮังการี โรมาเนีย สโลวาเกีย บัลแกเรีย โครเอเชีย และฟินแลนด์

ผู้เพิกเฉยต่อเหตุการณ์ (Bystander) – ผู้ที่ไม่กระทำการใดๆ ต่อและไม่สนใจการลงโทษชาวยิวระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองโดยมีเหตุผลหลายประการ กล่าวกันว่าผู้เพิกเฉยต่อเหตุการณ์ถือเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม บุคคลและกลุ่มคนต่างๆ ไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้หมวดหมู่เดียวกัน เพราะในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองนั้นมีทางเลือกหลายอย่าง คุณสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ที่นี้ (ภาษาอังกฤษ): <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/bystanders>

ผู้สมรู้ร่วมคิด (Collaborator) – ประเทศยุโรปที่อยู่ฝ่ายอักษะร่วมมือกับนาซีเยอรมนีโดยการใช้กฎหมายต่อต้านชาวยิว รัฐวิชีฝรั่งเศส (Vichy France) เป็นชื่อของรัฐฝรั่งเศสที่เป็นอิสระอย่างเป็นทางการ โดยมีนายพลฟิลิป เปแต็ง (Philippe Pétain) เป็นผู้นำในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐวิชีฝรั่งเศสใช้นโยบายให้ความร่วมมือกับนาซีเยอรมนีที่ยึดครองทางเหนือและทางตะวันตกของฝรั่งเศส ในประเทศที่ถูกฝ่ายอักษะยึดครองจะมีบุคคลและองค์กรต่างๆ ที่ร่วมมือกับนาซีโดยมีแรงจูงใจหลักมาจากลัทธิชาตินิยม ลัทธิต่อต้านชาวยิว และลัทธิต่อต้านคอมมิวนิสต์

ค่ายมรณะ (Death camps) – นาซีได้สร้างค่ายไว้ห้าแห่งในโปแลนด์ที่อยู่ภายใต้การยึดครองในปลายปี ค.ศ.๑๙๔๑ จนถึงต้นปีค.ศ.๑๙๔๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฆ่ามนุษย์จำนวนมาก ค่ายเบลเซค (Belzec) ค่ายเชลมโน (Chelmno) ค่ายโซบิบอร์ (Sobibor) เทรบลิงก้า (Treblinka) ไมดานเนก (Maidanek) และเอาชวิตซ์-เบียร์เคนเนา (Auschwitz-Birkenau) ถูกสร้างขึ้นเพื่อสังหารคนนับแสนโดยการใช้ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ค่ายเหล่านี้ตั้งอยู่ในบริเวณป่าที่บึงห่างไกลจากโลกภายนอก และสามารถเข้าถึงได้โดยทางรถไฟ

ลัทธิฟาสซิสต์ (Fascism) – อุดมการณ์ทางการเมืองและการเคลื่อนไหวของมวลชนที่เกิดขึ้นในหลายรัฐในยุโรประหว่างปีค.ศ. ๑๙๑๙-๑๙๔๕ ลัทธิฟาสซิสต์ใช้หลักการของลัทธิชาตินิยมที่เน้นการใช้กำลังทหาร (militaristic nationalism) การหลอมรวมความหลากหลายเป็นหนึ่งเดียวของวัฒนธรรม (cultural homogeneity) และการเป็นปรปักษ์กับประชาธิปไตย

การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) – ราฟาเอล เลมกิน (Rafael Lemkin) เป็นทนายความที่แนะนำแนวคิดของ ‘การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์’ ในปีค.ศ. ๑๙๔๓ คำนี้มาจากนโยบายของนาซีที่มีต่อชาวยิวระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองเป็นหลัก แนวคิดนี้ถูกใช้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ค.ศ. ๑๙๔๘ (UN Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (๑๙๔๘)) คำคำนี้มีความหมายกว้างกว่าแนวคิดของ ‘โฮโลคอสต์’ และมีความหมายมากกว่าการฆาตกรรม การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์คือการทำลายล้างกลุ่มชาติพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนา ประชาชน วัฒนธรรม หรือกลุ่มที่มีโครงสร้างทางสังคมไม่ว่าจะทั้งหมดหรือเพียงส่วนหนึ่งโดยจงใจและอย่างเป็นระบบ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติที่ร้ายแรงที่สุด

โฮโลคอสต์ (The Holocaust) – การสังหารและการกำจัดชาวยิวยุโรปอย่างเป็นระบบที่รัฐเป็นผู้สนับสนุนระหว่างปีค.ศ. ๑๙๓๓-๑๙๔๕ โดยการปกครองระบอบนาซีและพันธมิตรในประเทศในยุโรปที่ถูกยึดครอง บางคนอาจนิยามคำว่า ‘โฮโลคอสต์’ ให้กว้างกว่านี้โดยรวมเหยื่อกลุ่มอื่นๆ เข้าไปด้วย คือ ชาวยิปซี (ชาวโรมา) ผู้ที่รักเพศเดียวกัน คนพิการ และกลุ่มอื่นๆ เอลี วีเซล (Elie Wiesel) ผู้รอดชีวิตจากโฮโลคอสต์ชาวโรมาเนียได้ใช้คำนี้ในช่วงต้นทศวรรษที่ ๑๙๖๐ โดยใช้เป็นคำอุปมาที่เป็นสัญลักษณ์ของการเผาผู้คนในเตาเผาศพในค่ายมรณะของนาซี โชอาห์ (Shoah) คือคำว่าโฮโลคอสต์ในภาษาฮิบรู และมีความหมายจำกัดเพียงแค่การกำจัดชาวยิวเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

การปฏิเสธโฮโลคอสต์ (Holocaust Denial) – ชุดคำพูดอันเป็นเท็จที่ว่าเหตุการณ์โฮโลคอสต์ไม่เคยเกิดขึ้นและเป็นเรื่องที่ตั้งขึ้นมาทั้งหมด คุณสามารถดูคำนิยามเชิงปฏิบัติการของคำว่า การปฏิเสธและการ บิดเบือนโฮโลคอสต์ ของ IHRA ได้ [ที่นี่](#)

การบิดเบือนโฮโลคอสต์ (Holocaust Distortion) – การบิดเบือนและการใช้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับโฮโลคอสต์เพื่อประโยชน์ของตน การบิดเบือนโฮโลคอสต์มีหลายประเภท ซึ่งรวมไปถึงการปฏิบัติราวกับว่าโฮโลคอสต์ไม่ใช่เรื่องสำคัญและการด้อยค่าโฮโลคอสต์ และการลดความสำคัญของโฮโลคอสต์

International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) – หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance, and Research (the ITF) จนถึงเดือนมกราคม ค.ศ. ๒๐๑๓ องค์กรนี้เป็น [องค์กรระหว่างรัฐบาล](#) ที่ก่อตั้งขึ้นในปีค.ศ. ๑๙๙๘ โดยรวมรัฐบาลและผู้เชี่ยวชาญต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ พัฒนาและสนับสนุนการศึกษา การค้นคว้า และการรำลึกเหตุการณ์โฮโลคอสต์ทั่วโลก และเพื่อส่งเสริมเจตจำนงของแถลงการณ์ของการประชุมนานาชาติ ณ กรุงสต็อกโฮล์มว่าด้วยเหตุการณ์โฮโลคอสต์ (Declaration of the Stockholm International Forum on the Holocaust)

ลัทธินาซี/นาซี (Nazism/Nazi) – ลัทธิสังคมนิยมแห่งชาติ (National Socialism (ภาษาเยอรมัน: Nationalsozialismus)) ซึ่งเป็นอุดมการณ์และการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) และพรรคนาซีในนาซีเยอรมนี (๑๙๓๓-๑๙๔๕) ลัทธินาซีเป็นรูปแบบหนึ่งของลัทธิฟาสซิสต์ โดยเป็นลัทธิที่ต่อต้านระบบประชาธิปไตยเสรีและระบอบรัฐสภา ลัทธินาซีนี้จะมีการรวมลัทธิต่อต้านชาวยิวเหยียดสีผิว ลัทธิต่อต้านคอมมิวนิสต์และลัทธิเหยียดผิวโดยวิทยาศาสตร์หุ่นหลัง (scientific racism) เข้าไปด้วย

ขบวนการนีโอนาซี (Neo-Nazi movements) – ขบวนการเคลื่อนไหวหลังสงครามทางการเมือง การทหาร สังคม และการเมืองที่ขึ้นชอฮิตเลอร์และต้องการนำลัทธินาซีกลับมา ลัทธินีโอนาซีสนับสนุนความเกลียดชังและลัทธิที่เชื่อในความสูงส่งของคนขาว (white supremacy) ขบวนการนีโอนาซีสนับสนุนให้มีการทำร้ายชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์และเชื้อชาติ ซึ่งรวมถึงชาวยิว ชาวโรมา (ยิปซี) และชาวมุสลิม เราสามารถพบขบวนการนีโอนาซีได้ในทุกภูมิภาคในโลก

การพิจารณาคดีนูเรมเบิร์ก (The Nuremberg Trial) – จัดขึ้นระหว่างปีค.ศ.๑๙๔๕-๑๙๔๖ และได้ลงโทษผู้ทำความผิดชาวนาซีที่เป็นที่รู้จักกันดีจำนวน ๒๔ คนด้วยข้อหาอาชญากรรมต่อสันติภาพ อาชญากรรมสงคราม และอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ การพิจารณาคดีนี้เป็นการพิจารณาคดีนานาชาติครั้งแรกที่ประเทศสัมพันธมิตรและตัวแทนของประเทศที่ถูกนาซียึดครองเป็นผู้ว่าความเพื่อใช้เป็นกระบวนการหลังสงครามเพื่อนำผู้นำประเทศต่างๆ มารับโทษด้วยวิธีประหารหรือจำคุก

โปราจามอส (Porajamos) – คำในภาษาโรมาเนียสำหรับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่นาซีกระทำต่อชาวโรมา (ยิปซี) และชาวซินติ (Sinti) คำนี้เป็นคำที่สร้างขึ้นใหม่โดยสามารถแปลได้ว่า ‘การกลืนกิน’ หรือ ‘การทำลายล้าง’ นาซีเห็นว่าชาวโรมาและชาวซินติเป็นผู้ที่มีเชื้อชาติด้อยกว่าและเป็นพวกไม่เข้าสังคมกับใคร คุณสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ที่ (ภาษาอังกฤษ) : <https://www.romarchive.eu/en/voices-of-the-victims/genocide-holocaust-porajimos-samudaripen>.

การปฏิบัติการไรน์ฮาร์ด (Operation Reinhard) – แผนการของนาซีเพื่อกำจัดชาวยิวทั้งหมดในประเทศโปแลนด์ <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/operation-reinhard-einsatz-reinhard>

สวัสดิกะ (Swastika) – สัญลักษณ์นี้ครั้งหนึ่งเคยเป็นสัญลักษณ์โบราณที่ใช้ในศาสนาพุทธและฮินดู นาซีได้นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของตน ในยุโรป สัญลักษณ์นี้จะเกี่ยวข้องกับการลัทธินาซีและเหตุการณ์โฮโลคอสต์

ผู้ให้ความช่วยเหลือชาวยิว (The Righteous Among the Nations) – บุคคลที่ไม่ใช่ชาวยิวที่ช่วยเหลือชาวยิวที่ถูกนาซีลงโทษระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือชาวยิวเหล่านี้อาจได้รับสถานะยกย่องให้เป็น Righteous of Nations โดยศูนย์ Yad Vashem ในประเทศอิสราเอล

ผู้ไม่ยอมเพิกเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้น (Upstander) – ผู้ต่อต้านการกระทำของผู้ทำความผิดและ/หรือช่วยเหลือเหยื่อระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง คำคำนี้สามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นๆ ได้ ซึ่งรวมไปถึงในโลกร่วมสมัย

แคมเปญ WeRemember (WeRemember Campaign) – องค์กรสหประชาชาติได้กำหนดให้วันที่ ๒๗ มกราคมเป็นวันรำลึกถึงเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์สากล (International Holocaust Remembrance Day) โดยวันนี้เป็นวันที่เอชวีตซ์-เบียร์เคนา ซึ่งเป็นทั้งค่ายกักกันและค่ายมรณะที่ใหญ่ที่สุดได้รับการปลดปล่อย The World Jewish Congress ได้ออกแคมเปญ WeRemember เป็นประจำทุกปีเพื่อเป็นการรำลึกถึงวันนี้ ผู้คนหลายล้านคนจะรำลึกถึงเหยื่อโดยการถือป้ายที่เขียนว่า ‘#WeRemember’ และโพสต์รูปของตนในโซเชียลมีเดีย

